

Jordbruksutskottets betänkande

1978/79:30

med anledning av propositionen 1978/79:110 om riktlinjer för skogspolitiken, m. m. jämte motioner

Propositionen

Hemställan

I propositionen 1978/79:110 har regeringen (jordbruksdepartementet) föreslagit riksdagen

dels att antaga de av lagrådet granskade förslagen till skogsvårdslag och lag om ändring i lagen (1974:434) om bevarande av bokskog med vidtagna ändringar,

dels att antaga det till regeringsprotokollet den 22 februari 1979 fogade förslaget till

1. lag om ändring i lagen (1946:324) om skogsvårdsavgift, dels att
2. godkänna de i regeringsprotokollet den 11 januari 1979 förordade riktlinjerna för skogspolitiken,
3. godkänna de i propositionen förordade grunderna för statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket,
4. godkänna vad i propositionen anförts om användningen av skogsvårdsavgiftsmedlen.

Vidare har regeringen föreslagit riksdagen att

5. till Skogsstyrelsen för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 19 989 000 kr.,
6. till Bidrag till skogsvårdsstyrelserna för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 87 284 000 kr.,
7. till Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 3 385 000 kr.,
8. medge att under budgetåret 1979/80 statsbidrag beviljas med sammanlagt högst 100 000 000 kr. till skogsvård m. m.,
9. till Bidrag till skogsvård m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 000 kr.,
10. medge att under budgetåret 1979/80 statsbidrag beviljas med sammanlagt högst 32 500 000 kr. till byggande av skogsvägar,
11. medge att under budgetåret 1979/80 statlig garanti lämnas för lån till byggande av skogsvägar med sammanlagt högst 3 000 000 kr.,
12. medge att förluster på grund av statlig lånegaranti till byggande av skogsvägar får täckas från anslaget Stöd till byggande av skogsvägar,
13. till Stöd till byggande av skogsvägar för budgetåret 1979/80 anvisa ett

förslagsanslag av 30 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattebidraget.

14. till Främjande av skogsvård m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 4 250 000 kr.,

15. till Sveriges lantbruksuniversitet: Skogsvetenskapliga fakultetens driftkostnader för budgetåret 1979/80 utöver i prop. 1978/79:100 bil. 13 föreslaget reservationsanslag anvisa ytterligare 1 300 000 kr.,

16. till Skoglig forskning för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 8 039 000 kr.,

17. bemyndiga regeringen att godkänna avtal angående stöd till kollektiv forskning rörande skogsträdsförädling och skogsgödsling m. m. i enlighet med vad i propositionen anförts,

18. till Stöd till kollektiv forskning rörande skogsträdsförädling och skogsgödsling m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 3 350 000 kr.,

19. bemyndiga regeringen att godkänna avtal angående stöd till kollektiv skogsteknisk forskning i enlighet med vad i propositionen anförts,

20. till Stöd till kollektiv skogsteknisk forskning för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 7 800 000 kr.

Propositionen har hänvisats till skatteutskottet beträffande förslaget till lag om ändring i lagen (1946:342) om skogsvårdsavgift och till jordbruksutskottet i fråga om övriga förslag.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till riktlinjer för skogspolitiken. Enligt förslaget skall skogen skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. Vid skötseln skall hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen.

I propositionen föreslås en ny skogsvårdslag som skall ersätta den nu gällande skogsvårdslagen (1948:237). Skogsvårdslagstiftningen är ett av medlen i skogspolitiken, och den nya lagstiftningen syftar till att tillgodose de allmänna riktlinjerna för denna politik.

Den nya skogsvårdslagen föreslås till skillnad från den nuvarande gälla även statens och kyrkans skogar. Enligt förslaget införs skyldighet att sörja för återväxt av skog inte bara som nu efter avverkning och när skog har skadats utan även när tillväxten avsevärt understiger den tillväxt som är möjlig. I vissa fall skall skogsvårdsstyrelsen kunna kräva att överårig skog förnygras. Skyldighet införs att vårda ungskog genom röjning. Lagen innehåller bestämmelser om begränsning av rätten att slutavverka växtkraftig skog och om ransonering av den slutavverkningsmogna skogen. Skyldigheten för skogsägare att anmäla avverkning behålls i stort sett oförändrad. Skogsvårdsstyrelsen ges möjlighet att i särskilda fall föreskriva vilka åtgärder som skall vidtas med hänsyn till naturvårdens intressen. Den nya lagen

föreslås träda i kraft den 1 januari 1980.

Det statliga ekonomiska stödet till skogsbruket föreslås öka väsentligt fr. o. m. den 1 januari 1980. Sammantagna innebär förslagen en uppräknings med 90 %. En väsentlig del föreslås liksom hittills utgå inom ett särskilt skogligt stödområde i norra Sverige.

I fråga om den skogliga forskningen föreslås en kraftigt ökad statlig satsning. Sammanlagt föreslås vid sidan av Sveriges lantbruksuniversitets anslag för verksamheten en uppräknings med närmare 30 %.

Skogsägarna medverkar i finansieringen av vissa statliga åtgärder på det skogliga området via skogsvårdsavgiften. I propositionen föreslås att avgiften höjs från 0,9 promille av skogsbruksvärdet till 3 promille.

Lagförslagen

De till utskottet remitterade lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till Skogsvårdslag

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Skogsmark med dess skog skall genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. Vid skötseln skall hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen.

2 § Med skogsmark avses i denna lag

1. mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål,

2. mark där det bör finnas skog till skydd mot sand- eller jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned.

Mark som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad skall dock inte anses som skogsmark, om den på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion.

Mark skall anses lämplig för virkesproduktion, om den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar.

3 § Denna lag hindrar inte att skogsmark tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion.

4 § Denna lag skall inte tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av naturvårdslagen (1964:822) eller annan lag.

Anläggning av skog på skogsmark

5 § Ny skog skall anläggas på skogsmark

1. om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på grund av skada på skogen inte tas till vara på ett godtagbart sätt,

2. om marken ligger outnyttjad,

3. om skogen är så gles eller till så stor del består av för marken olämpligt trädslag att dess tillväxt är avsevärt lägre än den tillväxt som är möjlig.

Åtgärd enligt första stycket skall vidtas i fall som anges i 1 och 2 utan dröjsmål och i fall som anges i 3 inom skälig tid.

6 § Om ett skogsbestånd är överårigt och markens virkesproducerande förmåga tas till vara endast i ringa utsträckning på grund av röta eller självgallring i beståndet, får skogsvårdsstyrelsen besluta att beståndet skall slutavverkas och ny skog anläggas.

7 § Vid anläggning av ny skog skall de föryngringsåtgärder vidtas som kan behövas för att trygga återväxten av skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt. Föreskrifter om föryngringsmetod, markberedning, sådd, plantering, vård av plantskog och andra åtgärder i nämnda syfte meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

8 § Om det är påkallat från skogsvårdssynpunkt, får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp villkor för

1. användning av visst slag av skogsodlingsmaterial av inhemskt eller utländskt ursprung vid anläggning av skog,

2. handel med sådant material.

Med skogsodlingsmaterial avses frön, plantor, sticklingar och andra former av förökningsmaterial, avsedda för anläggning av skog.

9 § Rönjning av plantskog eller ungskog skall ske, när skogen är så tät eller av sådan beskaffenhet i övrigt att produktionen av värdefullt virke väsentligt hämmas.

Om skogen är nära gallringsbar ålder, får skogsvårdsstyrelsen i särskilda fall medge att rönjningen ersätts med tidig gallring.

10 § Skogsmarkens ägare är ansvarig för anläggning och vård av ny skog.

11 § Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från 5, 7 och 9 §§.

Avverkning av skog på skogsmark

12 § Avverkning på skogsmark får inte ske på annat sätt än genom

1. röjning eller gallring som främjar skogens utveckling,
2. slutavverkning som är ändamålsenlig för anläggning av ny skog.

13 § Skog får inte slutavverkas förrän den har nått sådan ålder att endast en mindre ökning av dess medelproduktion kan erhållas, om skogen får stå kvar. Medelproduktionen beräknas som tillväxten i medeltal per år från det att skogen anlades.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den tidigaste slutavverkningsålder som skall gälla för olika trädslag inom skilda delar av landet på mark av olika bonitet.

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från första stycket.

14 § Skogsmarkens ägare svarar för att slutavverkning bedrivs så att en jämn åldersfördelning av skogen på hans brukningsenhet främjas.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur stor andel av en brukningsenhets skogsmarksareal som årligen eller eljest periodvis får slutavverkas.

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från första stycket.

15 § Som brukningsenhet skall räknas den skogsmark inom en kommun som tillhör samma ägare, om ej annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

16 § Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran meddela beslut på förhand huruvida viss avverkning är förenlig med 13 eller 14 §.

17 § Skogsmarkens ägare är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer underrätta skogsvårdsstyrelsen om avverkning som skall äga rum på hans mark.

Svårföryngrad skog och skyddsskog

18 § Regeringen får föreskriva att skog som är svår att föryngra på grund av dess ogynnsamma läge eller som behövs som skydd mot sand- eller jordflykt eller för att förhindra att fjällgränsen flyttas ned skall avsättas som svårföryngrad skog eller skyddsskog.

19 § I svårföringrad skog eller skyddsskog får avverkning inte ske utan skogssvårdsstyrelsens tillstånd.

I samband med att tillstånd ges kan skogssvårdsstyrelsen besluta om åtgärder för att begränsa eller motverka olägenhet och trygga återväxten.

Tillstånd behövs inte för röjning eller gallring som främjar skogens utveckling.

Insektshärjning

20 § Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om bekämpning av insektshärjning i skog och om upparbetning av skadad skog, utforsling eller lagring av virke och andra åtgärder som behövs för att motverka uppkomsten av yngelhärdar.

Skogsmarkens ägare är ansvarig för att sådana åtgärder utförs. För förebyggande åtgärder i samband med avverkning och lagring av virke är också annan som har rätt att förfoga över skog eller virke ansvarig.

Naturvårdshänsyn

21 § Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den hänsyn som skall tas till naturvårdens intressen vid skötseln av skog, såsom i fråga om hyggens storlek och utläggning, beståndsanläggning, kvarlämnande av trädsamlingar och skogsbilvägars sträckning.

Bemyndigandet medför inte befogenhet att meddela föreskrifter som är så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Tillsyn

22 § Skogsstyrelsen utövar den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och med stöd av lagen meddelade föreskrifter. Skogssvårdsstyrelsen utövar den närmare tillsynen inom länet.

23 § Tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen enligt denna lag.

24 § Tillsynsmyndighet får meddela föreläggande eller förbud som behövs för att denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Föreläggande eller förbud får meddelas sedan det har visat sig att myndighetens råd och anvisningar inte har följts. I brådskande fall eller när det annars finns särskilda skäl, får dock föreläggande eller förbud meddelas omedelbart.

I beslut om föreläggande eller förbud kan tillsynsmyndigheten utsätta

vite.

Underlåter någon att efterkomma föreläggande, får tillsynsmyndigheten förordna att åtgärden skall vidtas på den försumliges bekostnad.

25 § Föranleder avverkning förhållandevis dyra återväxtåtgärder i större omfattning, får skogsvårdsstyrelsen i samband med avverkningen förordna att säkerhet skall ställas för fullgörandet av åtgärderna.

Säkerhet får även krävas som villkor för tillstånd enligt 19 §.

Ställs inte säkerhet i fall som avses i första stycket, får skogsvårdsstyrelsen meddela förbud att avverka skog på brukningsenheten utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

26 § Regeringen kan föreskriva att särskilda avgifter skall tas ut i ärende enligt denna lag.

Ansvar och besvär m. m.

27 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 8 § första stycket eller 20 § första stycket,

2. bryter mot 12 §, 13 § första stycket eller 14 § första stycket,

3. bryter mot 19 § första stycket eller mot föreskrift om avverkning som har meddelats med stöd av 19 § andra stycket,

4. bryter mot avverkningsförbud som avses i 25 §,

5. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 17 §,

6. underlåter att iaktta föreläggande eller bryter mot förbud som har meddelats för att föreskrift enligt 21 § skall efterlevas.

I ringa fall döms ej till ansvar.

Har flera medverkat till gärning som avses i första stycket gäller 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken.

Den som har överträtt vitesföreläggande eller vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

28 § Virke efter avverkning som innebär brott enligt denna lag eller värdet därav skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart obilligt.

29 § Talan mot skogsvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag förs hos skogsstyrelsen genom besvär. Mot skogsstyrelsens beslut förs talan hos regeringen genom besvär.

30 § Myndighet får förordna att dess beslut skall lända till efterrättelse utan hinder av förd talan.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.
2. Genom lagen upphävs skogsvårdslagen (1948:237) och förordningen (1894:17 s. 1) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket.
3. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som har ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.
4. Den som innehar skogsmark under ständig besittningsrätt och äger tillgodogöra sig skogens avkastning utöver husbehovet eller som innehar skogsmark med fideikommissrätt, skall vid tillämpningen av nya lagen anses som skogsmarkens ägare.
5. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva de avvikelser från nya lagen som kan behövas med hänsyn till övergångs- svårigheter som kan föränledas av den genom lagen införda röjningsskyldig- heten.
6. Tillstånd eller beslut som meddelats med stöd av 6, 7, 10, 13, 24 eller 26 § skogsvårdslagen (1948:237) skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelse i nya lagen, om inte regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förordnar annat. Med stöd av 25 § förstnämnda lag meddelade förordnanden skall gälla tills vidare. Avverkningsanmälan som gjorts före nya lagens ikraftträdande skall anses ha fullgjorts enligt nya lagen.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1974:434) om bevarande av bokskog

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1974:434) om bevarande av bokskog skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Vägras tillstånd till avverkning av *icke utvecklingsbar* bokskog och för- anleder detta att rationellt bokskogs- bruk avsevärt försvåras, är ägaren av fastigheten och innehavare av sär- skild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av staten för den skada de härigenom lider.

Vägras i annat fall tillstånd enligt denna lag, utgår ej ersättning.

Föreslagen lydelse

6 §

Vägras tillstånd till avverkning av bokskog när *hinder mot avverkningen inte föreligger enligt 13 § skogsvårds- lagen (1979:000)* och föränleder detta att rationellt bokskogsbruk avsevärt försvåras, är ägaren av fastigheten och innehavare av särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av staten för den skada de härigenom lider.

Vägras i annat fall tillstånd enligt denna lag, utgår ej ersättning.

*Med utvecklingsbar skog avses skog som anses utvecklingsbar enligt skogs-
vårdslagen (1948:237).*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat
dels de under allmänna motionstiden 1979 väckta motionerna

1978/79:280 av Ulla Ekelund och Karl Erik Olsson (båda c) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att projekt Energiskogsodling vid Sveriges lantbruksuniversitet får i uppgift att utföra försök i enlighet med motionens syfte,

1978/79:382 av Gunnar Olsson (s) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att de riktlinjer för skogspolitiken som senare i vår dras upp innefattar obligatoriska skogsvårdskonton och att dessa knyts till fastigheten och inte till fastighetsägaren,

1978/79:751 av Birgitta Hambræus m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller att bränsledelegationen får i uppgift att i samarbete med skogsstyrelsen lämna stöd till avverkning av klenvirke,

1978/79:807 av Erik Johansson i Hållsta m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag innebärande att besprutning från luften med kemiska preparat avsedda att döda viss vegetation kan upphöra,

1978/79:989 av Gunnel Jonäng m. fl. (c) vari hemställs 1. att riksdagen hos regeringen begär att sysselsättningsaspekten bör väga tungt vid fördelning av medel för intensifierad skogsvård i norra Sverige, 2. att riksdagen beslutar anvisa ytterligare medel för intensifierad skogsvård i norra Sverige så att bidragsmedlen räcker till såväl återväxtåtgärder och röjning som avverkning av klena gallringar och restskog, 3. att riksdagen hos regeringen begär att tillämpningsområdet för den intensifierade skogsvården vidgas till att gälla såväl inre och allmänna stödområdet som den grå zonen vad gäller bidrag till klena gallringar och restskogsavverkning, 4. att riksdagen hos regeringen begär att bidrag till gallringar i klen skog enligt reglerna för stödet till intensifierad skogsvård skall kunna utgå från beredskapsmedel,

1978/79:998 av Per Petersson m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om ökad satsning på skogsvård i norra Sverige både nedan och ovan nuvarande s. k. skogsodlingsgräns,

1978/79:999 av Rolf Rämngård m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen uttalar 1. att sysselsättningsaspekten i nuvarande läge bör väga tungt vid fördelning av medel från det s. k. Norrlandsstödet, 2. att ytterligare medel bör anvisas inom ramen för Norrlandsstödet så att anvisade bidragsmedel räcker till såväl återväxtåtgärder och röjning som avverkning av klana gallringar och restskog, 3. att tillämpningsområdet för Norrlandsstödet tillfälligt bör vidgas till att gälla såväl inre och allmänna stödområdet som den s. k. grå zonen vad gäller bidrag till klana gallringar och restskogsavverkning, 4. att bidrag till gallringar i klen skog enligt reglerna för Norrlandsstödet kan utgå från beredskapsmedel i den mån det inte är möjligt att få ökad bidragsram för Norrlandsstödet.

1978/79:1438 av Gösta Bohman m. fl. (m) vari hemställs, såvitt nu är i fråga (yrkande 1), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande angelägenheten av att ett klart uttalat lönsamhets-kriterium skall ingå i den framtida skogsvårdslagen,

1978/79:1455 av Ove Karlsson m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär ökade forskningsinsatser i syfte att utröna stamkvistningens effekter för att förbättra kvaliteten på den svenska skogsråvaran,

1978/79:1458 av Alf Lövenborg (apk) vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om åtgärder för utarbetandet av bestämmelser om skogsbruket inom de fjällnära skogarna så att alla ekologiska aspekter beaktas,

1978/79:1467 av Hans Wachtmeister m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att DDT åter skall få användas som skydd mot snytbaggar för skogsplantor,

1978/79:1469 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari föreslås 1. att riksdagen beslutar om totalt förbud mot användning av fenoxisyror i skogsbruket, 2. att riksdagen beslutar om totalförbud mot all kemisk lövröjning i skogsbruket, 3. att riksdagen hos regeringen hemställer om lagförslag innebärande att alla kemiska preparat skall förses med fullständig innehållsdeklaration, dvs. även av tillsatsmedel, 4. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om vidgade befogenheter för hälsovårdsnämnderna i tillsynsarbetet i anslutning till lagen om hälso- och miljöfarliga varor,

1978/79:1964 av Gösta Andersson m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen angående ett bättre stöd för ett småskaligt bondeskogsbruk inriktat på ett miljövänligt och uthålligt skogsbruk,

1978/79:1965 av Anders Dahlgren m. fl. (c, s, m, fp) vari hemställs 1. att riksdagen hos regeringen begär att ett utvecklingsarbete igångsätts, gällande redskap för skogskörning med häst, genom en särskild arbetsgrupp eller på

annat lämpligt sätt, 2. att riksdagen beslutar ställa erforderliga medel till förfogande för ändamålet,

1978/79:1984 av Per-Erik Nisser (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande angelägenheten av en fortsatt utbyggnad av skogsvägnätet,

1978/79:1985 av Johan Olsson m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller att regeringen överväger och förbereder ökad resurstilldelning till skogsvägbyggandet,

1978/79:1996 av Per Stjernström (c) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär 1. att förslag om ytterligare medel till Norrlandsstodet framläggs, 2. att reglerna för statsbidrag ändras så att bidrag även kan utgå för avverkning och tillvaratagande av klenvirke,

1978/79:1998 av Jörn Svensson (vpk) vari föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer om utredning och förslag i frågan om skyddsplanteringar i Skånes slättbygder,

1978/79:2141 av Olof Palme m. fl. (s) vari hemställs, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1 och 2) 1. att ett särskilt statsbidrag införs för budgetåret 1979/80 till gallring och röjning i samband med klenvirkesgallring i enlighet med vad som anförts i motionen, 2. att för det ändamål som avses under 1 120 milj. kr. avsätts för budgetåret 1979/80 under ett särskilt anslag under tionde huvudtiteln,

de/s de med anledning av propositionen väckta motionerna

1978/79:2261 av Anders Dahlgren m. fl. (c, m) vari hemställs att riksdagen beslutar uttala att medel skall ställas till förfogande som möjliggör anordnandet av 8-veckorskurser i körning med arbetshästar i skogsbruket på de platser där skolöverstyrelsens resurskrav kan uppfyllas,

1978/79:2262 av Hans Wachtmeister (m) vari hemställs att riksdagen beslutar att 6, 12 och (ev.) 21 §§ i föreslagen ny skogsvårdslag får den formulering, motionen föreslår,

1978/79:2274 av Gösta Bohman m. fl. (m) vari hemställs, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1–5), att riksdagen beslutar 1. att som sin mening ge till känna vad i motionen anförts rörande allmänna riktlinjer för skogspolitiken, 2. att skogsvårdslagens 1 § skall innehålla ett klart uttalat lönsamhetskriterium, 3. att skogsvårdslagens 7 § formuleras så att kraven på nyanlagd skogs beskaffenhet och inom vilken tidsrymd som kraven skall vara uppfyllda sker i enlighet med bestämmelser i nu gällande lags 14 §, 4. att 21 § i förslaget till ny skogsvårdslag skall utgå med därav följande konsekvensändringar i 27 §, 5. att skogsvårdsavgiften främst skall disponeras för anslag till tillämpad forskning och skogsbranschforskning,

1978/79:2275 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) hemställs 1. att riksdagen godkänner de förslag till riktlinjer för skogspolitiken som anförts i motionen, 2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande skogens roll som energikälla, 3. att riksdagen antar följande förslag till ändring i 1 § skogsvårdslagen:

1 § Våra skogar är en tillgång som skall ges en sådan vård att den kan utnyttjas till allas bästa.

Skogsmark med dess skog skall genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så, att den varaktigt ger en hög och värdefull avkastning samt ett tillfredsställande ekonomiskt utbyte. Vid skötseln bör rimlig hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen.

4. att riksdagen beslutar att 4 § skogsvårdslagen skall preciseras i enlighet med det i motionen anförda, 5. att riksdagen beslutar anta följande ändring i 7 § punkten 3 skogsvårdslagen:

Vid anläggande av ung skog skall de försörjningsåtgärder vidtas som kan behövas för att trygga återväxten av skog med tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt.

Föreskrifter härom meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

6. att riksdagen beslutar anta följande ändring beträffande 13 § "Skog med hög slutenhet får inte utan särskilt tillstånd slutavverkas förrän den . . . etc".

7. att riksdagen beslutar anta följande tillägg till 29 § skogsvårdslagen:

I beslut vad gäller förbud eller föreskrifter enligt 21 § resp. 27 § punkten 6 angående naturvårdshänsyn skall talan mot skogsvårdsstyrelsens beslut prövas av allmän domstol.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen angående: a) skogsvårdslagens bestämmelser om skogsskydd, b) klarläggande kring motivskrivningarna till 5 §, c) ransoneringsbestämmelser i 14 §, d) tillämpningsanvisningar till 24 §, e) ambitionsnivån beträffande naturvårdshänsyn.

9. att riksdagen godkänner vad som anförts i motionen beträffande naturvårdshänsyn, 10. att riksdagen beslutar a) att hos regeringen begära införande av ett klenvirkesbidrag i enlighet med skogsstyrelsens förslag, b) att anslaget för ersättning av skador förorsakade av snytbagge följs upp till att gälla 1977 och 1978 års planteringar, c) att statsbidraget till skogsåterväxt bör vara 80 % av godkänd kostnad för hela landet, 11. att riksdagen beslutar att till Bidrag till skogsvård m. m. anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 8 500 000 kr. förhöjt förslagsanslag, varav 7 500 000 kr. avser skogsbruksplanen och 1 000 000 kr. avser översiktliga skogsinventeringar, 12. att riksdagen beslutar att till ökade forskningsinsatser för skogsskyddet anvisa ett extra anslag av 5 000 000 kr.,

1978/79:2276 av Filip Johansson och Torsten Stridsman (båda c) vari hemställs 1. att riksdagen beslutar att bidrag till återväxtåtgärder bör utgå

med högst 70 % av godkänd kostnad i den inre zonen av stödområdet och med högst 50 % i den yttre zonen, 2. att riksdagen anvisar erforderliga medel härför,

1978/79:2277 av Carl-Wilhelm Lothigius (m) vari hemställs att riksdagen 1. avslår regeringens förslag såvitt avser stöd till byggande av skogsbilvägar, 2. hos regeringen anhåller om ett nytt förslag beträffande stödet till byggande av skogsbilvägar, varvid beaktas vad i motionen anförts,

1978/79:2278 av Svante Lundkvist m. fl. (s) vari hemställs, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1–13 b), att riksdagen 1. beslutar anta skogsutredningens förslag till "Lag om insättning på skogsvårdskonto", 2. ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om obligatoriska skogsbruksplaner och statligt stöd till upprättandet av sådana, 3. hos regeringen begär en samlad redovisning av pågående forskning inom det skogliga området samt förslag till långsiktigt forskningsprogram i enlighet med vad som anförts i motionen, 4. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts ang. skärpta krav på beståndsanläggningar, 5. beslutar att obligatoriskt samråd mellan kommun och skogsföretag skall föregå användandet av kemiska bekämpningsmedel, 6. beslutar att tillstånd skall krävas för röjning och gallring i skyddsskogar och svårförygrade skogar, 7. uttalar att contortatalen i huvudsak endast bör planteras i svårförygrade områden, 8. beslutar tillföra skogsstyrelsen 8 milj. kr. för budgetåret 1979/80 av de medel som flyter in i form av skogsvårdsavgifter som bidrag till skogsvårdsstyrelserna för en ökning av antalet förrätningsdagar i förhållande till regeringens förslag med 7 000 dagar till 77 000, 9 a. till Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m. för budgetåret 1979/80 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 3 385 000 kr. minskat förslagsanslag, 9 b. beslutar tillföra skogsstyrelsen 3 385 000 kr. för budgetåret 1979/80 av de medel som flyter in i form av skogsvårdsavgifter till kostnader för kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m., 10 a. beslutar tillföra skogsstyrelsen 111 milj. kr. för budgetåret 1979/80 av de medel som flyter in i form av skogsvårdsavgifter för bidrag till skogsvård m. m. varav 95 milj. kr. skall användas till intensifierad skogsvård i norra Sverige, 10 b. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen angående statsbidrag till skogliga åtgärder i norra Sverige, 11. beslutar tillföra skogsstyrelsen 13 milj. kr., för budgetåret 1979/80 av de medel som flyter in i form av skogsvårdsavgifter till stöd till byggande av skogsvägar vilket innebär ett i förhållande till regeringens förslag med 13 milj. kr. minskat förslagsanslag, 12 a. beslutar om en ny anslagspost under jordbrukshuvudtiteln benämnd Bidrag till röjning och gallring, 12 b. beslutar tillföra skogsstyrelsen 120 milj. kr. för budgetåret 1979/80 av de medel som flyter in i form av skogsvårdsavgifter att användas för bidrag till röjning och gallring i enlighet med vad som föreslås i motionen, 13 a. beslutar om en ny anslagspost under jordbrukshuvudtiteln benämnd Bidrag till mekanisk röjning, 13 b. beslutar

tillföra skogsstyrelsen 10 milj. kr. för budgetåret 1979/80 av de medel som flyter in i form av skogsvårdsavgifter att användas för bidrag till mekanisk röjning i enlighet med vad som anges i motionen,

1978/79:2279 av Kerstin Nilsson och Ove Karlsson (båda s) vari hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en utredning om den totala företagsekonomiska lönsamheten av ytterligare högmekanisering inom skogsbruket,

1978/79:2280 av Martin Segerstedt m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts angående bidrag till vissa skogliga åtgärder,

1978/79:2281 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen beslutar i första hand 1. att med avslag på propositionen 1978/79:110 hos regeringen begära en ny utredning med direktiv i enlighet med de förslag och principer som utvecklas i motionen, i andra hand, därest yrkandet under 1 icke skulle vinna riksdagens bifall, 2. att uttala att den övergripande produktionsinriktningen skall vara produktion av barträdsvirke av hög kvalitet, 3. att med avslag på regeringens förslag till 1 § i förslaget till skogsvårdslag anta en ny 1 § av följande lydelse:

1 § Skogsmark med därpå växande skog är en nationell tillgång, som skall skyddas, vårdas och skötas så att den varaktigt ger människor, djur och växter en god miljö och en med hänsyn till markens produktionsförmåga och övriga allmänna intressen hög avkastning av virke och andra nyttigheter. Den är tillgänglig för alla enligt allemansrätten.

4. att hos regeringen hemställa om förslag till lag innebärande att fortsatt mekanisering av skogsbruket först får ske efter godkännande av berörda fackföreningar, 5. att hos regeringen hemställa om skyndsamt förslag till lag som innebär förbud mot alla kemiska bekämpningsmedel i skogsbruket utom i samband med tillämpning av 20 § i förslaget till skogsvårdslag, 6. att, om yrkandet under 5 icke vinner riksdagens bifall, hos regeringen hemställa om förslag till lag innebärande att hälsovårdsnämnd inom en av skogsbesprutning berörd kommun skall ha rätt att stoppa planerade besprutningar inom kommunens gräns, 7. att begära att regeringen uppdrar åt skogsvårdsstyrelsen att denna meddelar föreskrifter om genomförande av stamkvistning samt eftersläpande röjningsarbeten, 8. att begära att regeringen meddelar förbud mot fortsatt skogsgödsling i avvaktan på vidare forskningsresultat, 9. att hos regeringen hemställa om förslag till lag som förbjuder dikning av myrmarker i enlighet med vad som anförts i denna motion, 10. att hos regeringen hemställa om förslag till lag om generellt förbud mot ytterligare inplantering av *Pinus contorta* och andra främmande trädslag i enlighet med vad som anförts i motionen, 11. att hos regeringen hemställa om förslag till kollektiv skogsvårdsfond, 12. att hos regeringen hemställa om förslag till lag om obligatoriska skogsbruksplaner, 13. att hos regeringen hemställa om

förslag om inrättande av särskilt skogsvårdskonto, i enlighet med skogsutredningens förslag, 14. att anta följande tillägg till 13 § i förslaget till skogsvårdslag:

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur hyggesavfallet skall behandlas i samband med röjning, gallring och slutavverkning i syfte att tillvarata detta. 15. att uttala vad som i motionen i övrigt anförs om inriktningen av skogspolitiken.

I fråga om den närmare motiveringen till motionsyrkandena hänvisas till motionerna.

Uppvaktningar, skrivelser m. m.

Företrädare för domänverket, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund och Skogsindustriernas samarbetsutskott har inför utskottet anfört synpunkter på de framlagda riktlinjerna för skogspolitiken. Skogsnäringens företrädare har därjämte i en gemensam skrivelse till utskottet närmare utvecklat sina synpunkter på vissa i prop. 1978/79:110 berörda frågor av särskild betydelse för skogsnäringens framtida utveckling. I anslutning härtill har Svenska cellulosa aktiebolaget SCA i en särskild skrift utvecklat skälen för plantering av contortatall i Norrland.

I ärendet har vidare Svenska naturskyddsföreningen som representant för naturvårdsintresset inför utskottet redovisat sina synpunkter på propositionen och däröver avgivna motioner. Från myndigheter, organisationer och enskilda har dessutom inkommit ett antal skrivelser med synpunkter på olika delar av förevarande lagförslag, m. m.

Utskottet

Inledning

Skogen dominerar naturen i Sverige. Ungefär 23,5 milj. hektar eller 57 % av landarealen är skogsmark som är lämpad för skogsproduktion. Därtill kommer vissa arealer barrskog och lövskog i fjällområdena samt naturskyddade skogsområden m. m. Totalt omfattar skogarna sålunda ca 60 % av landets yta.

Skogsnäringen, dvs. skogsbruket och skogsindustrin, är av väsentlig betydelse bl. a. för vårt lands ekonomi och för sysselsättningen. För bytesbalansen med utlandet spelar den en närmast avgörande roll. Under 1970-talet har exporten av skogsindustri- och skogsprodukter utgjort mellan 20 % och 25 % av våra exportinkomster. Närmare 300 000 människor är direkt eller indirekt sysselsatta inom näringen. Dess betydelse i sysselsättningshänseende har visserligen minskat under senare år främst genom en omfattande rationalisering inom skogsbruket. I skogslänen och vissa andra

delar av landet svarar den dock fortfarande för en stor del av sysselsättningen.

Den svenska skogsindustrin har expanderat kraftigt under senare år. Avverkningarna har nästan fördubblats de senaste 50 åren samtidigt som virkesförrådet har ökat med ca 40 %. Industrins virkesbehov vid normalt utnyttjande av nu befintlig kapacitet har beräknats uppgå till 75 milj. skogskubikmeter (m^3 sk) per år. Detta är något mer än den årliga tillväxten i våra skogar f. n. Virkesbehovet överstiger alltså numera den virkeskvantitet som det långsiktigt är möjligt att leverera med hittills tillämpade skogsbruksprogram. Samtidigt karakteriseras virkestillgången av dels regional obalans, dels överskott på lövvirke.

Under senare år har motsättningar mellan naturvårdens och skogsbrukets intressen blivit alltmera vanliga. Några skäl till detta är att naturvården och allmänhetens medvetenhet om miljön har växt sig starkare, att kraven på högre produktivitet i skogsbruket har ökat och att vissa av de i skogsbruket använda skötsel- och avverkningsmetoderna har förändrats. Från flera håll har framförts krav på en modernisering av den nu 30 år gamla skogsvårdslagstiftningen.

Nu angivna omständigheter har motiverat en översyn av nu gällande riktlinjer för skogspolitiken, som faställdes av 1948 års riksdag (prop. 1948:34, JoU 1948:10, rskr 1948:13). År 1965 tillsattes skogspolitiska utredningen, som senare följdes av en ny utredning, 1973 års skogsutredning (Jo 1973:06). Skogsutredningen har i betänkande (SOU 1978:6) Skog för framtid lagt fram förslag till riktlinjer för skogspolitiken. Utredningen redovisar bl. a. förslag om skogsproduktionens inriktning och omfattning, förslag till ny skogsvårdslagstiftning och lagstiftning i syfte att garantera finansieringen av vissa skogsvårdskostnader samt förslag om statligt stöd till skogsbruket.

Under senare år har vissa förändringar vidtagits inom ramen för skogspolitiken. Sålunda infördes år 1974 en allmän hänsynsregel i skogsvårdslagen för att bättre tillgodose naturvårdens intressen. Vidare föreskrevs skyldighet för markägare att underrätta skogsvårdsstyrelsen om avverkning som skall äga rum på hans mark. Samma år beslutades av främst regionalpolitiska skäl att väsentligt öka det statliga stödet till skogsvården i norra Sverige. År 1976 infördes en statlig reglering av skogsindustrins utbyggnad samtidigt som skogsstyrelsen tilldelades resurser för att bättre kunna följa skogsproduktionens och virkeskonsumtionens utveckling. Genom en ändring i skogsvårdslagen år 1977 vidgades skyldigheten för skogsägare att vidta åtgärder för att motverka insektsskador på skog.

I föreliggande proposition lägger regeringen fram förslag till riktlinjer för skogspolitiken, m. m. Dessa grundar sig på de förslag som presenterats av 1973 års skogsutredning samt på däröver avgivna remissyttranden. Utskottet följer i fortsättningen i huvudsak den disposition som föredragande statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet använt i sitt anförande. Utskottets yttrande koncentreras på propositionens huvuddrag och de yrkanden som

förs fram i motionerna. Detta innebär att vissa avsnitt av propositionen inte närmare berörs i detta betänkande.

Propositionen har i sistnämnda delar inte gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Allmänna riktlinjer för skogspolitiken

Inledande synpunkter

I ett inledande avsnitt framhåller jordbruksministern nödvändigheten av att skogspolitiken ges en långsiktig inriktning. Med en sådan inriktning följer att politikens mål inte en gång för alla kan ges en konkret beskrivning i form av avverkningsnivå, återväxtåtgärder, skogsbruksmetoder, hänsyn till motstående intressen m. m. Även om det övergripande målet för skogspolitiken i huvudsak kan stå fast måste vissa delmål omprövas fortlöpande med hänsyn till bl. a. samhällsutvecklingen och forskningens rön. Jordbruksministern anser i likhet med utredningen och flertalet remissinstanser att skogspolitikens mål och medel nu bör omprövas.

Utskottet delar denna uppfattning. Rent allmänt anser utskottet att föreliggande proposition jämte motioner erbjuder tillräckligt underlag för att riksdagen nu skall kunna fatta erforderliga beslut i ämnet. I motionen 2281 i första hand framfört yrkande om avslag på propositionen och begäran om ny utredning avstyrks således.

Jordbruksministern understryker att han hyser tillförsikt för skogsnäringens framtid. Skogen är en av de få förnyelsebara naturresurserna. Jordbruksministern är övertygad om att skogen, oavsett de förändringar som sker i det långa perspektivet, kommer att vara en viktig råvarukälla även i framtiden. Den kommer att vara av stor betydelse inte bara för vårt eget lands ekonomi och vårt välbefinnande utan också i ett internationellt perspektiv. Vi måste därför ta till vara möjligheterna att utnyttja den produktionsresurs som skogsmarken utgör. Samtidigt måste givetvis tillbörlig hänsyn tas till andra viktiga samhällsintressen. Skogen måste alltså betraktas som en nationell tillgång som skall utnyttjas för samhällets bästa.

Utskottet ansluter sig till jordbruksministerns bedömning. Liksom denne anser utskottet det vara självklart att skogsnäringen måste verka i överensstämmelse med de övergripande samhällsekonomiska målen och i samspel med andra samhällssektorer. Det innebär bl. a. att näringen måste bidra till att uppfylla målen om full sysselsättning, ekonomisk tillväxt, regional balans och balans i utrikesbetalningarna men också målen för miljö- och naturvårdspolitiken. Detta måste vara utgångspunkten vid formuleringen av skogspolitikens mål. Målet för skogspolitiken har traditionellt varit ett sektorsmål. Motsvarande är för övrigt förhållandet när det gäller t. ex. jordbruket och en rad andra delsektorer av samhället. Målen för dessa olika områden är givetvis utformade med utgångspunkt i de allmänna samhälls-

målen och de måste även vägas mot varandra och samordnas mot dessa gemensamma mål. Motsvarande bör, som jordbruksministern anför, gälla även vid utformningen av en ny skogspolitik.

I propositionen framhålls att utnyttjandet av skogen och skogsmarken är av stor betydelse inte bara för skogsnäringen. Så t. ex. är skogarna hemvist för växter och djur som inte tål alltför drastiska förändringar i sin livsmiljö. Skogarna påverkar avgörande miljöfaktorer som t. ex. vattenbalans och lokalklimat. Skogen är också en omistlig tillgång för friluftsliv och rekreation, inbegripet sådana verksamheter som jakt, bär- och svampplockning m. m. Den utgör i visa fall ett viktigt inslag i kulturlandskapet. För rennäringen behövs stora områden i norra Sverige som betesmarker. Även om skogsmarken utgör ca 60 % av landarealen anser jordbruksministern att det av flera skäl är olämpligt att forma skogspolitiken till något av en allmän politik för markanvändningen i landet. I samhällets markanvändningspolitik måste ju en avvägning göras mellan alla intressen, även de som inte direkt berör skogen och skogsmarken. Enligt propositionen motiverar skogsbrukets betydelse att även detta måste betraktas som ett riksintresse i planeringen. Givetvis kan det inte undvikas att skogsmark tas i anspråk för andra ändamål än skogsproduktion. Jordbruksministern betonar emellertid att sådana förändringar av markanvändningen måste föregås av översiktlig planering på lokal och regional nivå, där man försöker nå lösningar som innebär att skogsmark inte tas i anspråk för andra ändamål, om likvärdiga och från skogsbrukssynpunkt lämpligare lösningar kan åstadkommas. Vidare bör i första hand sådan mark väljas som från skogsproduktionssynpunkt bäst kan undvaras i det aktuella området.

Utskottet ansluter sig för sin del till de i propositionen sålunda anförda synpunkterna på ianspråktagande av skogsmark för olika ändamål. Enligt utskottets mening är det angeläget att dessa beaktas i den fysiska riksplaneringen. Som av propositionen framgår har samråd i dessa frågor också ägt rum med chefen för bostadsdepartementet.

En fråga som skogsutredningen inte har gått in på närmare är skogsproduktionens inverkan på rennäringen. I propositionen betonas nödvändigheten av att eventuella konflikter mellan skogsbruket och rennäringen blir lösta på ett effektivt och smidigt sätt. Utskottet, som instämmer häri, vill för sin del understryka att strävandena därvidlag måste inriktas på att nå lösningar som så långt möjligt tillgodoser samtliga parter berättigade intressen.

Utskottet går nu över till att behandla de olika avsnitten av regeringens förslag och börjar därvid med frågan hur målet för skogspolitiken bör formuleras.

Skogspolitikens mål

Jordbruksministern framhåller att skogens stora betydelse för landets ekonomi och för sysselsättningen kraftigt har förstärkts under 1900-talet.

Förutsättningen härför har bl. a. varit en målmedveten satsning från skogsbrukets sida på att förbättra virkesproduktionen genom en intensifiering av skogsvårdsarbetet. Samtidigt har ett långsiktigt synsätt präglat de riktlinjer som har gällt för skogspolitiken. Den nu gällande skogspolitiken bygger på principen om hushållning med skogstillgångarna och står således väl i överensstämmelse med den moderna synen på resursutnyttjande. Enligt jordbruksministrarnas mening bör detta synsätt ligga till grund för skogspolitiken även i fortsättningen. Det innebär bl. a. att vi även framdeles bör eftersträva en väl avvägd hushållning med skogarna som gör det möjligt att kontinuerligt utnyttja det virke som skogarna kan ge. I ett kontinuerligt skogsbruk ersätts avverkad skog med ny till skillnad från vad fallet är i ett exploaterande skogsbruk. När det gäller frågan om hushållningen med skogarna framhålls att motiven härtill tidigare främst har varit behovet att säkra dels skogsindustrins råvaruförsörjning på längre sikt, dels sysselsättningsunderlaget i skogsbruket. Dessa motiv är enligt propositionen väsentliga även i fortsättningen, även om det inte är möjligt att nu avgöra hur vi i en avlägsen framtid bäst skall utnyttja vad skogen producerar. Enligt jordbruksministrarnas mening är det emellertid sannolikt att nya användningsområden kommer att utvecklas och att skogarna kommer att vara en viktig, förnyelsebar råvarukälla i framtiden. Vi bör eftersträva att även i fortsättningen ge skogsbruket en sådan inriktning att handlingsfriheten och valmöjligheterna bevaras för kommande generationer.

Den moderna synen på resursutnyttjande leder enligt jordbruksministrarnas mening till det självklara ställningstagandet att produktionsförutsättningarna hos den mark som står till förfogande för skogsproduktion bör utnyttjas på bästa sätt. Det innebär bl. a. att stor vikt bör läggas vid att skogsskötseln inriktas på hög volymproduktion av värdefullt virke. Den bör vidare inriktas på en väl differentierad produktion i fråga om trädslag. Enligt propositionen är en sådan inriktning av skogsskötseln givetvis av grundläggande betydelse för skogsindustrins råvaruförsörjning. Det är också av sysselsättningskäl omöjligt att bortse från industrins behov av råvara på kort sikt. Jordbruksministern är emellertid angelägen att framhålla att skogsindustrins råvarubehov i nuläget inte får vara styrande för utformningen av en långsiktig skogspolitik.

Skogsnäringen är som nämnts av väsentlig betydelse för sysselsättningen. Särskilt gäller detta i skogslänen, främst i deras glesbygder. I dessa områden är i dag bristen på alternativa sysselsättningsmöjligheter stor samtidigt som förutsättningarna att skapa nya arbetstillfällen är begränsade. Omsorgen om sysselsättningen spelar redan i dag en väsentlig roll i skogspolitiken. Så bör vara fallet även i fortsättningen. Genom ett kontinuerligt skogsbruk med en hög volymproduktion och en god hushållning skapas en fast grund för sysselsättningen inom skogsnäringen och angränsande näringar. Vidare stärks underlaget för nödvändig service i glesbygden. En fortsatt rationalisering av skogsbruket är dock nödvändig.

Sammanfattningsvis anser jordbruksministern alltså att skogsbruket måste verka i överensstämmelse med de övergripande samhällsmålen och i samspel med andra samhällssektorer. Som övergripande mål för skogsbruket skall gälla att skogsmark och skog på sådan mark skall genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. Hänsyn skall därvid tas även till naturvårdens och andra allmänna intressen.

I motionerna 2274 och 2275 anförts vissa synpunkter på de allmänna riktlinjerna för skogspolitiken. I den förstnämnda motionen framhålls att skogspolitiken målsättningen måste vara att på bästa sätt utnyttja den produktionsresurs som skogsmarken utgör. Härvid är kravet på lönsamhet inom skogsbruket en viktig förutsättning liksom kravet på en skogsskötsel som vilar på biologisk grund och som varaktigt utnyttjar skogsmarkens virkesalstrande förmåga. Härvid måste förutsättningar skapas för att vidmakthålla och om möjligt även utveckla skogsbruket och därmed även de industrier som är beroende av skogen för sin råvaruförsörjning. Skogsbruket skall alltså bedrivas efter företagsekonomiska principer. Enligt motionen är det angeläget att det svenska skogsbruket ges goda förutsättningar att arbeta utan omotiverade ingrepp och att dess ägare och företrädare kan driva sin verksamhet rationellt. I förutsättningarna ingår givetvis den allmänna aktsamhet om skogen och miljön som är allmänt accepterad av sociala och ekologiska skäl.

Enligt motionen möjliggör vårt lands i förhållande till befolkningens storlek mycket stora skogsmarksareal att de begränsade områden som är naturunika eller där fritidslivet är av sådan art och omfattning att dess speciella krav icke kan tillfredsställas utan avsteg från ett rationellt skogsbruk bör kunna avskiljas i samarbete med olika intressegrupper. I sammanhanget betonas bl. a. också vad skogsnäringen betyder för sysselsättningen i regionalpolitiskt svaga delar av landet inte bara genom att ge arbete åt i skogsbruk och skogsindustri sysselsatt arbetskraft utan också genom att kombinerad drift av jord- och skogsbruk ger möjligheter att behålla jordbruk, som eljest skulle försvinna.

Även i motionen 2275 framhävs den företagsekonomiska aspekten på skogsbrukshanteringen. I motionen understryks sålunda kraftigt att det inte är möjligt att på sikt tillvarata vare sig biologiska, naturvårdens eller andra allmänna intressen, om inte skogsbruket är lönsamt. Behovet att slå vakt om det enskilda skogsbruket betonas vidare i motionen. Såväl när det gäller att uppmuntra och stimulera ett omsorgsfullt bedrivet skogsbruk och beakta rekreationslivets och naturvårdens intressen är enligt motionärernas mening åtskilliga fördelar förknippade med förevarande, ofta småskaliga jordbruk. På fastigheter av den storlek som är vanlig i dagens Sverige ges goda möjligheter till intensiv skötsel och sådant intensivt tillvaratagande av markens produktionsförmåga som är angeläget från allmän synpunkt. Enligt motionen är det anmärkningsvärt att inte i propositionen ägnats någon uppmärksamhet åt

vare sig det kombinerade jord- och skogsbruksföretaget eller den roll som enskilt skogsbruk spelar för att slå vakt om alternativa sysselsättningsmöjligheter i glesbygder, speciellt med hänsyn till att sambandet jord och skog poängterades kraftigt i den proposition om jordbrukspolitiken som riksdagen antog år 1977. Ytterligare en faktor som enligt motionen bör särskilt poängteras i förevarande sammanhang är skogens roll som energikälla. I motionen framhålls att energiförsörjningen i framtiden i huvudsak baseras på förnybara energikällor. Med stor säkerhet kommer därför skogsråvaran att få ökad vikt som energikälla, bl. a. för bostadsuppvärmning. Det gäller då främst de "sortiment" som i dag inte finner rationell användning, dvs. i första hand virkesavfall och klenvirke/sly. Av värde att uppmärksamma i energisammanhang är vidare att nära hälften av skogsindustrins stora energiförbrukning hämtas från den skogliga råvaran. Även i den förut berörda motionen 2281 riktas uppmärksamheten på skogens användning som energikälla.

De allmänna synpunkter som redovisas i motionerna 2274 och 2275 synes i avseende på skogspolitikens mål i huvudsak överenssamma med vad som härutinnan anförts i propositionen.

Som där redovisas bedrivs skogsbruket i vårt land under vitt skilda förutsättningar. En hög målsättning för skogspolitiken skulle därför i vissa fall kunna fördrå åtgärder som inte är förenliga med den enskilda skogsägarens krav på lönsamhet. Givetvis får kraven inte drivas för långt. De måste alltid vara rimliga. När samhället ställer upp krav på skogsproduktionen måste de sålunda anpassas både till de biologiska förhållandena och till allmänna och enskilda intressen. Detta betonas också av jordbruksministern. Utskottet får i det följande tillfälle att återkomma till denna fråga vid behandlingen av skogspolitikens medel.

I samband med att riksdagen år 1977 fastställde nya riktlinjer för jordbrukspolitiken framhölls intresset av att tillvarata de fördelar från brukarsynpunkt som kombinationen jord/skog erbjuder. De synpunkter som framförs i förevarande proposition om skogsbrukets betydelse från bl. a. regionalpolitisk synpunkt står enligt utskottets uppfattning i god överensstämmelse med nyssnämnda riksdagsuttalande. Även om man ej direkt från skogspolitisk synpunkt särskilt kan framhålla samspelet med jordbruket är det givetvis så att kombinationen jord/skog i stora delar av landet kommer att spela en väsentlig roll i den framtida skogspolitiken.

Utskottet finner för sin del ingen anledning till erinran mot jordbruksministerns förslag i vad avser fastställandet av målet för skogspolitiken. Vad i motionerna 2274 och 2275 härutinnan anförts angående riktlinjerna för politiken synes mot bakgrund av vad utskottet i det föregående anfört inte påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida. Detta gäller enligt utskottets mening också det allmänt hållna yrkande om inriktningen av skogspolitiken, som förs fram i motionen 2281 (yrkandet 15).

Frågan om skogen som energikälla har berörts av 1973 års skogsutredning.

Utredningen erinrar om (s. 99) att frågan om odling av särskilda s. k. energiskogar aktualiserats. Vissa av de marker som utredningen anser böra utnyttjas för sedvanlig skogsproduktion har sagts vara av intresse även för produktion av energiskogar. Det gäller vissa myrmarker och definitivt nedlagda jordbruksmarker. Hur stora arealer det skulle kunna bli fråga om är enligt utredningen omöjligt att nu bedöma. För detta fordras bl. a. att praktiska försök har gjorts i tillräcklig skala. Utredningen är angelägen att framhålla att om energiskogsproduktion över huvud taget skulle bli praktiskt möjlig måste utnyttjande av mark för detta ändamål bli föremål för en övergripande avvägning mellan olika intressen.

Hithörande frågor har även behandlats i prop. 1978/79:115 om riktlinjer för energipolitiken. Som av sagda proposition framgår torde odling av energiskog om den skall lämna något väsentligt bidrag till landets energiförsörjning kräva avsevärda arealer. I första hand torde nedlagd jordbruksmark och liknande komma i fråga. Liksom när det gäller utvinning av torv för energiändamål torde dock anspråk komma att riktas också mot landets våtmarker.

Risker finns för att en monokultur som energiskog skulle bli angripen av parasiter, gnagare, buskbetande djur m. m. och dessutom medverka till en ökning av dessa djurarter. Vidare kan gödsling och användning av kemiska bekämpningsmedel, om sådana metoder tillgrips för att förbättra produktionsutfallet, ge upphov till negativa miljöeffekter. Naturvårdsverket har i sitt remissyttrande över energikommissionens betänkande fäst stort avseende vid denna fråga.

I prop. 1978/79:115 erinras om att riskerna för skador vid skogsarbete är stora. Hur stora dessa risker skulle bli vid avverkning av intensivodlad energiskog är inte klarlagt. Om denna avverkning kommer att ske med helt mekaniserade metoder är det troligt att skaderisken blir mindre än vid konventionellt skogsarbete. Praktisk erfarenhet saknas emellertid av energiskogar, varför ytterligare undersökningar erfordras för en bedömning av yrkesriskerna.

Som framhålls i prop. 1978/79:115 är energiskogsodlingens totala miljöpåverkan f. n. inte är tillräckligt känd. Energiskog kan emellertid på sikt komma att ge viktiga bidrag till den svenska energiförsörjningen. Direkt åtkomlig från teknisk synpunkt är redan nu bl. a. skogsenergi i form av träd och delar av träd som ej tillgodogörs av industrin. Det är enligt utskottets mening angeläget med ett brett upplagt forsknings- och utvecklingsarbete samt försöksverksamhet rörande konsekvenserna av nyttjande av energiskog i stor skala för energiändamål. Arbete med dessa frågor pågår f. n. inom ramen för energiforskningsprogrammet. Därigenom ges underlag för framtida beslut om satsning i stor skala.

Mot bakgrund av vad nu anförts och med hänsyn jämväl till vad utskottet i det föregående anfört finner utskottet motionen 2275 inte påkalla någon riksdagens ytterligare åtgärd i förevarande del.

Skogsproduktionsprogram

Skogsutredningen, som enligt sina direktiv haft att redovisa alternativa skogsproduktionsprogram, har redovisat tre sådana program som i huvudsak innebär följande.

Programmen omfattar en 100-årsperiod och syftar till en uppskattning av den högsta möjliga långsiktiga avverkningsnivån efter 1970-talet under de förutsättningar som gäller för resp. program. Avverkningsnivån under 1970-talet har bedömts till 75 milj. m³sk i genomsnitt per år.

Alternativ 1 beskriver ett skogsbruk liknande det som har bedrivits under de senaste decennierna. Det innebär dock en bättre beståndsanläggning och mer omfattande bortröjning av lövsly än f. n. och kan beräknas ge ungskogar av den kvalitet som vi har i dag.

Alternativ 2 beskriver ett skogsbruk med betydligt högre ambitionsnivå än hittills. I förhållande till alternativ 1 förutsätts en förbättrad beståndsanläggning och viss användning av förädlat skogsfrö.

Alternativ 3 slutligen avser enligt utredningen att beskriva ett skogsbruk där sådana restriktioner har genomförts för användning av kemiska bekämpningsmedel, gödsling och dikning som har aktualiserats i den allmänna debatten de senaste åren.

Föregående del anser jordbruksministern i likhet med flera remissinstanser att det inte är meningsfullt att lägga fast ett närmare preciserat långsiktigt skogsproduktionsprogram för det svenska skogsbruket. I det långa perspektivet här är fråga om får handlingslinjerna inte lösas. Valet av åtgärder och formerna för deras genomförande måste fortlöpande omprövas och anpassas till utvecklingen.

Utskottet ansluter sig till jordbruksministerns här redovisade synpunkter.

Jordbruksministern anger under förevarande avsnitt vissa riktlinjer för utvecklingen. Dessa innebär bl. a. att skogsindustrins nuvarande råvarubehov inte kan få styra skogsproduktionens långsiktiga inriktning. I stället bör den direkt råvaruförbrukande skogsindustrins kapacitet efter hand anpassas till den råvarutillförsel som är möjlig inom ramen för den fastlagda skogspolitiken. På kort sikt är det emellertid av flera skäl omöjligt att bortse från skogsindustrins behov. Huvudskälet härtill är att en drastisk nedskärning av industrikapaciteten skulle ge oacceptabla konsekvenser för sysselsättningen. Utgångspunkten bör därför vara att söka åstadkomma en skogsproduktion som ger åtminstone den virkesmängd som utredningen redovisar i sitt alternativ 1. Det skulle innebära dels att avverkningen skulle kunna ligga på en nivå som är tillräcklig för ett normalt kapacitetsutnyttjande i skogsindustrin, dels att en avverkning av denna storleksordning skulle kunna bedrivas långsiktigt. Vad nu sagts om skogsproduktionens inriktning skall inte uppfattas som en definitiv lösning till en viss nivå. Enligt propositionen måste strävan givetvis vara en ökad produktion i den mån det är möjligt och lämpligt med hänsyn till andra viktiga samhällsmål.

Utskottet finner ingen anledning till erinran mot vad jordbruksministern sålunda anför. Även om inget av de detaljerade program som utredningen har redovisat bör antas som långsiktigt program för skogsbruket är de som också framhålls i propositionen av stort värde som allmän utgångspunkt för bedömningar av olika frågor på det skogspolitiska området.

Som anføres i propositionen fordras för att åstadkomma den skogsproduktion som nyss förordats avsevärt bättre anläggning av ny skog. Omsorgsfull plantering, noggrann markberedning och användning av högklassigt skogsodlingsmaterial ger i allmänhet avsevärt bättre nya skogsbestånd än dem som har åstadkommits under senare år och medverkar också till minskning av insektsskadorna. Enligt jordbruksministerns mening måste strävan vara att helt komma ifrån sådana kemiska bekämpningsmedel som medför risk för skador på människor eller i miljön. F. n. pågår ett större forskningsprojekt som bl. a. går ut på att finna acceptabla metoder för bekämpning av snytbaggen. Innan detta är slutfört får andra åtgärder av t. ex. den art som nyss nämnts tillgripas. Jordbruksministern utgår från att problemen kommer att kunna lösas utan en återgång till DDT-haltiga preparat.

Utskottet vill erinra om att hanteringen av kemiska bekämpningsmedel regleras i lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor jämte tillämpningsförfattningar. Enligt där gällande bestämmelser åvilar det regeringen eller, efter regeringens bestämmande, produktkontrollnämnden att närmare avgöra hithörande frågor. Det kan nämnas att produktkontrollnämnden nyligen registrerat nya bekämpningsmedel som kan komma att inta DDT-preparatens roll i insektsbekämpningen.

Medlen har s. k. pyretroider som verksamma ämnen. Dessa har gentemot DDT bl. a. den fördelen att de bryts ned i naturen förhållandevis snabbt. En nackdel med de nya medlen är att de inte bara angriper snytbaggar utan även nyttiga insekter såsom spindeldjur m. m. De nya ämnena är också giftiga för fisk och andra vattendjur och får därför inte komma ut i vattendrag. Enligt vad som upplysts är emellertid avsikten att medlen skall användas vid plantskolor och liknande anläggningar där plantorna skall doppas i bekämpningsmedlet innan de förs ut i skogsområdena för plantering. Utskottet, som anser det värdefullt att fortsatta ansträngningar görs för att finna mera acceptabla metoder för insektsbekämpningen inom skogsbruket, utgår från att man från de produktkontrollerande organens sida tillser att hanteringen av de nyss angivna medlen kommer att ske så att i det föregående angivna negativa effekter kan undvikas.

Mot bakgrund av vad nu anförts finner sig utskottet inte böra förorda någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av det i motionen 1467 framförda yrkandet om att DDT åter skall få användas som skydd för skogsplantor mot snytbaggar.

Enligt motionen 2281 bör riksdagen i förevarande sammanhang uttala att den övergripande produktionsinriktningen skall vara barrträdsvirke av hög kvalitet.

Utskottet har i det föregående anslutit sig till jordbruksministerns synpunkt att något närmare preciserat långsiktigt skogsproduktionsprogram för det svenska skogsbruket inte bör fastläggas. På kort sikt bör dock utgångspunkten för produktionsinriktningen som nyss nämnts vara att söka åstadkomma en skogsproduktion som åtminstone ger den virkesmängd som motsvarar skogsutredningens alternativ I. Alternativet avser ett skogsbruk liknande dagens men förutsätter bl. a. en bättre beståndsanläggning och mer omfattande bortröjning av lövsly än f. n. De nya bestånd som anläggs förutsätts få i genomsnitt samma kvalitet som de nuvarande ungskogarna. Alltjämt kommer produktionen av barrträdsvirke att utgöra den helt övervägande delen av verksamheten. Enligt skogsutredningen syftar bl. a. de gallringshuggningar som förutsätts i förevarande alternativ till att främja en hög produktion av barrsågtimmer. När det gäller trädslagssammansättningen anser jordbruksministern att man bör behålla den volymandel lövträd som vi nu har. Utskottet delar denna uppfattning.

Vad utskottet nu har sagt om skogsproduktionens inriktning skall som framgår av det föregående inte uppfattas som en definitiv lösning till en viss nivå. Givetvis måste som i propositionen anföras strävan vara en ökad produktion i den mån det är möjligt och lämpligt med hänsyn till andra viktiga samhällsmål.

Syftet med förevarande yrkande i motionen 2281 är enligt utskottets mening i princip tillgodosett genom regeringens förslag. Något särskilt uttalande av det slag som föreslås i motionen finner utskottet därför inte erforderligt. Motionen bör i förevarande del kunna anses besvarad med vad utskottet anfört.

I skogsutredningens skogsproduktionsprogram föreslås en rätt omfattande plantering av den kanadensiska contortatallen i norra Sverige. Contortatallen bedöms kunna ge en betydligt högre volymproduktion än vår inhemska tall. Denna bedömning grundar sig på några få äldre försök och försök som är anlagda under senare år. F. n. bedriver storskogsbruket i norra Sverige en förhållandevis omfattande plantering av contortatall. Flera remissinstanser varnar för att införa främmande trädslag. Främst hänvisar man till risken för framtida bakslag i form av insekts- och svampangrepp. Några remissinstanser grundar sin negativa inställning på uppgifter om contortatallens mindre lämpliga kvalitet som råvara för sågverksindustrin. För egen del anser jordbruksministern rent allmänt att man bör vara försiktig med att införa främmande trädslag. Bl. a. behövs ytterligare forskning och försök innan ett mer omfattande införande av främmande trädslag kan rekommenderas. I detta sammanhang nämns att jordbruksministern har för avsikt att föreslå att skogsstyrelsen skall ges möjligheter att begränsa användningen av främmande trädslag. Det framhålls att vi i första hand bör satsa på våra inhemska arter och därvid ta till vara de möjligheter som skogsträdsförädlingen har visat sig kunna ge. En fortsatt satsning på förädling är enligt propositionen därför angelägen.

Frågan om contortatallens utnyttjande inom det svenska skogsbruket tas upp i motionerna 2278 och 2281.

I motionen 2278 framhålls att motionärerna i fråga om att begränsa användningen av främmande trädslag inte har någon annan bedömning än jordbruksministern. Motionärerna anser dock att propositionen inte ger tillräcklig vägledning för den bedömning som skogsstyrelsen skall göra av hithörande frågor. Motionärerna föreslår för sin del att riksdagen uttalar, att contortatallen tills vidare i huvudsak bör planteras i svårföryngrade områden. Enligt motionärernas mening bör plantering av ifrågavarande trädslag tillåtas i lättföryngrade områden endast i den utsträckning som kan vara nödvändig för att man skall erhålla erfarenheter från försök och forskning. Av motionen synes framgå att man inte avser svårföryngrad skog i skogsvårdslagens mening utan med uttrycket svårföryngrad närmast avser mark där med hittillsvarande metoder visat sig svårt att åstadkomma en tillfredsställande skogsföryngring.

I motionen 2281 krävs ett generellt förbud mot inplantering av contortatall och andra främmande trädslag i avvaktan på en av riksdagen fastlagd politik för skogsindustrins inriktning. Dispens bör enligt motionärernas mening kunna utfärdas av skogsstyrelsen, dock endast i sådana områden där det i dag är svårt att åstadkomma nöjaktiga föryngringar med inhemska trädslag.

Utskottet delar den i propositionen och motionerna uttryckta uppfattningen att försiktighet rent allmänt bör iakttas när det gäller att införa främmande trädslag. I likhet med jordbruksministern anser utskottet att ytterligare forskning och försök behövs innan ett mer omfattande införande av främmande trädslag kan rekommenderas. Vad nu anförts gäller givetvis bl. a. den i det föregående berörda contortatallen. Av propositionen framgår: inte vilken omfattning man tänkt sig t. v. kunna acceptera när det gäller inplantering av contorta. Enligt det mest intensiva av skogsutredningens skogsproduktionsprogram, alternativet 2, förutsattes contortatall planterad i Norrland och nordvästra Svealand i en omfattning som innebar att 10 % av skogsmarksarealen i de nämnda områdena skulle vara bevuxen med contortatall efter 50 år och med 14 % efter 100 år. Mot bakgrund av det mera nyanserade skogsbruksalternativ som regeringen förordat och som utskottet i det föregående tillstyrkt, förutsätter utskottet att skogsstyrelsen vid sin bedömning av hithörande frågor måste utgå från en betydligt mera begränsad målsättning i förevarande avseende. I anslutning bl. a. till de synpunkter som anförts i motionerna 2278 och 2281 vill utskottet för sin del framhålla att mycket talar för att inplantering av contortatall t. v. framför allt bör koncentreras till områden där det i dag är svårt att med inhemska trädslag åstadkomma en tillfredsställande föryngring. Att gå så långt som till att förorda ett temporärt förbud mot fortsatt inplantering av contortatall finner utskottet inte motiverat.

Beträffande metoderna för att reglera trädslagssammansättningen anför jordbruksministern att hans allmänna inställning självklart är den att

användningen av herbicider och andra kemiska medel bör begränsas så långt som möjligt. Genom noggrann planering och genom att åtgärder sätts in i tid är jordbruksministern övertygad om att detta är möjligt. Han är dock medveten om att kemiska medel inte f. n. kan undvaras helt. I propositionen erinras om att den moderna och skärpta lagstiftning vi har på området utgår från att skador på människor eller i miljön genom kemiska medel skall motverkas så långt som det är möjligt. Vad nu sagts om användning av kemiska medel vid röjning gäller också hyggesrensning.

Utskottet finner ingen anledning till erinran mot vad jordbruksministern anfört beträffande användningen av kemiska medel inom skogsbruket. Detta innebär bl. a. att utskottet avstyrker de förslag om förbud eller andra detaljgripanden mot sådan användning, som förs fram i motionen 2281 och den under allmänna motionstiden väckta motionen 1469. Som tidigare framhållits regleras användningen av kemiska bekämpningsmedel inom ramen för den särskilda lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor. Denna lagstiftning bygger på principen att huvudansvaret för avgörandet av hithörande frågor tillagts ett särskilt statligt organ, nämligen produktkontrollnämnden. Kommunerna fungerar genom sina hälsovårdsnämnder som lokala tillsynsmyndigheter som har att övervaka att lagen om hälso- och miljöfarliga varor och med stöd av lagen utfärdade föreskrifter följs. Att som i nyss angivna motioner föreslås till hälsovårdsnämnderna överföra rätten att självständigt besluta om användningen av bekämpningsmedel varom nu är fråga skulle kräva en helt annorlunda uppbyggd lagstiftning. Ett genomförande av förslaget skulle kräva resurser av en helt annan storleksordning än kommunerna f. n. har till sitt förfogande. Förutom den kostnadsfördyring som kommunerna skulle komma att vidkännas vid en ändrad beslutsordning må nämnas de olägenheter som olika regler inom skilda kommuner skulle komma att innebära för det praktiska skogsbruket.

Krav på åtgärder i syfte att minska användningen av kemiska bekämpningsmedel inom skogsbruket har förts fram också i motionen 807, vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag innebärande att besprutning från luften med kemiska preparat avsedda att döda viss vegetation kan upphöra.

Utskottet vill erinra om att frågan om förbud mot spridning av fenoxisyror från luften tidigare upprepade gånger behandlats av riksdagen, senast våren 1977. Utskottet får beträffande den närmare innebörden av riksdagens tidigare ställningstaganden i ämnet hänvisa till de redogörelser för hithörande frågor som utskottet lämnade när ämnet senast var föremål för riksdagens behandling (JoU 1976/77:31).

I överensstämmelse med de uttalanden som riksdagen gjort i hithörande frågor har man från regeringens och produktkontrollnämndens sida successivt vidtagit en rad åtgärder i syfte att göra kontrollen över hanteringen av nu ifrågavarande ämnen allt effektivare från hälso- och miljöskyddssynpunkt. Informationsskyldigheten beträffande planerade flygbesprutningar har kraf-

tigt utvidgats och hanteringsföreskrifterna har skärpts. Bl. a. infördes år 1977 en bestämmelse i kungörelsen (1973:334) om hälso- och miljöfarliga varor, innebärande att medel, som innehåller ämnet 2,4,5 - triklorfenoxiättiksyras (2,4,5-T) samt derivat eller salter därav inte längre får användas som bekämpningsmedel. I betänkandet 1976/77:31 framhöll utskottet bl. a. att användningen av andra fenoxisyror som bekämpningsmedel än dem som senast berörts självfallet även i fortsättningen måste ske under iakttagande av alla möjliga försiktighetsmått. Incidenter som inträffat vid spridning av bekämpningsmedel från luften syntes enligt utskottet motivera en skärpt uppmärksamhet härvidlag från tillsynsorganens sida.

Som framgår av vad utskottet nyss anfört har informationsskyldigheten beträffande planerade flygbesprutningar utvidgats betydligt under senare år. Enligt kungörelsen (1973:334) gäller sålunda att den för vars räkning spridning av bekämpningsmedel skall ske över område där allmänheten får fritt färdas, bl. a. skall underrätta hälsovårdsnämnden härom. I motionen 2278 föreslås att denna informationsskyldighet utvidgas till att gälla obligatoriskt samråd mellan skogsägaren och berörd kommun.

Utskottet har i det föregående vänt sig mot ett förslag att till kommunerna skulle överföras de beslutsfunktioner, som f. n. i princip åvilar produktkontrollnämnden. I sin egenskap av lokala tillsynsorgan torde emellertid hälsovårdsnämnderna ha vunnit åtskillig erfarenhet av hithörande frågor, något som bör kunna utnyttjas även av skogsbrukets företrädare vid den närmare utformningen av planerade bekämpningsåtgärder. Ett samrådsförfarande skulle utan tvivel här kunna vara en lämplig form för att åstadkomma detta. Nuvarande regler om skyldighet att i förekommande fall underrätta bl. a. hälsovårdsnämnd om planerad spridning av bekämpningsmedel har också tillkommit för att möjliggöra sådant samråd. I åtskilliga fall torde också resonemang i hithörande frågor mellan skogsbrukets företrädare och den kommunala hälsovårdsmyndigheten lett till att man kunnat komma överens om åtgärder, som varit ägnade att så långt möjligt tillgodose såväl skogsbrukets som allmänt miljövärdande synpunkter. Naturligtvis är det önskvärt att alla möjligheter tas tillvara att göra samrådsförfarandet så effektivt som möjligt. Ett direkt inskrivande av samrådskyldigheten i berörda tillämpningsförfattningar har självfallet betydelse härvidlag. Utskottet vill erinra om att regeringen enligt gällande produktkontrollagstiftning har vittgående befogenheter att besluta i dessa frågor. Att utan närmare överväganden fatta beslut om att tillägga de kommunala myndigheterna befogenhet att på sätt i motionen 2278 antyds i förekommande fall bestämma om alternativa röjningsmetoder finner utskottet inte vare sig möjligt eller tillrådligt. Emellertid finns det enligt utskottets mening skäl att från regeringens och berörda myndigheters sida ägna hithörande frågor fortsatt uppmärksamhet. Utskottet anser för sin del att förutsättningarna för och konsekvenserna av en utvidgning av hälsovårdsnämndernas uppgifter i enlighet med i motionen 2278 framlagt förslag snarast bör utredas så att resultatet av övervägandena kan redovisas

för riksdagen redan i början av riksmötet 1979/80.

Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av förevarande yrkanden i motionerna 807 och 2278.

Utskottet vill i detta sammanhang avslutningsvis erinra om att länsstyrelsen har befogenheter att föreskriva att inom visst område anmälan för samråd alltid skall göras i fråga om särskilda slag av arbetsföretag.

Enligt propositionen har jordbruksministern för avsikt att föreslå regeringen att en generell skyldighet införs att via skogvårdsstyrelsen till länsstyrelsen anmäla en planerad våtmarksdikning för samråd enligt naturvårdslagen. Jordbruksministern framhåller att han för egen del anser det värdefullt om skogsproduktionen kan ökas genom dikning. Det måste emellertid vara ett väsentligt krav att naturvårdens intressen därvid inte åsidosätts. Genom det planerade anmälningsförfarandet kan våtmarksinventeringen fullföljas samtidigt som naturvårdens intressen beaktas. I detta sammanhang nämns att vattenlagsutredningen (Ju 1969:58) i sitt slutbetänkande (SOU 1977:27) Revision av vattenlagen, Del 4, har föreslagit förprövningsskyldighet för dikningsföretag, inbegripet skogsdikning, som skadar motstående allmänna och enskilda intressen. Betänkandet övervägs f. n. i justitiedepartementet.

Propositionen föranleder i nu berört avseende ingen erinran från utskottets sida.

I avvaktan på resultatet av pågående våtmarksinventering krävs i motionen 2281 ett stopp för dikning på myrmarker. Dispens skulle enligt motionen i vissa fall kunna medges av naturvårdsverket.

Enligt utskottets mening bör den reglering av dikningsverksamheten som förordas i propositionen och som utskottet nyss tillstyrkt i allt väsentligt tillgodose motionärernas önskemål. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen 2281 i förevarande del finner utskottet sålunda inte erforderlig.

Utskottet anser sig heller inte böra biträda i motionen 2281 framfört förslag om förbud mot fortsatt skogsgödsling i avvaktan på vidare forskningsresultat. Som anförs i propositionen har gödslingen av skogsmark hittills gett ett värdefullt tillskott av virke. Utskottet finner i likhet med jordbruksministern emellertid ingen anledning för staten att stimulera denna verksamhet. Däremot är det angeläget med fortsatt forsknings- och utvecklingsarbete i fråga om skogsmarksgödsling. Framför allt gäller det gödslingens inverkan från miljösynpunkt. Sådant arbete bedrivs f. n. vid såväl lantbruksuniversitetet som institutet för skogsförbättring. Vidare må erinras om att skogsstyrelsen i samråd med naturvårdsverket har utfärdat särskilda anvisningar för gödsling av skogsmark. Som i propositionen anförs kan givetvis utvecklingen komma att medföra behov av anpassning av anvisningarna eller av föreskrifter av mer bindande karaktär.

Skogspolitikens medel

Traditionellt har samhället använt flera olika medel för att genomföra den fastlagda skogspolitiken. Vissa är renodlat skogspolitiska medan andra mera indirekt kan verka som skogspolitiska medel. De viktigaste medlen som används i dag är skogsvårdslagstiftningen, det statliga stödet till skogsbruket och den av staten finansierade informations- och rådgivningsverksamheten som bedrivs av skogsvårdsorganisationen. Till de skogspolitiska medlen kan räknas även den service som skogsvårdsstyrelserna tillhandahåller skogsägarna. Även den statliga lantbruksorganisationens och lantmäteriväsendets arbete med att förbättra fastighetsstrukturen verkar som ett skogspolitiskt medel. Hit kan också räknas den forskning och utbildning som med statens medverkan sker på det skogliga området. Vidare har skogsbeskattningsystemet skogspolitiska verkningar. Enligt propositionen krävs det medel av både rättslig, ekonomisk och administrativ art för att det mål för skogspolitiken som förordas i det föregående skall uppfyllas. Det framhålls att det givetvis inte är möjligt att en gång för alla låsa medlens form och innehåll. Med den långsiktiga inriktning som bör präglade skogspolitiken är det nödvändigt att successivt förändra och förbättra de olika medlen.

I likhet med skogsutredningen anser jordbruksministern att skogsvårdslagstiftningen även i fortsättningen bör användas som medel för att ange de grundläggande krav som samhället ställer i fråga om skogsvården. Motiv härför är bl. a. behovet av en i sina huvuddrag enhetlig inriktning av skogsproduktionen oavsett formen för skogsägande och oavsett mindre och tillfälliga variationer i förutsättningarna sett från den enskilde skogsägarens synpunkt. Lagstiftningen bör innehålla föreskrifter om anläggning av ny skog, vård och skydd av den växtkraftiga skogen och hushållning med den äldre skogen. Vidare bör i lagstiftningen ställas upp sådana krav på hänsyn till naturvårdens intressen som bör ingå som ett normalt led i skogsbruket. En ny skogsvårdslagstiftning bör till skillnad från vad som nu gäller göras tillämplig även på skog som tillhör staten och kyrkan.

Utskottet delar jordbruksministerns uppfattning att skogsvårdslagstiftningen även i fortsättningen bör ange de grundläggande krav som samhället ställer i fråga om skogsvården. Mot de synpunkter på lagstiftningens innehåll m. m. som jordbruksministern i förevarande sammanhang framfört har utskottet inte något att erinra.

I likhet med jordbruksministern anser utskottet vidare att det bör slås fast att skogsbruket i princip skall vara självfinansierat. Som också framhållits i propositionen innebär detta emellertid samtidigt att samhällets krav så som de kommer till uttryck i skogsvårdslagstiftningen måste vara skäliga och rimliga. Skogsägarnas möjligheter att självfinansiera åtgärder i sitt skogsbruk är givetvis beroende av genomsnittspriset på det virke som levereras. Detta är i sin tur i hög grad beroende av förhållandena på den utländska marknaden för skogsindustriprodukter. Av väsentlig betydelse i sammanhanget är emeller-

tid också hur rationellt skogsbruket bedrivs. Självfallet är det nödvändigt med en fortsatt målmedveten rationalisering grundad bl. a. på ett effektivt forsknings- och utvecklingsarbete.

De grundläggande krav som ställs enligt skogsvårdslagstiftningen bör som sägs i propositionen alltid tillgodoses utan statligt stöd. I de fall då det är ett samhällsintresse att få till stånd en skogsvård som går utöver dessa krav som kan anses skäliga för den enskilde skogsbrukaren bör emellertid statligt ekonomiskt stöd kunna ges. Sådant stöd kan motiveras främst från regionalpolitiska utgångspunkter. Utskottet återkommer i det följande till frågan om den närmare utformningen av ett statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket och de övriga anslagsfrågor som hänger samman med skogsbruket.

Skogsutredningen anser att det i många fall är svårt att uppbringa medel för skogsvårdsåtgärder just när åtgärderna måste vidtas. Utredningen föreslår därför att alla skogsägare åläggs skyldighet att på särskilt konto avsätta medel för sådana återväxtåtgärder och sådan röjning som enligt utredningen bör åläggas skogsägarna genom lagstiftning. Medlen för återväxtåtgärder skall motsvara de beräknade kostnaderna för åtgärderna och medlen för röjning skall årligen motsvara 1 % av fastighetens skogsbruksvärde. Systemet föreslås kompletterat med lån med statlig garanti.

Av de ca 50 remissinstanser som har yttrat sig i frågan är ungefär hälften principiellt för och hälften emot utredningens förslag. Några remissinstanser anser att frågan bör utredas ytterligare.

Jordbruksministern framhåller för sin del att det är angeläget att den grundläggande skogsvården inte blir eftersatt på grund av brist på likvida medel. Att som utredningen har föreslagit skapa ett generellt verkande och administrativt krångligt och dyrbart system är emellertid enligt jordbruksministerns mening att gå för långt. Det skulle innebära bl. a. att samtliga skogsägare åläggs skyldighet att avsätta medel för skogsvårdsåtgärder därför att det kan befaras att vissa skogsägare inte kommer att fullgöra sina skyldigheter enligt skogsvårdslagen. Han anser dessutom att utredningen inte har redovisat förslagets alla konsekvenser, bl. a. i skattehänseende. I stället bör de problem som kan komma att uppstå i samband med finansieringen av den grundläggande skogsvården lösas på annat sätt. Föreliggande proposition innefattar bl. a. förslag om att skogsvårdsstyrelsen ges vidgade befogenheter att meddela de förelägganden som behövs för att säkerställa en tillfredsställande återväxt. Vidare anser jordbruksministern att skogsvårdsstyrelsen vid behov bör kunna ställa krav på att skogsägaren ställer ekonomisk säkerhet för utgifter i samband med anläggning av ny skog. Sådan säkerhet bör kunna krävas när en avverkning föranleder jämförelsevis dyra och omfattande återväxtåtgärder.

Utskottet finner de skäl som jordbruksministern anfört till stöd för sin ståndpunkt övertygande och ansluter sig därför till uppfattningen att det av skogsutredningen föreslagna systemet med obligatorisk insättning av medel

på särskilt skogsvårdskonto inte bör genomföras. Detta innebär att utskottet anser att de yrkanden härom, som framförts i motionerna 382, 2278 och 2281, inte bör föranleda någon riksdagens vidare åtgärd. Inte heller finner utskottet skäl förorda inrättandet av en kollektiv skogsvårdsfond av det slag som föreslås i motionen 2281. Nämnade motion avstyrks följaktligen i denna del.

Skogsvårdslagstiftningen

Inledande synpunkter

I propositionen föreslås att nuvarande skogsvårdslag ersätts med en helt ny skogsvårdslag. Den nya lagen bör enligt förslaget ges formen av en ramlag som innehåller dels allmänna och grundläggande bestämmelser, dels bemyndiganden för regeringen eller skogsstyrelsen att meddela mera detaljerade föreskrifter.

Den upplägning som regeringen valt finner utskottet ändamålsenlig. Utskottet återkommer i det följande i anslutning till behandlingen av väckta motioner i ämnet till vissa enskilda bestämmelser i lagförslaget. Rent allmänt anser utskottet emellertid liksom jordbruksministern att en skogsvårdslag inte bör syfta till någon detaljreglering av det sätt på vilket varje skogsägare skall sköta sin skog. Förutsättningarna för skogsbruk är som tidigare har framhållits långtifrån desamma över hela landet. Därtill kommer att näringen bedrivs i skiftande företagsformer. Det måste vidare beaktas att metoderna och tekniken i skogsbruket utvecklas fortlöpande.

Allmänna bestämmelser

Enligt 1 § lagförslaget skall skogsmark med dess skog genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. Vid skötseln skall hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen.

I detaljmotiveringen erinras om att skötseln av skogarna enligt nuvarande lag skall inriktas mot att åstadkomma dels ett tillfredsställande ekonomiskt utbyte, dels en jämn virkesavkastning. Enligt den föreslagna avfattningen betonas av skäl som anförts i det föregående att skötseln skall ges sådan inriktning att skogsmarken varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. Produktionsaspekten har alltså skjutits i förgrunden. Till grund för lagens centrala bestämmelser ligger således snarare biologiska kriterier än lönsamhetskriterier. Som motiv för förändringen kan enligt propositionen också hänvisas till de svårigheter vid tillämpningen som lönsamhetsprincipen har orsakat.

I motionerna 2274 och 2275 påtalas avsaknaden av en klart formulerad ekonomisk målsättning i den föreslagna paragrafen. Motionärerna föreslår att

ett klart uttalat lönsamhetskriterium införs i lagtexten. Motsvarande yrkande har förts fram i motionen 1438. Enligt motionen 2275 bör förevarande paragraf dessutom inledas med en mening som anger att våra skogar är en allmän tillgång som skall ges en sådan vård att den kan utnyttjas till allas bästa. I motionen 2281 slutligen föreslås en mera genomgripande omformulering, bl. a. innefattande ett ökat framhävande av andra former för skogsutnyttjandet än virkesproduktionen.

Utskottet får i anslutning härtill framhålla att avsikten med bestämmelsen är att ge en sammanfattande beskrivning av samhällets krav i fråga om skötseln av landets skogar. I likhet med jordbruksministern anser utskottet att det är till fyllest att i en sådan beskrivning ange det resultat denna skötsel skall syfta till och därutöver erinra om att hänsyn måste tas till naturvårdens och övriga allmänna intressen. Vad en sådan skötsel innebär i fråga om krav på åtgärder och inskränkningar kommer till uttryck i lagens övriga bestämmelser. Självfallet måste dessa krav utformas med hänsyn till produktionsförutsättningarna. Detta gäller, som också anförs i propositionen, både de biologiska förutsättningarna och förutsättningarna i övrigt för ett ekonomiskt skogsbruk. Enligt utskottets mening får syftet med de i motionen under förevarande punkt framförda önskemålen anses i allt väsentligt tillgodosedda genom de i propositionen gjorda motivuttalanden, som utskottet tidigare ställt sig bakom. Vad särskilt gäller frågan om att direkt i lagtexten införa ett lönsamhetskriterium av det slag som förordas i motionerna 1438, 2274 och 2275 vill utskottet för egen del anföra följande.

Skogsvårdslagens funktion är att utgöra ett av medlen, kanske det viktigaste, för att underlätta genomförandet av den av statsmakterna fastslagna skogspolitiken. Lagstiftningen skall sålunda i princip innefatta de regler som inskränker enskildas förfoganderätt över skog. Ett tillägg till lagtexten av innebörd att skogen skall skötas så att den ger ett tillfredsställande ekonomiskt utbyte skulle mot angiven bakgrund kunna tolkas som ett åläggande för den enskilde skogsägaren att uppnå en viss lönsamhet, vilket inte förefaller rimligt. Lagstiftningen innebär i princip vissa minimikrav i fråga om den enskilde skogsägarens skyldighet att vidta erforderliga skogsvårdsåtgärder. Däremot är lagstiftningen givetvis inte avsedd att hindra en skogsägare från att om han så vill vidta mera omfattande skogsvårdsåtgärder, även om detta skulle innebära att han i sådant fall måste ge avkall på sitt lönsamhetskav.

Det skydd för den enskilde mot från ekonomisk synpunkt alltför betungande ålägganden som motionärerna synes åsyfta återfinns i de motivuttalanden som görs i propositionen och som utskottet i det föregående ställt sig bakom. Vägledande för skogsvårdsmyndigheternas kommande tillämpning blir bl. a. angivna delmål för skogspolitiken, syftande till en varaktig virkesavkastning och hög volymproduktion med hänsyn tagen till miljö-, sysselsättnings- och lönsamhetskav.

Enligt specialmotiveringen till 1 § lagförslaget måste samhällets krav i fråga

om skötseln av landets skogar när det gäller åtgärder och inskränkningar självfallet utformas med hänsyn till produktionsförutsättningarna. Jordbruksministern anför att han med detta uttalande syftar på både de biologiska förutsättningarna och förutsättningarna i övrigt för ett ekonomiskt skogsbruk.

Utskottet tolkar jordbruksministerns uttalande så att därmed åsyftas de ekonomiska förutsättningarna även för producenten och att alltså kraven på skogsskötseln måste stå i överensstämmelse med önskemålet om att skogsbruket skall ge skogsägaren ett tillfredsställande ekonomiskt utbyte.

Utskottet finner för sin del detta betraktelsesätt riktigt.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen godtar den utformning av 1 § lagförslaget, som i propositionen förordats och som till sin ordalydelse motsvarar det övergripande mål för skogsbruket som utskottet i det föregående förordat. Nu behandlade yrkanden i motionerna 1438, 2274, 2275 och 2281 föreslås följaktligen inte böra föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

För att mark som bedöms lämplig för skogsproduktion skall räknas som skogsmark fordras enligt 2 § lagförslaget bl. a. att marken inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål. Gränsdragningen mot mark som är föremål för annan användning än virkesproduktion bör enligt jordbruksministerns mening göras enligt hittills tillämpade principer. För att marken inte skall betraktas som skogsmark bör följaktligen krävas att den dels utnyttjas för visst ändamål, dels används i en utsträckning som någorlunda svarar mot ett för ändamålet normalt markutnyttjande. Dessa krav innebär att även vissa marker som är föremål för annan markanvändning kan komma att räknas som skogsmark. I propositionen framlagt förslag till avgränsning överensstämmer i nu förevarande avseende helt med vad som f. n. gäller. Något särskilt uttalande av det slag som rekommenderas i motiveringen till motionen 2275 synes mot bakgrund bl. a. av det anförda inte erforderligt.

I 4 § lagförslaget anges att skogsvårdslagen inte skall tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av naturvårdslagen (1964:822) eller annan lag. När det gäller naturvårdslagen anges i specialmotiveringen som ett exempel på föreskrifter som här avses skötsellöreskrifter för naturreservat. I motiven anföras vidare exempel på annan lagstiftning som innebär inskränkningar för skogsbruket; härvid anges bl. a. lagen (1974:434) om bevarande av bokskog, lagen (1942:350) om fornminnen och de förbud mot trädfällning som gäller enligt 17 och 40 §§ byggnadslagen (1947:385).

Som lagrådet anför finns anledning påpeka, att det nu föreslagna stadgandet inte avser att reglera fall då skogsvårdslagen strider mot annan lag utan endast fall då den strider mot föreskrifter som meddelats med stöd av annan lag. Bestämmelsen motiveras av konstitutionella skäl. Normalt gäller att av riksdagen utfärdad lag tar över av regering eller myndigheter utfärdade föreskrifter. Föreliggande förslag innebär att sådana föreskrifter i vissa fall skall gälla framför skogsvårdslagen.

Så t. ex. skall enligt naturvårdslagen utfärdade skötsel föreskrifter för ett naturreservat gälla framför skogsvårdslagens bestämmelser om skogsskydd. Motsatsen skulle i förekommande fall kunna medföra att förordnande om naturreservat blev utan verkan.

Utskottet utgår givetvis från att skötsel föreskrifterna i dylika fall utformas på ett sätt som medger en rimlig avvägning mellan naturvårdsintressen och skogsbrukets intressen. Det får sålunda förutsättas att naturreservat exempelvis ej tillåts bli yngelhärdar för insekter som sedan kan sprida sig till kringliggande områden och därigenom förorsaka betydande skador.

Enligt utskottets uppfattning bör regeringens förslag godtas. Detta innebär bl. a. att utskottet avstyrker de yrkanden om ändringar i 4 § lagförslaget som framförts i motionen 2275 i förevarande del (yrkandena 4 och 8 a).

Anläggning av ny skog

Beträffande förutsättningarna för skyldigheten att anlägga ny skog föreslår jordbruksministern inte några förändringar för det fall då en avverkning gjorts. Skyldigheten föreslås inträda när markens virkesproducerande förmåga inte utnyttjas på ett godtagbart sätt. Detsamma bör enligt propositionen gälla när skogen har skadats. Den gällande begränsningen av åtgärdsskyldigheten vid inträffade skador föreslås slopad. När det gäller förutsättningarna för att i andra fall än efter avverkning eller skador kräva att ny skog anläggs föreslås en mera långtgående ändring. Det konstateras att den nuvarande bestämmelsen inte omfattar annan skog än den som vid riksskogstaxeringen betecknas som tras- och skräpskog liksom vissa yngre högggradigt glesa bestånd. Enligt propositionen bör det inte längre krävas att skogstillståndet skall vara uppenbart otillfredsställande för att skyldigheten att anlägga ny skog skall kunna göras gällande. Återväxtskyldigheten bör utvidgas till att avse alla bestånd som på grund av gleshet eller olämpligt trädslag har låg tillväxt. Skyldigheten föreslås inträda när tillväxten avsevärt understiger den för marken och skogens ålder normala. Enligt förslaget bör skyldigheten inte heller göras beroende av att statsbidrag utgår.

De bestämmelser som anger under vilka förutsättningar ny skog skall anläggas och inom vilken tid detta skall ske återfinns i 5 § lagförslaget. Enligt denna paragraf skall ny skog anläggas på skogsmark 1. om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på grund av skada på skogen inte tas till vara på ett godtagbart sätt, 2. om marken ligger outnyttjad, 3. om skogen är så gles eller till så stor del består av för marken olämpligt trädslag att dess tillväxt är avsevärt lägre än den tillväxt som är möjlig. Åtgärd enligt första stycket skall vidtas i fall som anges i 1 och 2 utan dröjsmål och i fall som anges i 3 inom skälig tid.

Utskottet ansluter sig till jordbruksministerns förslag beträffande förutsättningarna för skyldigheten att anlägga ny skog. Mot det förordade författningsrummets utformning har utskottet inte något att erinra.

I specialmotiveringen till 5 § lagförslaget behandlas bl. a. de verkställighetsföreskrifter som krävs till ledning för den bedömning som förutsätts i första stycket punkterna 1 och 3. Vad som är godtagbart enligt punkt 1 bör bestämmas med hänsyn till det kvarvarande virkesförrådets storlek, till i vilken utsträckning huvudstammar har lämnats kvar och till den ytmässiga fördelningen av huggningen eller skadan. En utgångspunkt vid bedömningen bör enligt propositionen vara att skyldighet att anlägga ny skog inträder när beståndets virkesförråd nedgått till ungefär hälften av det med hänsyn till bonitet, trädslag och beståndets ålder möjliga förrådet. När det gäller punkt 3 bör skyldigheten att anlägga ny skog inträda när beståndets tillväxt är mindre än hälften av den möjliga tillväxten vid ifrågavarande beståndsålder och för marken lämpligt trädslag. Beträffande yngre bestånd bör utrymme finnas att ta hänsyn till beståndets möjligheter att i framtiden uppnå den angivna tillväxtnivån. Med olämpligt trädslag avses enligt propositionen även trädslag av olämplig härkomst.

I motionen 2275 vänder sig motionärerna mot de i propositionen gjorda uttalandena att tillämpningnormerna för bestånd enligt punkterna 1 och 3 skall vara olika. Enligt motionen är det av många skäl lämpligast att vid bedömningen av om ett bestånd är godtagbart eller ej använda samma bedömningsnorm. Enligt motionärernas mening bör virkesförrådets storlek i båda fallen vara avgörande. Skyldigheten att anlägga ny skog bör därvid inträda när beståndets virkesförråd nedgått till ungefär hälften av det förråd, som med hänsyn till bonitet, trädslag och ålder har uppnåtts i den s. k. "bättre hälften" av våra skogar. Vad gäller den tid inom vilken återväxtåtgärder skall vara vidtagna bör enligt motionen finnas viss dispensmöjlighet, så länge snytbaggfrågan inte är löst.

Den bedömning som enligt specialmotiveringen bör läggas på skyldigheten att anlägga ny skog enligt punkten 1 motsvarar vad som f. n. tillämpas i motsvarande fall. Utskottet har ingen erinran mot jordbruksministerns förslag i denna del. Inte heller har utskottet något att invända mot den i propositionen gjorda beskrivningen av när återväxtskyldigheten enligt punkt 3 bör inträda. Om man i sistnämnda fall, såsom i motionen 2275 förordas, liksom beträffande punkten 1 lägger virkesförrådet till grund för bedömningen, kan detta, i vad avser de glesa bestånden, komma att innebära en förhållandevis kraftig skärpning av bestämmelsen i förhållande till regeringens förslag. Den i propositionen förordade normen ger enligt utskottets mening möjlighet till en till förhållandena i det enskilda fallet mera anpassad bedömning.

Enligt 11 § lagförslaget får skogsvårdsstyrelsen i särskilda fall medge undantag från bl. a. 5 §. Utskottet har inte något att invända häremot. Som sägs i specialmotiveringen till 11 § bör avsteg från uppsättlda krav bl. a. kunna göras när det gäller den tid inom vilken åtgärderna för skogsodling skall vara avslutade. En förlängning av den tiden är i vissa fall påkallad för att minska angreppen av snytbaggen och andra för skogsplantorna skadliga insekter.

Med hänsyn till bl. a. vad nu anförts föreslår utskottet att riksdagen lämnar motionen 2275 utan ytterligare åtgärd. såvitt avser kommentaren till 5 § lagförslaget.

Till skillnad mot vad nu gäller föreslås att skyldighet att anlägga ny skog även skall omfatta bestånd som på grund av hög ålder har låg tillväxt. Är nettotillväxten i ett mycket gammalt bestånd onormalt låg på grund av rötskador och självgallring, bör skogsvårdsstyrelsen kunna föreskriva att beståndet skall avverkas och ersättas med ny skog. Reglerna härom återfinns i 6 § lagförslaget. Enligt specialmotiveringen krävs för att skyldighet enligt denna paragraf skall inträda skogsvårdsstyrelsens beslut i det enskilda fallet.

Enligt motionen 2262 bör i lagen införas en skyldighet för skogsvårdsstyrelsen att i dylikt fall höra vederbörande länsstyrelsens naturvårdsenhet i ärendet.

Utskottet biträder regeringens förslag att skyldigheten att anlägga ny skog utvidgas till att även omfatta mycket gamla bestånd där nettotillväxten på grund av rötskador och självgallring är onormalt låg. Det i motionen 2262 föreslagna tillägget till 6 § lagförslaget avser en procedurfråga som normalt inte hör hemma i en lagtext. Utskottet vill framhålla att förevarande bestämmelse är motiverad av rent skogspolitiska skäl. Naturvårdens intressen av att bibehålla områden av urskogsnatur eller liknande tillgodoses genom bestämmelserna inom naturvårdslagstiftningen. Det kan bl. a. förtjäna att erinras om den befogenhet som länsstyrelsen har att föreskriva att inom visst område anmälan för samråd alltid skall göras i fråga om särskilda slag av arbetsföretag. Motionen 2262 avstyrks följaktligen, såvitt nu är i fråga.

Vad beträffar de krav som i fortsättningen bör ställas på beståndsankläggningen skall enligt skogsutredningen allmänt gälla en skyldighet att trygga återväxt av skog med tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt. Genom att ställa krav på tillfredsställande återväxter har utredningen velat markera att det i ett par hänseenden skall kunna ställas strängare krav än hittills. Sålunda bör enligt utredningen lövträdsinblandningen i barrskogen minska. Det innebär att lövträdsplantor i mindre utsträckning än hittills skall godtas som huvudplantor i barrskogsåterväxterna. Vidare bör enligt utredningen produktionsförmågan hos svagare marker och marker i dåliga avsättningslägen utnyttjas bättre än vad som följer av de krav som ställs i dag. Strängare återväxtkrav bör därför ställas främst i fråga om marker i Norrland och särskilt i dess inland.

Jordbruksministern kan på förevarande punkt inte helt ansluta sig till vad utredningen har anført. En bestämmelse i skogsvårdslagen som allmänt anger kravet på återväxterna bör visserligen formuleras så att i viss utsträckning högre anspråk än hittills skall kunna ställas på beståndsankläggningen. Jordbruksministern är emellertid inte f. n. beredd att förorda att det med stöd av bestämmelsen ges detaljföreskrifter som i den utsträckning utredningen tänkt sig skiljer sig ifrån de nu gällande. Med de brister de

senaste årens återväxter uppvisar bör enligt hans mening ansträngningarna i första hand inriktas på att uppfylla krav motsvarande dem som kan ställas i dag. För att nå dit krävs det som tidigare har framhållits en avsevärt förbättrad beståndsanläggning.

Enligt motionen 2278 är de krav på skärpta tillämpningsföreskrifter som utredningen föreslagit väl motiverade. Mycket av de brister som finns i de senaste årens dåliga återväxter är direkta effekter av för låga krav i tillämpningsföreskrifterna för beståndsanläggning. De återopade bristerna motiverar snarare enligt motionärernas mening en skärpning av tillämpningsföreskrifterna. Motionärerna föreslår därför, att riksdagen uttalar sig för att de krav på beståndsanläggningar som förordats av skogsutredningen skall ligga till grund för utformningen av tillämpningsföreskrifterna till skogsvårdslagen.

Enligt utskottets mening bör de med stöd av lagen utfärdade föreskrifterna utformas så att de kan göras gällande även i de fall statsbidrag inte kan ställas till markägarens förfogande. När bidrag utgår bör självfallet som jordbruksministern anför högre krav kunna ställas på beståndsanläggningarna. Utskottet finner ingen anledning till erinran mot jordbruksministerns bedömning, som sammanfattningsvis innebär att andelen skogsodling bör öka men att detaljföreskrifterna för beståndsanläggningen bör ges ett innehåll som vad gäller kravnivån i allt väsentligt överensstämmer med innehållet i de nu gällande tillämpningsanvisningarna. I motionen 2278 framfört yrkande om ytterligare skärpning av kraven på beståndsanläggningen är utskottet således inte berett biträda. Motionen avstyrks följaktligen i denna del.

7 § lagförslaget innehåller dels ett åläggande för skogsägare att vid anläggning av ny skog vidta de förnygringsåtgärder som behövs för att trygga återväxten av skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt, dels ett bemyndigande för regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter för hur anläggningen av ny skog i enlighet med i det föregående angivna krav skall gå till och hur den nyanlagda skogen skall vårdas. Bemyndigandet avser förnygringsmetod, markberedning, sådd, plantering, vård av plantskog och andra åtgärder.

Enligt motionen 2275 är det i propositionen framlagda förslaget i vad avser 7 § att gå alltför långt i detaljutformning. Motionärerna anser bl. a. att lagen inte bör reglera de metoder som skall användas i skogsbruket utan endast ange de krav som samhället ställer i fråga om resultaten av verksamheten. Enligt motionen bör det räcka med att i lagtalen ange att bemyndigandet bör avse rätten att meddela föreskrifter om de förnygringsåtgärder som kan behövas för att trygga återväxten av skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt.

Även i motionen 2274 framförs förslag om ändring av förevarande paragraf i lagförslaget. Enligt motionärernas mening bör paragrafen ge möjlighet till föreskrifter om vilka krav som skall ställas på nyanlagd skogs beskaffenhet och inom vilken tidrymd de skall vara uppfyllda på sätt som nu sker i 14 §

nuvarande lag. Myndigheterna skall däremot icke i detalj föreskriva vilka åtgärder som skall vidtas för kravens uppfyllande. I den nyss åsyftade paragrafen i nu gällande skogsvårdslag stadgas bl. a. att sådana åtgärder skall vidtas, som är erforderliga för att nöjaktig återväxt inom skäligen tid efter avverkningen kommer att finnas på det avverkade området.

Utskottet vill erinra om att jordbruksministern i inledningen av sin allmänna motivering till nu föreliggande lagförslag har framhållit att en skogsvårdslag inte bör syfta till en detaljreglering av det sätt på vilket varje skogsägare skall sköta sin skog. Bland annat talar de skilda förutsättningarna för skogsbruk inom olika delar av landet mot detta, liksom också de skiftande företagsformer i vilka näringen bedrivs. Utskottet har uttryckt samma uppfattning som jordbruksministern härvidlag. Som nyss redovisats har jordbruksministern i vad avser kraven på beståndsanläggningen anfört att han, även om det införs en bestämmelse i skogsvårdslagen som anger att i viss utsträckning högre anspråk än hittills skall kunna ställas, inte är beredd att f. n. förorda att detaljföreskrifter utfärdas som i mera avsevärd mån skiljer sig från de nu gällande.

Utskottet kan inte finna att det råder någon principiell skillnad i synsättet mellan motionärerna och jordbruksministern i nu förevarande fråga. I 7 § lagförslaget angivet bemyndigande anvisar inte hur långt i detalj de berörda föreskrifterna bör gå; endast vilka slag av åtgärder som kan komma i fråga. För den kommande utformningen av ifrågavarande föreskrifter måste självfallet förut angivna allmänna motivuttalanden, därest riksdagen godkänner desamma, bli vägledande.

För egen del har utskottet inte något att erinra mot att regeringen eller, efter regeringens bestämmande, skogsstyrelsen på sätt i propositionen anges bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om hur anläggningen av ny skog skall gå till, m. m. Med anledning av uttalandet härom i motionen 2275 vill utskottet framhålla att regeringens förslag innebär att det liksom nu bör finnas möjlighet för de skogsvårdande myndigheterna att med förut angivna allmänna begränsning även gå in på metodfrågor. Utskottet har inte något att invända häremot. Bl. a. kan det finnas anledning att utfärda föreskrifter om under vilka förutsättningar självföryngring får tillämpas. Lagförslaget tillstyrks alltså i förevarande del.

I motionerna 2274 och 2275 framlagda förslag till ändringar i 7 § lagförslaget bör i enlighet med utskottets nu redovisade ställningstagande lämnas utan riksdagens vidare åtgärd (yrkandena 3 resp. 5).

Enligt nuvarande lagstiftning ställs inte några krav på vård av den nyanlagda skogen efter det att skogen lämnat plantstadiet. En virkesproduktion inriktad på i huvudsak barrträd lämpade för industriell förädling kräver emellertid enligt skogsutredningen röjning när skogen är 2-4 meter hög och alltså inte längre är att anse som plantskog. Med hänsyn härtill och till att röjningsbehovet hittills inte på långt när tillgodosetts i önskvärd utsträckning föreslår utredningen att markägarna åläggs skyldighet att utföra även

ungskogsröjning. Jordbruksministern ansluter sig till utredningens förslag, samtidigt som han erinrar om att han på annat ställe i propositionen uttalat sig för en i stort sett bibehållen volymandel lövträd i skogarna.

Reglerna om röjningsskyldighet återfinns i 9 § lagförslaget, enligt vilken paragraf röjning av plantskog eller ungskog skall ske, när skogen är så tät eller av sådan beskaffenhet i övrigt att produktionen av värdefullt virke väsentligt hänmmas.

Om skogen är nära gallringsbar ålder, får skogsvårdsstyrelsen i särskilda fall medge att röjningen ersätts med tidig gallring.

Utskottet har för sin del ingen invändning mot i propositionen framlagt förslag i nu förevarande avseende. Som sägs i specialmotiveringen till 9 § lagförslaget kan införandet av en röjningsskyldighet med hänsyn till det föreliggande stora behovet av ungskogsröjning övergångsvis skapa problem. I den mån problemen inte kan lösas med tillstånd till gallring får särskilda föreskrifter meddelas. Ett bemyndigande att meddela sådana föreskrifter har tagits in i övergångsbestämmelserna.

I motionen 2281 krävs att skogsstyrelsen meddelar föreskrifter om genomförande av eftersläpande stamkvistning och eftersläpande röjningsarbeten. Såvitt avser röjningsarbeten ger 9 § förslaget till skogsvårdslag de grundläggande förutsättningarna att tillgodose syftet med förevarande motionsyrkande. Utskottet, som vill framhålla att frågan närmast hör till regeringens ansvarsområde, finner sig inte böra föreslå någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen 2281 i denna del. Till frågan om stamkvistning återkommer utskottet i det följande vid behandlingen av regeringens förslag beträffande anslaget till skoglig forskning.

Avverkning

Enligt jordbruksministern bör formerna för avverkning regleras mera fullständigt än vad som är fallet i den nuvarande lagen. Bestämmelsen om att en gallring skall vara ändamålsenlig för skogens utveckling gäller i dag inte den äldre, avverkningsmogna skogen. Skyldigheten att vid slutavverkning ta hänsyn till möjligheterna att få till stånd en återväxt är också begränsad. Jordbruksministern anser det vara angeläget att det i lagstiftningen klagörs att en huggning för att vara tillåten antingen skall utföras som en beståndsvårdande åtgärd eller som en slutavverkning inriktad på att ersätta den avverkade skogen med ny skog. Enligt specialmotiveringen avser bestämmelsen om slutavverkning i normalfallet trakthuggning med eller utan fröträd. Enligt uttalanden i propositionen kan dock annan avverkningsform undantagsvis komma i fråga i fjällskogsområdena.

I motionen 2262 anføres att det finns områden i vårt land, där även plockhuggning (blädning) med fördel kan användas. Motionären framhåller att den kategoriska utformningen av specialmotiveringen kommer att tolkas som ett förbud med sådan avverkning, något som motionären förmodar

knappast har varit avsikten. I motionen föreslås att ett tillägg införs i lagtexten av innebörd att, när särskilda skäl föreligger, annan avverkning bör få ske, om godtagbar återväxt garanteras.

Utskottet vill fästa uppmärksamheten på att slutavverkning enligt propositionen skall bedrivas på ett sätt som är ändamålsenligt för anläggning av ny skog. Utskottet delar jordbruksministerns uppfattning att det är angeläget att detta kommer till uttryck i lagtexten. Som sägs i propositionen innebär sådan avverkning i normalfallet traktuggning med eller utan fröträd. Jordbruksministern finner det dock som antytts angeläget att understryka att det inom fjällskogsområdena kan komma i fråga andra former av avverkning som bör jämföras med slutavverkning trots att en stor del av skogsbeståndet lämnas kvar. Av propositionen framgår att nu nämnda avverkningsform, s. k. fjällskogsblädning, är avsedd att vara det enda undantaget från normalregeln. Utskottet har ingen annan bedömning härvidlag. Metoden med s. k. fjällskogsblädning kommer att tillämpas endast inom områden som med stöd av skogsvårdslagen har förklarats vara svårörygrade. Inom nämnda områden krävs tillstånd för avverkningen och avverkningen står alltså under skogsvårdsstyrelsens kontroll.

Utskottet, som inte heller i övrigt finner anledning till erinran mot vad i propositionen i nu förevarande sammanhang anförts, förordar att riksdagen antar 12 § i regeringens förslag till skogsvårdslag. Motionen 2262 avstyrks följaktligen i förevarande del.

Det bör framhållas att den förordade bestämmelsen om tillåtna avverkningsformer självfallet inte är avsedd att lägga hinder i vägen för fällandet av enstaka träd för husbehov.

När det gäller skyddet för den växande skogen föreslås i propositionen en bestämmelse som direkt knyter an till intresset av att erhålla en hög virkesavkastning. Bestämmelsen ingår som 13 § i lagförslaget och stadgar bl. a. att skog inte får slutavverkas förrän den har nått sådan ålder att endast en mindre ökning av dess medelproduktion kan erhållas, om skogen får stå kvar. Medelproduktionen beräknas som tillväxten i medeltal per år från det att skogen anlades.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas meddela föreskrifter om den tidigaste slutavverkningsålder som skall gälla för olika trädslag inom skilda delar av landet på mark av olika bonitet.

Skogsvårdsstyrelsen skall i särskilda fall få medge undantag från nyss angivna huvudregel.

I motionen 2275 anförts att det från produktions synpunkt är väsentligt att bestånd, som i förhållande till markens produktionsförmåga är dåligt bestockade, snarast omförs till växtliga bestånd. Ett sådant omförande får ej förhindras av förevarande stadgande i skogsvårdslagen. Därför bör paragrafen endast avse den bättre delen av befintliga bestånd. Hänsyn skall också tas till trädslag, skador, röta, dimensionsutveckling och luckighet. Motionärerna föreslår att paragrafen 13 omformuleras så att den begränsas till att endast

avse skyddet på skog med hög slutenhet.

Enligt utskottets mening bör regeringens lagförslag på denna punkt kunna godtagas. Ett bifall till det i motionen 2275 framlagda förslaget skulle medföra att skyddet för den växande, icke avverkningsmogna skogen urholkades. Ett sådant skydd har varit ett av de väsentligaste inslagen i hittillsvarande skogsvårdslagar och är det också i den nu föreslagna lagen. Motionen 2275 avstyrks således i förevarande del.

Utskottets tillstyrkan av regeringens förslag i nu berört avseende innebär också att utskottet ej funnit skäl biträda ett i motionen 2281 framfört förslag om ett särskilt tillägg till 13 § lagförslaget, innefattande bemyndigande för regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att meddela bestämmelser om hur hyggesavfallet skall behandlas för att i samband med röjning, gallring och slutavverkning kunna tillvaratas.

Utskottet vill erinra om att det inom projektet Helträdsutnyttjande har studerats vilka möjligheter som praktiskt och ekonomiskt finns att tillvarata en större del av träden i avverkningarna. Vid en årsavverkning av 75 milj. m³sk anses det på sikt vara möjligt att tillvarata 7–8 milj. m³ fub mera virkesråvara för industriell användning än vad som sker i dag. Drygt hälften av denna kvantitet skulle erhållas genom brytning av stubbar efter slutavverkningar. Övriga kvantiteter kommer huvudsakligen från småträd som i dag lämnas kvar i skogen vid röjning och gallring samt från toppar. Avgörande för i vilken utsträckning dessa marginalråvaror verkligen kommer att tas till vara och utnyttjas är industrins möjligheter till att ekonomiskt förädla dem. Kostnaderna för transport och tillredning är högre och kvaliteten på de fibrer som erhålls ur stubbar är lägre än hos traditionellt stamvirke.

Enligt propositionen finns det starka skäl för en fortsatt ransonering av den äldre skogen. En grundläggande bestämmelse härom ges i 14 § lagförslaget. Enligt denna paragraf svarar skogsmarkens ägare för att slutavverkning bedrivs så att en jämn åldersfördelning av skogen på hans brukningsenhet främjas.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas meddela föreskrifter om hur stor andel av en brukningsenhets skogsmarksareal som årligen eller eljest periodvis får slutavverkas.

Skogsvårdsstyrelsen skall enligt förslaget i särskilda fall få medge undantag från jämnhetskravet. I en kommentar till lagbestämmelsen anför jordbruksministern att mindre fastigheter bör undantas från ransoneringsbestämmelserna.

I motionen 2275 instämmer man med jordbruksministern i sistnämnda uttalande. Motionärerna utgår då från att härmed avses att ransoneringsbestämmelsen i framtiden ej skall omfatta mindre fastigheter än f. n. Detta skulle innebära att bestämmelsen ej omfattar fastigheter mindre än ca 25 ha produktiv skogsmark. I motionen förordas att riksdagen gör ett klarläggande uttalande på denna punkt.

Enligt utskottets mening kan ifrågasättas det lämpliga i att genom ett bindande riksdagsuttalande generellt fastställa gränsen för vilka fastigheter som bör lämnas utanför ransoneringskravet. Förhållandena inom skogsbruket är som i det föregående framhållits starkt skiftande mellan landets olika delar. Även andra omständigheter kan motivera en viss flexibilitet vid bedömningen av här berörda gränsdragningsfrågor. Skogsutredningen anser för sin del att undantagsregeln förslagsvis bör gälla sådana enheter vars totala produktionsförmåga ligger under ca 50 m³ sk per år. Utredningens förslag torde kunna tjäna som viss vägledning för bedömningen av vilken ungefärlig storleksordning det här bör röra sig om.

Naturvårdshänsyn

Vid sidan av den allmänna bestämmelsen om hänsyn till naturvården finns i den nuvarande skogsvårdslagen särskilda regler för svårföryngrade skogar och skyddsskogar. Regeringen kan förordna att särskilda bestämmelser om avverkning och återväxtåtgärder skall gälla sådana skogar. Till de svårföryngrade skogarna räknas skogar i särskilt utsatta lägen, där det kan vara omöjligt eller mycket svårt att åstadkomma en återväxt, om avverkningen sker på ett olämpligt sätt. De svårföryngrade skogarna i norra Sverige utgör också ett skydd mot att fjällgränsen flyttas ner. Skyddsskogarna är skogar som behövs för att förhindra sand- eller jordflykt. De särskilda bestämmelserna innebär att skogsvårdsstyrelsens tillstånd fordras för all avverkning utom för den som sker för husbehov.

Enligt regeringens förslag bör särskilda regler för skyddsskogar och svårföryngrade skogar finnas även i en ny skogsvårdslag. Tillämpningsområdet för dessa bestämmelser såsom detta bestämts genom fattade beslut föreslås oförändrat med den vidgning som följer av att skogsvårdslagen görs tillämplig på all skogsmark.

Enligt propositionen bör samma särbestämmelser gälla för både skyddsskogar och svårföryngrade skogar. Förslaget innebär i den delen att skogsvårdsstyrelsen också vid prövning av tillstånd till avverkning av svårföryngrad skog skall kunna beakta skyddet mot sand- eller jordflykt på angränsande marker. I övrigt föreslås den ändringen att tillstånd inte skall krävas för gallring och röjning som främjar skogens utveckling medan däremot all slutavverkning och avverkning för omläggning av skogsmarken skall vara underkastad tillståndstvång. De nya bestämmelserna ingår i 19 § lagförslaget.

I motionen 2278 vänder sig motionärerna mot att tillstånd i fortsättningen inte skall krävas för röjning och gallring i förevarande skogar. Motionärerna pekar på att de skogar det här är fråga om finns i mycket känsliga områden. En felaktigt utförd gallring i svårföryngrade områden i närheten av barrskogsgränsen kan, anför motionärerna, bl. a. få mycket svåra konsekvenser för beståndets fortsatta utveckling. Motionärerna föreslår därför att 19 § lagför-

slaget ändras så att även för gallring och röjning krävs tillstånd av skogsvårdsstyrelsen.

För egen del ansluter sig utskottet till regeringens förslag, som också överensstämmer med vad skogsutredningen förordat. Utskottet vill med anledning av vad motionärerna anför i likhet med jordbruksministern erinra om att en röjning eller gallring för att vara tillåten måste vara ändamålsenlig för skogens utveckling. Även om det är särskilt viktigt att gallringarna utförs på ett riktigt sätt i framför allt den svårföryngrade skogen anser utskottet det inte befogat att kräva särskilt tillstånd också för dessa huggningar. Liksom jordbruksministern anser utskottet det inte heller nödvändigt att kräva ett formellt samråd mellan skogsvårdsstyrelsen och länsstyrelsen i varje tillståndsärende. Som anförs i propositionen får det förutsättas att skogsvårdsstyrelsen rådgör med länsstyrelsen i alla de fall då övervägandena kräver tillgång till särskild sakkunskap i naturvårdsfrågor.

Vad nu anförts innebär att utskottet anser att motionen 2278 i förevarande del bör lämnas utan bifall.

Utskottet finner inte heller påkallat att påyrka någon särskild riksdagens åtgärd med anledning av den under allmänna motionstiden väckta motionen 1458, vari hemställs om åtgärder för utarbetandet av bestämmelser om skogsbruket inom de fjällnära skogarna så att alla ekologiska aspekter beaktas. Enligt utskottets uppfattning tillgodoses i motionen framförda önskemål i allt väsentligt genom de förslag som framlagts i nu föreliggande proposition och som utskottet nyss biträtt. Utskottet vill framhålla att den avgjort största markägaren i ifrågavarande områden är staten, företrädd av domänverket. I propositionen erinras om att domänverket i början av 1950-talet på den mark i norra Sverige som förvaltas av verket drog upp den s. k. skogsodlingsgränsen. Domänverket har bedömt att det ovanför denna gräns tills vidare är så biologiskt och ekonomiskt tvivelaktigt att bedriva skogsbruk att någon sådan verksamhet inte skall förekomma. Undersökningar pågår för att finna lösningar på dessa problem. Resultaten kan inte väntas de närmaste 20 åren. Med stöd av skogsvårdslagen har för övrig mark i norra Sverige gränsen dragits upp för svårföryngrad skog. Avverkning ovanför denna gräns får som nyss nämnts ske först efter tillstånd av skogsvårdsstyrelsen. Sådant tillstånd brukar ges om inga återväxtproblem väntas uppstå eller om en försiktig avverkning kan göras, s. k. fjällskogslädning. Även om den största markägaren i dessa områden är staten, finns det också enskilda mindre skogsägare som har hela sitt skogsinnehav där och är beroende av detta för sin försörjning. Visst skogsbruk inom området är också av betydelse för sysselsättningen lokalt. Att helt hindra avverkning finner utskottet i likhet med jordbruksministern därför inte rimligt. Genom det nyss nämnda kravet på tillstånd kan allvarliga missgrepp undvikas i tid. Genom att länsstyrelsen också underrättas om planerade avverkningar föreligger ytterligare möjligheter att ingripa i de fall där naturvårdsintresset är särskilt starkt. Något skogsbruk i de former som förekommer i andra delar av landet kan

enligt propositionen inte bli aktuellt de närmaste decennierna. I sammanhanget vill utskottet också fästa uppmärksamheten på att även statens skogar i nu aktuellt område vid riksdagens bifall till vad utskottet nyss förordat i fortsättningen kommer under skogsvårdsstyrelsernas tillsyn på samma sätt som övrig skogsmark.

I propositionen föreslås att det i skogsvårdslagen tas in ett bemyndigande för regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka hänsyn som skall tas till naturvårdens intressen vid skogens skötsel. Sådana föreskrifter skall kunna meddelas i fråga om bl. a. hyggens storlek och form, beståndsanläggning, kvarlämnande av grupper av träd, enstaka träd och buskar samt i fråga om skogsbilvägars sträckning. Föreskrivna åtgärder skall kunna förenas med ett rationellt skogsbruk. De får därför inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Bemyndigandet återfinns i 21 § lagförslaget.

Regeringens förslag innebär att kraven på hänsyn till naturvårdens intressena inom skogsvårdslagstiftningen kommer till uttryck dels liksom hittills i en erinran i skogsvårdslagens inledande paragraf, dels i föreskrifter meddelade med stöd av nyssnämnda bemyndigande. Närmare synpunkter på frågan i vilka hänseenden sådana föreskrifter bör kunna meddelas lämnas i den allmänna motiveringen till föreliggande lagförslag, till vilken utskottet tillåter sig hänvisa.

Enligt propositionen bör skogsvårdsstyrelsens naturvårdsbestämmelser kompletteras med möjligheter till vissa tvångsåtgärder. Skogsvårdsstyrelserna bör således kunna ge förelägganden i det enskilda fallet om vilka åtgärder som skall vidtas för att uppfylla föreskrifterna. Sådana förelägganden skall kunna förenas med vite, och överträdelse av föreläggandena skall också kunna medföra bötesstraff. I propositionen framhålls dock att skogsvårdsstyrelserna så långt möjligt bör gå fram med i första hand upplysningar och råd. Nu berörda frågor regleras i 24 § lagförslaget.

Enligt motionen 2274 är det angeläget att naturvårdens krav blir beaktade inom de områden av landet som har betydelse från naturvårdssynpunkt. Dessa krav får emellertid ej drivas så långt att de blir ekonomiskt belastande på de enskilda skogsföretagen. Dessa frågor handläggning kan enligt motionen väl grundas på 4 §, varför motionärerna finner 21 § överflödig. Denna senare paragraf ger enligt motionärernas mening utrymme för alltför stort godtycke vid tillämpningen och bör för den skull utgå ur lagförslaget. Även i motionen 2262 anförs att 21 § i sin helhet borde utgå ur skogsvårdslagen, när den innehåller detaljföreskrifter, som typiskt hör hemma i exempelvis skogsstyrelsens anvisningar men ej i lagtext. Om paragrafen likväl skulle stå kvar, hemställer motionären att bemyndigandet ges den formen att regeringen efter hörande av skogsstyrelsen och naturvårdsverket får meddela sådana föreskrifter som här avses.

Frågan om vilken hänsyn som inom skogsvårdslagstiftningens ram skall tas till naturvårdens intresset tas upp även i motionen 2275. Enligt sistnämnda

motion är det bl. a. angeläget att inom de tillämpningsanvisningar som kommer att utarbetas i huvudsak utforma de s. k. hänsynsreglerna till vad som är förenligt med ett normalt ekonomiskt eller biologiskt inriktat skogsbruk. Krav därutöver bör lösas i annan ordning, främst genom frivilliga överenskommelser, alternativt genom byggnadslagstiftningen eller naturvårdslagstiftningen.

Utskottet anser för sin del att den i propositionen valda formen för reglering av naturvårdsfrågorna inom skogsvårdslagstiftningens ram är lämplig och bör godtas. Utskottet biträder följaktligen regeringens förslag att den i 1 § lagförslaget intagna allmänna aktsamhetsregeln kompletteras med dels ett bemyndigande för regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att få meddela erforderliga föreskrifter om vilka hänsyn som vid skogens skötsel skall tas till naturvårdens intressen, dels en bestämmelse som ger skogsvårdsstyrelserna möjligheter att tillgripa vissa tvångsåtgärder i form av föreläggande eller förbud, som skall kunna förenas med bl. a. vitesförelägganden. Mot den närmare utformningen av berörda paragrafer, 21 och 24 §§, har utskottet inte något att invända.

I den föregående redogörelsen har anförts att de föreskrifter som med stöd av 21 § lagförslaget får meddelas, skall avse åtgärder som normalt bör kunna förenas med ett rationellt skogsbruk. Föreskrivna åtgärder får alltså inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Av propositionen framgår att föreskrifterna kan väntas få i huvudsak samma innehåll som skogsstyrelsens nuvarande tillämpningsanvisningar. Som anføres i propositionen bör vid utformningen av föreskrifterna samråd ske med berörda myndigheter. I anslutning till sanktionsbestämmelserna vill utskottet i likhet med jordbruksministern understryka att skogsvårdsstyrelserna i förekommande fall så långt möjligt bör söka åstadkomma rättelse genom anvisningar och råd till skogsägaren eller den annars ansvarige.

Utskottets här redovisade ställningstagande innebär att utskottet avstyrker motionerna 2262 och 2274 i vad avser ändring eller uteslutande av 21 § lagförslaget m. m. Vad i motionen 2275 anförts om ambitionsnivån m. m. beträffande naturvårdshänsyn inom skogsvårdslagstiftningen avviker enligt utskottets upplåtning inte i någon avgörande grad från de bedömningar som gjorts i propositionen och vilka utskottet i det föregående givit sin anslutning till. Något särskilt initiativ från riksdagens sida anser utskottet inte påkallat med anledning av dessa motionsuttalanden. Motionen 2275 bör i nu förevarande hänseenden kunna anses besvarad med vad utskottet anfört (yrkandena 8 d, e och 9).

Övriga frågor

Enligt 29 § lagförslaget förs talan mot skogsvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag hos skogsstyrelsen genom besvär. Mot skogsstyrelsens beslut förs talan hos regeringen genom besvär. I paragrafen, som saknar motsvarighet i

utredningens förslag, ges besvärbestämmelser som i stort motsvarar reglerna i nuvarande skogsvårdslag.

I motionen 2275 föreslås att besvär över skogsvårdsstyrelsens beslut beträffande naturvårdshänsyn, 21 och 27 §§, i stället skall prövas av allmän domstol.

Utskottet vill nämna att avsikten är att föreskrifterna om naturvårdshänsyn skall meddelas av regeringen eller skogsstyrelsen. Skogsvårdsstyrelsens beslut i sammanhanget kommer att avse föreläggande eller förbud som anger i vilka hänseenden dessa föreskrifter skall iakttas. Det bör framhållas att det inte är förenligt med rättsordningen i övrigt att låta allmän domstol pröva besvär över beslut av förvaltningsmyndighet. Det kan antas att huvuddelen av förekommande ärenden kommer att bli av nämnda art.

Utskottet har mot bakgrund av det anförda inte funnit anledning till erinran mot den i propositionen förordade besvärsordningen. Motionen 2275 avstyrks följaktligen i förevarande del.

Som lagrådet framhållit bör dock frågan om en överflyttning till förvaltningsdomstol av besvärprövningen beträffande vissa grupper av beslut uppmärksammas sedan närmare erfarenhet vunnits av den nya lagens tillämpning. Jordbruksministern ger uttryck för samma uppfattning. Utskottet finner för sin del en sådan prövning angelägen.

Statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket

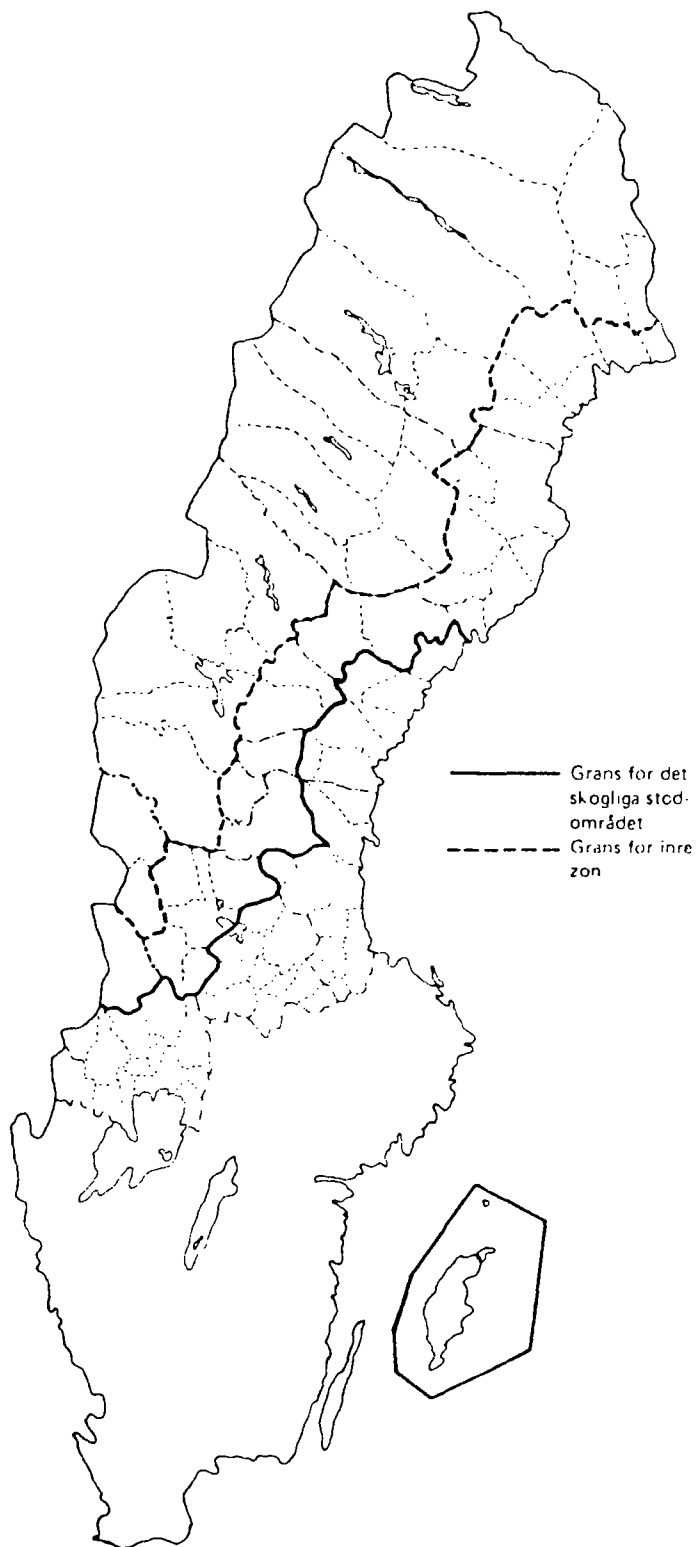
Allmänt

Stater ger i olika former stöd till skogsbruket. Det direkta ekonomiska stödet ges huvudsakligen i form av statsbidrag och, i viss mindre utsträckning, även i form av lån eller som garanti för lån. Statligt stöd utgår även på indirekt väg genom bl. a. anslag till forskning, utveckling, undervisning, rådgivning och serviceverksamhet inom skogsbrukets område.

Jordbruksministern anser att det även i fortsättningen bör finnas möjligheter att ge statligt stöd i olika former till skogsbruket. Rent allmänt anser han att det statliga stödet i huvudsak bör inriktas mot sådana åtgärder som från samhällets synpunkt är angelägna men som för skogsägaren ger avkastning först i en förhållandevis avlägsen framtid. Vidare anser jordbruksministern att regionalpolitiska skäl liksom hittills talar för statligt stöd till bl. a. vissa åtgärder som i och för sig kan vara föreskrivna i skogsvårdslagstiftningen men som med hjälp av stöd kan bli utförda på ett kvalitativt bättre sätt.

Skogsutredningen har föreslagit en justering av gränserna för det område inom vilket utredningen anser att statsbidrag bör utgå av regionalpolitiska skäl. Utredningen har delat området i en inre zon och en yttre. Jämfört med det nuvarande skogliga stödområdet innebär förslaget en krympning i fråga om både stödområdet som sådant och den inre zonen. I ett avseende har

Grans för det skogliga stödområdet

utredningen föreslagit en utvidgning, nämligen att Gotland skall ingå i stödområdet. Bakom utredningens förslag ligger noggranna bedömningar av förutsättningarna för skogsproduktion i olika områden.

Jordbruksministern anser att utredningens förslag är väl avvägt och att det i huvudsak bör följas. Enligt propositionen bör de mindre justeringar som efter hand kan visa sig behövas få göras efter beslut av regeringen. Jordbruksministerns förslag framgår av den karta som återges på s. 48.

De allmänna synpunkter på frågan om statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket som här redovisats föranleder ingen erinran från utskottets sida. Med anledning av ett motionsyrkande i ämnet återkommer utskottet i nästföljande avsnitt till frågan om att mildra vissa tröskeleffekter till följd av den ändrade gränsdragningen för det regionalpolitiskt motiverade stödet.

Stöd till skogsvård m. m.

Enligt propositionen bör statligt stöd kunna utgå i hela landet till fullständiga återväxtåtgärder efter avverkning av sådana bestånd som är så glesa eller till så stor del består av för marken olämpligt trädslag att tillväxten är avsevärt lägre än vad som är möjligt. Bidrag bör i samband härmed också kunna utgå för att täcka mellanskillnaden mellan kostnader och intäkter för avverkningen i de fall kostnaderna överstiger intäkterna. Bidrag till återväxtåtgärderna bör kunna utgå med högst 50 % av godkänd kostnad i den inre zonen av stödområdet och med högst 30 % i resten av landet. I de fall avverkningen ger ett överskott som är jämförbart med överskottet vid normal avverkning bör bidrag inte utgå.

Eftersom avverkning och beskogning av sämre skogar är en av de viktigaste skogsskötselåtgärderna för att snabbt få en högre produktion, är det enligt motionen 2275 angeläget att denna verksamhet stimuleras. Åtgärderna är också av mycket långsiktig karaktär. Motionärerna anser därför att bidraget bör vara 80 % av godkänd kostnad för hela landet. Detta ökade bidrag bör enligt motionärernas mening gälla en begränsad tid – förslagsvis fem år.

Utskottet finner för sin del att det i propositionen framlagda förslaget är väl avvägt och kan därför biträda detsamma. Som jordbruksministern anför bör de högsta bidragsprocent som föreslås i propositionen inte användas generellt. Det i motionen 2275 framförda förslaget om högre bidragsprocent avstyrks således.

Fr. o. m. budgetåret 1974/75 utgår bidrag till åtgärder för intensifierad skogsvård i norra Sverige. Verksamheten, som igångsatts som en temporär åtgärd i avvaktan på resultatet av arbetet inom 1973 års skogsutredning, har planerats för en 10-årig upprustningsperiod, alltså t. o. m. budgetåret 1983/84. I propositionen framlagt förslag i fråga om det statliga stödet till skogsvård som inriktas mot det skogliga stödområdet innebär enligt jordbruksministern att det program som påbörjades år 1974 i första hand bör fullföljas. Utskottet anser för sin del detta riktigt.

I fråga om storleken av stödet föreslås i propositionen att bidraget till återväxtåtgärder och röjning i den inre zonen av stödområdet bör kunna utgå med högst 50 % och i den yttre zonen med högst 30 %. I mindre utsträckning bör bidrag kunna utgå även för omplantering av skogskulturer som har skadats av sork eller kanin. Bidraget bör härvid kunna uppgå till högst 70 % vid första om- eller hjälpplanteringen och till högst 90 % om ytterligare omplantering i särskilda fall skulle fordras. Bidrag till gallring bör kunna utgå med ett belopp motsvarande den beräknade skillnaden mellan kostnaderna för avverkningen och intäkterna för det virke som avverkas.

F. n. utgår bidrag till enskild person i det nu gällande inre stödområdet med högst 70 % av godkänd kostnad för vissa återväxtåtgärder m. m. och i övriga delar av det nämnda området med högst 50 %. För andra skogsägare är bidraget högst 60 % resp. 40 %. Det i propositionen föreslagna mera generella stödssystemet innebär således något sänkta bidragsprocenter i förhållande till nuvarande stöd. Detta kritiserar i motionen 2276, vari framhålls att regeringens förslag innebär en sänkning av ambitionsnivån vad gäller främjandet av återväxtåtgärder. Enligt motionärernas uppfattning har bidragen i dess nuvarande utformning haft en mycket positiv effekt inom det inre stödområdet för bl. a. sysselsättningen. I motionen hemställs därför att riksdagen beslutar att bidrag till återväxtåtgärder får utgå med högst 70 % av godkänd kostnad i den inre zonen av stödområdet och med högst 50 % i den yttre zonen. Riksdagen bör enligt motionen tillse att erforderliga medel anvisas härför.

Ett närliggande förslag läggs fram i motionen 2278 vari förordas att samma bidragsprocent som nu tillämpas för enskilda personer i vad avser dikning, röjning och fullständiga återväxtåtgärder skall gälla inom den inre zonen av det skogliga stödområdet, tills det tioåriga skogsvårdsprogrammet är fullföljt. Motionärerna är medvetna om att den nuvarande gränsen för det skogliga stödområdet inte helt sammanfaller med den nu föreslagna gränsen för den inre zonen. Enligt motionärernas mening måste sådana övergångsbestäm- melser utfärdas att detta inte leder till att erforderliga skogsvårdsåtgärder motverkas. Till skillnad mot förslaget i motionen 2276 förutsätts i den senare motionen att de ökade bidragskostnaderna inte skall finansieras med budgetmedel utan med avgiftsmedel.

Utskottet vill erinra om att det år 1974 införda stödet till skogsvård i norra Sverige som nyss nämnts planerats för en tioårig upprustningsperiod, alltså t. o. m. den 30 juni 1984. Avsikten med stödet är främst att öka virkesproduktionen och sysselsättningsmöjligheterna inom skogsbruket i berörda delar av landet. Enligt jordbruksministern innebär i propositionen framlagda förslag om statligt stöd till skogsvård bl. a. att 1974 års program för intensifierade skogsvårdsåtgärder i första hand bör fullföljas. Utskottet har i det föregående ställt sig bakom detta uttalande. Emellertid vill utskottet ifrågasätta om de i propositionen förordade bidragsreglerna för det skogliga stödområdet verkligen ger tillfredsställande möjligheter att uppnå detta syfte.

Som anförts i motionen 2278 är det ytterst angeläget att effektiva skogsvårdsåtgärder sätts in som ett led i strävan att öka skogsproduktionen. Till detta kommer nödvändigheten att skaffa arbetstillfällen i norra Sverige. Inte minst gör den betydande ungdomsarbetslösheten detta nödvändigt. Utskottet delar för sin del den i nyssnämnda motion uttryckta uppfattningen att samma bidragsprocent som nu tillämpas för dikning, röjning och fullständiga återväxtåtgärder försättningsvis bör gälla inom den inre zonen av det skogliga stödområdet, tills det tioåriga skogsvårdsprogrammet är fullföljt.

Som tidigare anförts sammanfaller gränserna för nuvarande inre skogliga stödområde inte helt med de i propositionen förordade gränserna för den inre zonen. Enligt utskottets mening bör sådana övergångsbestämmelser utfärdas att gränsändringen inte leder till att erforderliga skogsvårdsåtgärder motverkas.

Vad nu anförts innebär att utskottet tillstyrker bifall till motionen 2278, yrkandet 10 b. I avseende på bidragsprocenten inom det skogliga stödområdet innebär utskottets ställningstagandet vidare, att utskottet delvis biträder yrkandet i motionen 2276 på denna punkt.

Som nyss antytts skiljer sig de båda nu behandlade motionsyrkandena i fråga om sättet att finansiera berörda skogsvårdsåtgärder. Utskottet återkommer till denna fråga i det följande.

I motionen 2280 påpekas att den i propositionen föreslagna gränsdragningen för den yttre zonen av det skogliga stödområdet innebär att delar av det nuvarande inre stödområdet hamnar utanför stödzonen. Genom den förändrade gränsdragningen uppstår besvärande tröskeeffekter när det stöd som nu betalas helt bortfaller. Detta kommer även att försvåra anskaffningen av objekt för beredskapsarbete. Även om motionärerna i och för sig är beredda att acceptera de stödområdesgränser som nu föreslås, så anser de ändå att vissa åtgärder måste vidtas för att mildra de svåra tröskeeffekter som uppstår. Inom vissa delar av Ångermanland, Jämtland och Medelpad förekommer stora höjdskillnader. I vissa höjdområden i dessa landskap förekommer biologiska förutsättningar som är desamma som i den inre stödområdeszonen. Motionärerna anser att det inom dessa höjdområden, där besvärliga produktionsförutsättningar föreligger, borde kunna utgå samma stöd till åtgärder som är bidragsberättigade i den inre stödzonen.

Utskottet vill framhålla att det ankommer på regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att meddela de särskilda föreskrifter som kan föranledas av bifall till vad utskottet i det föregående förordat. Skogsvårdsstyrelserna skall alltjämt svara för den regionala organisationen. Utskottet förutsätter att stödbestämmelserna kommer att utformas på ett sätt som liksom f. n. medger en smidig tillämpning från bl. a. skogsvårdsstyrelsernas sida.

Förslaget att för den inre zonen avsedda regler i vissa fall skall kunna tillämpas även utanför sagda område anser sig utskottet mot bakgrund av vad nyss anförts delvis kunna biträda. Med anledning av ifrågavarande

motionsförslag föreslår utskottet sålunda att samma bidragsnormer som skall gälla för den inre zonen bör kunna prövas i områden av exempelvis det slag som anges i motionen 2280.

I propositionen framhålls att skogsbruksplaner, mer eller mindre detaljerade, är nödvändiga för att få till stånd ett aktivt och rationellt brukande av skogsmarken i landet. Jordbruksministern finner därför angeläget att varje skogsägare skaffar sig en plan som innehåller uppgifter om åtminstone de skogsvårdsåtgärder som krävs enligt lag och om lämplig avverkning. Enligt regeringens förslag bör även i fortsättningen statligt stöd kunna utgå till enskilda skogsägare för kostnaderna för skogsbruksplaner. Planen bör uppfylla vissa minimikrav som bör fastställas av skogsstyrelsen. Så t. ex. bör alla planer innehålla uppgifter om nödvändiga skogsvårdsåtgärder och om lämplig avverkning. Vidare bör i planer för skogsfastigheter i områden av särskild betydelse för naturvården eller det rörliga friluftslivet anges vilka hänsyn som bör tas till dessa intressen. Det är angeläget att varje skogsägare skaffar sig en skogsbruksplan. Jordbruksministern anser därför att det som förutsättning för att statligt stöd skall utgå bör krävas att skogsägaren har en skogsbruksplan. Till en början bör det dock enligt propositionen vara tillräckligt med en förteckning över nödvändiga skogsvårdsåtgärder och lämpliga avverkningar under de närmaste åren. När det är särskilt påkallat med hänsyn till att ett visst område är av utpräglat intresse för naturvården eller det rörliga friluftslivet bör en särskild s. k. naturvårdsinriktad skogsbruksplan kunna bekostas helt av staten. Ett begränsat antal områden bör här komma i fråga. Områdena bör anges av länsstyrelsen i samråd med skogsvårdsstyrelsen och planerna upprättas av skogsvårdsstyrelsen.

I motionen 2278 framhålls att motionärerna delar uppfattningen att det för varje skogsfastighet bör finnas en skogsbruksplan. Motionärerna anser emellertid inte att avgörandet om en plan skall upprättas eller ej kan överlämnas åt varje markägares godtycke. För att den nya skogsvårdslagen och de riktlinjer som anges för avverkningar skall kunna genomföras i praktiken måste skogsbruksplaner efter hand utarbetas för alla skogsfastigheter. Även i motionen 2281 förs fram krav på att obligatoriska skogsbruksplaner upprättas för alla skogsfastigheter.

Frågan om skogsbruksplaner berörs också i motiveringarna till motionerna 2274 och 2275. I den förra framhålls att skogsägarnas egna skogsbruksplaner är viktiga medel i skogspolitiken. Motionärerna finner det emellertid inte rimligt att kräva att det skall finnas en skogsbruksplan på varje enskild fastighet. En självverksam skogsägare med relativt litet skogsinnehav känner enligt motionärernas mening ofta sin fastighet fullt tillräckligt för att kunna bedriva ett ändamålsenligt skogsbruk utan att ha skogsbruksplan. Liknande synpunkter framförs i motionen 2275, vari anförts att det särskilt för mindre fastigheter ofta inte finns några större skäl att ha en detaljerad plan. Framtagningen av sådana planer är ett arbete som tar flera år. Det är inte enligt motionärernas mening rimligt att ge detta planeringsarbete sådan

förtur att andra viktiga uppgifter försummas. Denna koppling bör därför tas bort.

Utskottet anser för sin del att de förslag rörande skogsbruksplaner som läggs fram i propositionen i stort sett är väl avvägda. Utskottet delar dock den uppfattning som kommer till uttryck i motionerna 2274 och 2275, att det ej bör vara nödvändigt med skogsbruksplan för de minsta fastigheterna. Utskottet anser för sin del att förutsättningarna för att få statligt stöd på sikt skall vara, att det finns en skogsbruksplan för alla brukningsenheter med en produktionsförmåga som överstiger den vid sådana mindre brukningsenheter, som enligt vad utskottet i det föregående anfört bör kunna lämnas utanför skogsvårdslagens ransoneringskrav. För dessa enheter bör en enkel förteckning över nödvändiga skogsvårdsåtgärder alltid vara tillfyllest. Det väsentliga syftet med skogsbruksplanerna, nämligen att få till stånd ett effektivt och smidigt planeringsinstrument för skogshanteringen bör med den av utskottet förordade uppläggningsen bli tillräckligt tillgodosett. Regeringens förslag i nu förevarande avseende bör med här förordad ändring godtas. I överensstämmelse härmed föreslår utskottet att motionerna 2278 och 2281, såvitt nu är i fråga, inte föranleder någon riksdagens ytterligare åtgärd.

Sedan år 1976 har statsbidrag kunnat utgå till kostnaderna för omplantering av skogskulturer som i större omfattning har skadats av snytbagge under åren 1975 och 1976. I prop. 1978/79:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för innevarande budgetår har föreslagits att tidigare åtaganden i fråga om dessa år bör fullföljas. Förslaget har godtagits av riksdagen, som för ändamålet ställt 17 milj. kr. utöver tidigare anvisade medel till förfogande för omplantering av skogskulturer som har skadats av snytbagge under åren 1975 och 1976. Det totala rambeloppet för ifrågavarande anslag har därmed ökats till 29,5 milj. kr. (JoU 1978/79:17).

Enligt jordbruksministern bör den sammanlagda föreslagna summan för bidrag vara tillräcklig för att det i det föregående omnämnda syftet skall nås. Med hänsyn till den tid som nu har gått sedan användningen av DDT-haltiga preparat förbjöds helt och till att det nu bör vara möjligt att i större utsträckning mildra effekterna av förbudet föreslår jordbruksministern att bidragsformen avvecklas.

I motionen 2275 delar man inte jordbruksministerns uppfattning att bidrag för omplantering efter angrepp av snytbagge fortsättningsvis inte skall utgå. Det framhålls att skogsägare fram t. o. m. 1978 års planteringar har haft den uppfattningen att statsbidrag skulle utgå till sådana omplanteringar. Motionärerna anser det vara rimligt att bidrag fortsättningsvis utgår för att täcka de skador som uppstått vid planteringarna 1977 och 1978. Bidraget bör enligt motionen vara av samma omfattning som det nu gällande.

Som redovisades i utskottets betänkande 1978/79:17 har skogsstyrelsen för sin del föreslagit dels att bestämmelserna ändras så att bidrag skall kunna utgå till omplantering av 1975, 1976, 1977 och 1978 års planteringar oavsett när skadan har inträffat, dels att ytterligare 35 milj. kr. ställs till förfogande under

innevarande budgetår. Enligt styrelsen återstår att hjälplantera ca 80 000 ha av de skogskulturer som har planterats under nämnda år. Utskottet har i nyssnämnda betänkande understrukt nödvändigheten att man så snart som möjligt kommer till rätta med de skador som snytbaggen orsakar i skogsplanterarna. Som i det föregående framhållits måste strävan vara att helt komma ifrån sådana kemiska bekämpningsmedel som kan vara skadliga för människor eller i miljön. Vad gäller det motionsvis framförda förslaget om att låta hittillsvarande stödform även omfatta omplanteringar av skogskulturer som har skadats åren 1977 och 1978 kan konstateras att förslaget inte åtföljs av motsvarande krav på anslagstilldelning för ändamålet. Ett tillmötesgående av i motionen framfört önskemål torde naturligen innebära att tillgängligt anslag kommer att belastas med ett större antal ersättningsfall. Detta leder i sin tur till att reglerna för bidragsgivningen måste ändras bl. a. genom att bidragsprocenten sänks. Enligt vad utskottet erfarit anser skogsstyrelsen att en utvidgning av bidragsområdet till att även avse skador för 1977 och 1978 års skogskulturer är att föredra även inom en oförändrad bidragsram.

Utskottet finner under angivna förutsättningar skäl att så till vida ansluta sig till i motionen 2275 framlagt förslag att utskottet tillstyrker att bidrag inom ramen för anvisade medel skall kunna utgå även vid omplantering av skogskulturer som har skadats av snytbagge åren 1977 och 1978. Regeringen bör därför kunna medge att anvisad medelsram får disponeras också efter den 30 juni 1979. Utskottet föreslår att bidragsbestämmelserna ändras i överensstämmelse härmed.

Vad utskottet med anledning av förevarande yrkande i motionen 2275 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Som redovisas i propositionen har skogsstyrelsen i en särskild utredning föreslagit ett statligt ekonomiskt stöd för att stimulera tillvaratagande av klenvirke. Skogsstyrelsen beräknar behovet av statliga medel för stödet till sammanlagt 90 milj. kr. om året. Skogsstyrelsens förslag har remissbehandlats. Av de remissinstanser som har tagit ställning till förslagen är drygt hälften oreserverat positiva eller positiva om vissa ändringar görs. Övriga remissinstanser avstyrker eller är tveksamma. Jordbruksministern tar upp frågan men är för egen del med hänsyn bl. a. till vad remissinstanserna anfört inte beredd att förorda ett klenvirkesstöd i överensstämmelse med skogsstyrelsens förslag. Jordbruksministern framhåller att det givetvis är angeläget att så mycket som möjligt av det virke som produceras i skogarna tas till vara. I sammanhanget påpekas bl. a. att det statliga stödet till röjning som föreslagits i propositionen delvis tillgodoser det av skogsstyrelsen avsedda syftet med klenvirkesstödet.

Utskottet finner inte anledning till annan bedömning än jordbruksministern i förevarande fråga. Detta innebär bl. a. att utskottet avstyrker de förslag om införande av bidrag till klenvirkesgallring i huvudsak i överensstämmelse med skogsstyrelsens förslag eller liknande som har förts fram dels i motionen 2275, dels i de vid årets början väckta motionerna 751, 989, 999 och 1996.

I motionerna 2141 och 2278 förordas införandet av ett särskilt statsbidrag för gallring och röjning i samband med klenvirkesgallring, vilket i en första omgång är avsett för åtgärder som genomförs under budgetåret 1979/80. Enligt motionerna bör skogsstyrelsen för ändamålet tillföras 120 milj. kr. av medel som influtit i form av skogsvårdsavgifter.

Utskottet vill fästa uppmärksamheten på att regeringen i prop. 1978/79:199 numera lagt fram förslag avsedda att stimulera de enskilda skogsägarna till ökade avverkningar under år 1979, bl. a. innebärande att utbudet av virke från det privata skogsbruket skall stimuleras med ett bidrag till gallring. Bidraget avser sådan gallring som främjar skogens utveckling och skall i första hand omfatta s. k. förstagallring. I propositionen framhålls att denna typ av gallring i huvudsak ger massaved av klens dimensioner med f. n. låg kostnadstäckning. Gallringen är emellertid ett nödvändigt led i strävan att skapa slutavverkningsbestånd med lämpliga träddimensioner och av hög kvalitet. Ett annat förslag i propositionen innebär att enskilda skogsägare för vissa skogsuttag skall kunna få ett särskilt avdrag vid 1980 och 1981 års taxeringar.

Frågan om tillvaratagandet av klenvirke har med det nu framlagda regeringsförslaget kommit i ett nytt läge, vilket bl. a. medfört att utgångspunkten för resonemangen i nu berörda båda motioner blivit delvis inaktuell. Utskottet, som snart får tillfälle att i samband med behandlingen av prop. 1978/79:199 återkomma till hithörande spörsmål, finner därför inte meningsfullt att i förevarande sammanhang företa en mera ingående prövning av nu ifrågakommande motionsyrkanden. Något ytterligare initiativ från riksdagens sida synes mot bakgrund av det anförda inte påkallat med anledning av desamma.

Med vad utskottet anfört bör riksdagen kunna anse motionerna 2141, yrkandena 1 och 2, samt 2278, yrkandena 12 a och b, besvarade.

I den vid årets början väckta motionen 998 föreslås att riksdagen hos regeringen begär förslag om ökad satsning på skogsvård i norra Sverige både nedan och ovan nuvarande s. k. skogsodlingsgräns.

Föreliggande proposition torde i allt väsentligt tillgodose syftet med förevarande motion. En närmare redogörelse för förutsättningarna för skogsbruk i de i motionen berörda områdena har utskottet lämnat i det föregående i anslutning till behandlingen av de i förslag till skogsvårdslag intagna bestämmelserna om svårföryngrad skog och skyddsskog.

Utskottet, som också vill erinra om att utskottet nyligen i sitt betänkande 1978/79:25 med anledning av prop. 1978/79:127 om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten behandlat ett motionsyrkande av närliggande karaktär, föreslår att riksdagen lämnar motionen 998 utan ytterligare åtgärd.

Stöd till byggande av skogsvägar

Det betonas i propositionen att ett rationellt nät av skogsvägar är en förutsättning för att skogsbruket skall kunna bedrivas effektivt. Det statliga stödet till byggande av skogsvägar har hittills varit ett angeläget och effektivt medel för att nå detta syfte. Jordbruksministern föreslår därför att byggnadsbidrag skall kunna utgå även i fortsättningen. I propositionen förordade grunder för stödet innebär i korthet följande. De krav som hittills har ställts för bidrag, nämligen att åtgärderna skall ha s. k. båtнад och kunna passas in i en vägnätsplan för trakten, bör gälla även i fortsättningen. Det gäller även kravet att vägen skall ha väsentlig betydelse för utforsling av skogsprodukter med motordrivna fordon. Bidrag bör kunna utgå till nybyggnad, ombyggnad och större förbättringsarbeten med högst 75 % av godkänd kostnad i den inre zonen av det skogliga stödområdet och med högst 60 % i övriga landet. Som tidigare framhållits i fråga om statsbidrag till skogsvård bör den högsta bidragsprocenten inte användas regelmässigt inom resp. område. Bl. a. bör en differentiering ske så att den högsta bidragsprocenten i området utanför den inre zonen används endast i gränsområdet till denna. I övrigt bör differentiering ske som hittills, t. ex. med utgångspunkt i vägklass.

Det särskilda bidraget för vägar som är av särskild betydelse från fritidssynpunkt föreslås slopat.

I enlighet med förslag av skogsutredningen förordas att skogsväglånefonden upplöses och ersätts med statlig kreditgaranti.

Bidragen till byggande, omläggning eller förbättring av flottled och till uppförande av skogshärbärge eller liknande förläggning på skog som tillhör enskild person skall enligt propositionen inte längre kunna utgå.

Liksom i fråga om det statliga stödet till skogsvård avses de förordade riktlinjerna för stödet till byggande av skogsbilvägar böra gälla fr. o. m. den 1 januari 1980.

Utskottet anser att de i propositionen förordade grunderna för statligt ekonomiskt stöd till byggande av skogsvägar är väl avvägda och därför bör godkännas av riksdagen.

Enligt propositionen bör för budgetåret 1979/80 tas upp en sammanlagd ram av 32,5 milj. kr. för bidrag till byggande av skogsvägar. Man har därvid justerat bidragsramarna med hänsyn till den ändrade områdesavgränsningen. Med hänsyn till det stora behovet av att rusta upp skogsvägar i Syd- och Mellansverige har vidare räknats med en förstärkning av stödet utanför den inre zonen av stödområdet. Hänsyn har också tagits bl. a. till behovet av medel för vissa undersökningar om vägbyggnadsmetoder m. m. För utbetalning under anslaget beräknas 30 milj. kr. Behovet av statlig garanti för lån till skogsvägbyggnadsföretag uppskattas budgetåret 1979/80 till 3 milj. kr.

Regeringens förslag som innebär en uppräknning av bidragsramarna med sammanlagt 2,5 milj. kr. och en anslagsökning med 10 milj. kr. möjliggör bl. a. att skogsstyrelsens långtidsplan för skogsvägbyggande kan följas. Det

bör påpekas att de nya stödbestämmelserna som nyss nämnts föreslås gälla fr. o. m. den 1 januari 1980 och att anslagsuppräknningen är gjord med hänsyn härtill. I fråga om den statliga kreditgarantin följer förslaget helt vad skogsutredningen och skogsstyrelsen förordat.

Utskottet är för sin del berett tillstyrka de förslag som i propositionen framlagts beträffande statligt ekonomiskt stöd till byggande av skogsvägar för nästa budgetår.

I propositionen i detta avsnitt behandlade förslag tillgodoser enligt utskottets mening i allt väsentligt syftet med de i motionerna 1984 och 1985 framförda önskemålen om vissa åtgärder i syfte att främja en fortsatt utbyggnad av skogsvägnätet i berörda områden. Något särskilt uttalande från riksdagens sida med anledning av dessa motioner synes därför inte erforderligt.

Utskottets nyss redovisade ställningstagande till i propositionen framlagda förslag innebär att utskottet avstyrker i motionen 2277 framfört yrkande om avslag på regeringens förslag under förevarande punkt och hemställan om nytt förslag beträffande stödet till byggandet av skogsbilvägar. Till ett i motionen 2278 framfört yrkande i finansieringsfrågan återkommer utskottet i det följande.

Skogsvårdsavgiftsmedlens användning m. m.

Skogsbruket medverkar genom den s. k. skogsvårdsavgiften i finansieringen av det statliga ekonomiska stödet till skogsbruket. Enligt lagen (1946:324) om skogsvårdsavgift (ändrad senast 1975:1181) är sålunda den för vilken vid taxering till kommunal inkomstskatt såsom skattepliktig inkomst har tagits upp garantibelopp för jordbruksfastighet som vid fastighetstaxering åsatts delvärdet skogsbruksvärde skyldig att erlagga skogsvårdsavgift. Avgiften utgår med 0,9 promille av skogsbruksvärdet.

Skogsvårdsavgiften används för närvarande dels till att subventionera skogsvårdsstyrelsernas taxebelagda verksamhet, dels för att finansiera vissa åtgärder som främjar skogsvård samt arbetarskydd och arbetsmiljö i skogsbruket. För innevarande budgetår har 11,7 resp. 7,5 milj. kr. beräknats för nyssnämnda ändamål.

Enligt jordbruksministerns mening är det rimligt att skogsägarna i större utsträckning medverkar i finansieringen av vissa statliga åtgärder på det skogliga området. En lämplig form för detta är skogsvårdsavgiften, som är väl inarbetad och lättadministrerad. Jordbruksministern föreslår därför att skogsvårdsavgiften höjs till 3 promille av skogsbruksvärdet med verkan fr. o. m. 1981 års taxering.

Som inledningsvis nämnts har propositionen i förevarande del hänvisats till skatteutskottet för beredning.

Jordbruksutskottet har för sin del närmast att ta ställning till frågan om avgiftsmedlens användning. I förevarande avseende innebär i propositionen

framlagda förslag följande.

Subventioneringen av skogsvårdsstyrelsernas taxor bör upphöra. Eftersom den taxebelagda verksamheten skall bedrivas enligt självkostnadsprincipen innebär detta att taxorna måste höjas. För att undvika negativa effekter av taxehöjningen bör subventioneringen avvecklas successivt.

Skogsvårdsavgiften redovisas f. n. på inkomstsidan i statsbudgeten. Någon formell avräkning av utgifter för skogligt stöd mot dessa inkomster såsom sker i fråga om automobilskattemedlen görs dock inte. Enligt propositionen bör så vara fallet även i fortsättningen. Skogsvårdsavgiftsmedlen bör huvudsakligen användas för sådana ändamål som är till nytta för skogsbruket som sådant eller på sådant sätt att alla skogsbrukare kan få del av dem. Därmed avses sådana områden som forsknings- och utvecklingsarbete, information, utredningsarbete, översiktliga skogsinventeringar, bidrag som är tillgängliga för alla skogsägare m. m. Dessa principer har tillämpats vid medelsberäkningen för olika ändamål. Någon exakt redovisning av hur avgiften används är enligt propositionen inte möjlig.

Enligt motionen 2274 är regeringens förslag rörande användningen av skogsvårdsavgiften inte tillfredsställande. Bl. a. innebär förslaget enligt motionärernas mening att skogsnäringen får betala en regionalpolitisk satsning och omfördelning av medel från söder till norr. Skogsvårdsavgiften bör enligt motionen i princip inte avse sådana åtgärder som enligt föreslagna regler är statsbidragsberättigade. Enligt motionärernas mening bör skogsvårdsavgiften användas för tillämpat skogsforsknings- och utvecklingsarbete som bygger på grundforskningen. Avgiften skall vara en del av näringens medel för finansiering av branschinstitutionen.

Synpunkter på skogsvårdsavgiftsmedlens användning anförs också i motiveringen till motionen 2275, vari framhålls att riksdagen bör beakta effekterna av transfereringar, så att dessa inte blir orättmätiga. För att nå detta bör medlen i första hand användas för ändamål som kommer alla skogsägare till del, t. ex. forsknings- och utvecklingsprojekt. Motionärerna instämmer i uppfattningen att skogsvårdsavgiften ej skall användas för subventionering av skogsvårdsstyrelsernas taxor i fortsättningen. I motsats till föredraganden anser motionärerna dock att skogsvårdsavgifterna och deras användning bör särredovisas.

Enligt motionen 2278 är det motiverat att finansiera produktionsfrämjande åtgärder inom skogsbruket med avgiftsmedel. Motionärerna har i annat sammanhang i motion till årets riksdag föreslagit en höjning av skogsvårdsavgiften från 0,9 promille till 1,09 procent. I motionen 2278 föreslås nu en ytterligare höjning av avgiften med 0,2 procent till 1,3 procent. Sammanlagt innebär dessa förslag att ytterligare 265 milj. kr. av avgiftsmedel skall kunna användas för olika skogsvårdsinsatser. Av de ökade inkomsterna bör enligt motionen 165 milj. kr. användas för åtgärder utöver regeringens förslag medan 100 milj. kr. används för att minska behovet av budgetmedel.

Utskottet vill i anslutning till detta avsnitt anföra följande.

Till en början kan konstateras att i motionen 2278 framförda förslag i vissa avseenden avser åtgärder som inte står i överensstämmelse med hittills tillämpade metoder för budgetarbetet. Som exempel kan nämnas att i propositionen upptagna anslag till Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m. och till Stöd till byggande av skogsvägar föreslås utgå resp. nedsättas med visst belopp. Motsvarande summor skall dock samtidigt på sätt som ej närmare beskrivs i motionen tillföras skogsstyrelsen direkt. Utskottet vill erinra om att skogsvårdsavgiftsmedlen liksom andra till statsverket inflytande avgifter och skatter budgettekniskt ställs till myndigheternas förfogande via anslag över budgeten. Denna metod tillämpas också f. n. beträffande anslagen till Bidrag till skogsvårdsstyrelserna och till Främjande av skogsvård m. m. Av yrkandena i motionen 2278 framgår ej klart var huvuddelen av den i motionen förutsatta minskningen av budgetomslutningen skall ske. Av motiveringen torde dock framgå att det är anslaget till Bidrag till skogsvård som åsyftas. Enligt motionen torde sålunda kunna framläsas att avsikten är att bl. a. hela den regionalpolitiskt motiverade satsningen på det skogliga stödområdet skall bestridas av skogsvårdsavgiftsmedel. Utskottet vill framhålla att ett bifall till detta förslag bl. a. skulle innebära ett avsteg från de i propositionen förordade principerna för finansiering av skogsbruket, vilka utskottet i det föregående tillstyrkt. Enligt dessa bör de grundläggande krav, som ställs enligt skogsvårdslagstiftningen, alltid tillgodoses utan statligt stöd. I de fall då det är ett samhällsintresse att få till stånd en skogsvård som går utöver dessa krav som kan anses skäliga för den enskilde skogsbrukaren bör emellertid statligt ekonomiskt stöd kunna ges. Sådant stöd kan motiveras främst av regionalpolitiska skäl. Nu berört motionsförslag strider uppenbarligen mot detta synsätt.

Från skogspolitiska synpunkter anser utskottet det rent allmänt inte vara tillrådligt att utan närmare utredning av förslagets konsekvenser vidta en så förhållandevis genomgripande förändring av kostnadsansvaret för produktionsfrämjande åtgärder inom skogsbruket som i motionen 2278 framlagda förslag innebär.

För egen del ansluter sig utskottet i stort till jordbruksministerns synpunkter vad gäller användningen av skogsvårdsavgiftsmedlen. Utskottet anser alltså att avgiftsmedlen huvudsakligen bör användas för sådana ändamål som är till nytta för skogsbruket som sådant eller på sådant sätt att alla skogsbrukare kan få ta del av dem. Den i propositionen gjorda exemplifieringen av lämpliga områden härvidlag föranleder ingen annan erinran från utskottets sida än att utskottet, med anledning av vad härutinnan anförts i motionerna 2274 och 2275, vill framhålla att det är naturligt att forsknings- och utvecklingsarbete av det slag som berörs i nämnda motioner ägnas särskild uppmärksamhet vid fördelningen av avgiftsmedlen mellan olika användningsändamål. I övrigt hemställer utskottet sålunda att riksdagen godkänner vad i propositionen anförts om användningen av skogsvårdsavgiftsmedlen. Någon exakt redovisning av hur avgiften används

förutsätts således ej.

I överensstämmelse med sina i det föregående redovisade synpunkter finner utskottet sig inte ha anledning att i det följande gå närmare in på de i motionen 2278 upptagna anslagsfrågor, som förutsätter en annan användning av skogsvårdsavgiftsmedlen än vad nyss förordats. Utskottet föreslår därför att riksdagen lämnar motionen 2278 utan åtgärd i vad avser yrkandena 8, 9 a och b, 10 a, 11 samt 13 a och b. Yrkandena 12 a och b, som avser anslag till bidrag till röjning och gallring, har utskottet behandlat i det föregående.

Utskottet återkommer i följande avsnitt med vissa ytterligare synpunkter på anslagsfrågorna.

Anslagsfrågor

I motionen 2278 framförda yrkanden beträffande anslagsanvisningarna till olika ändamål för nästa budgetår har utskottet nyss behandlat under avsnittet om skogsvårdsavgiftsmedlens användning m. m.

Utskottet tar under förevarande avsnitt till närmare behandling upp övriga anslagsfrågor som hänger samman med eller berörs av olika i motioner framförda förslag.

Bidrag till skogsvård m. m.

Under hänvisning bl. a. till i propositionen framlagda förslag ifråga om inriktningen av det statliga stödet till skogsvård m. m. fr. o. m. den 1 januari 1980 föreslår jordbruksministern att för budgetåret 1979/80 tas upp en sammanlagd ram av 100 milj. kr. för bidrag till skogsvård m. m. Enligt i propositionen redovisad sammanställning har för första halvåret 1980 beräknats en bidragsram på 1 milj. kr. till skogsbruksplaner och en ram på 5 milj. kr. för översiktliga skogsinventeringar. För utbetalning under anslaget beräknas 85 milj. kr.

I motionen 2275 framhålls att efterfrågan på skogsbruksplaner redan i dagsläget är stor. Motionärerna finner det olyckligt om medelstilledelningen inte blir tillräcklig och föreslår därför att anslaget höjs med 8,5 milj. kr., varav 7,5 milj. kr. avser skogsbruksplaner och 1 milj. kr. avser översiktliga skogsinventeringar.

Utskottet finner för sin del inte anledning förorda någon ändring i de i propositionen under förevarande punkt gjorda beräkningarna. Det kan framhållas att regeringen liksom hittills bör kunna jämkta fördelningen mellan de olika anslagsändamålen.

Utskottet tillstyrker alltså propositionen och avstyrker motionen 2275 i förevarande del.

Utbildning och forskning

Statens stöd till forsknings- och utvecklingsarbete på skogsområdet utgår i huvudsak från anslag under tionde huvudtiteln. Merparten av medlen anvisas till skogsvetenskapliga fakulteten vid Sveriges lantbruksuniversitet. Medel fördelas också av statens råd för skogs- och jordbruksforskning. Slutligen medverkar staten enligt avtal med skogsbranschen i finansieringen av viss skogsteknisk forskning och utveckling samt av forskning om skogsträdsförädling och skogsgödsling.

Enligt motionen 2278 blir de totala forskningsinsatserna och prioriteringen mellan olika forskningsprojekt genom splittringen på olika organ svåra att överskåda. Motionärerna föreslår därför att regeringen ges i uppdrag att inför riksdagen lämna en samlad redovisning av pågående forskning inom det skogliga området, avlämna en lägesrapport och föreslå ett långsiktigt forskningsprogram med prioritering av forskningsprojekt, som kan leda till ett miljövänligare skogsbruk, en förbättrad skogshygien samt bättre skogsteknik.

Utskottet vill med anledning härav nämna att man inom jordbruksdepartementet f. n. bereder frågan om hur en översyn av arbetsformerna vid statens råd för skogs- och jordbruksforskning skall göras. I översynen kommer att ingå en kartläggning av nuvarande förhållanden och därmed en övergripande redovisning av nuvarande forskningsinsatser på det skogliga området. Bedömning av behovet av ett samlat långsiktigt forskningsprogram kan göras först när denna redovisning är klar.

Med hänvisning till vad nu anförs föreslår utskottet att riksdagen lämnar motionen 2278, såvitt nu är i fråga, utan åtgärd.

Forsknings- och utvecklingsarbetet är ett betydelsefullt medel i skogspolitiken. Som framhålls i propositionen finns det därför anledning till ökade satsningar härpå även för statens del. Utskottet delar jordbruksministerns uppfattning att den svenska skogsforskningen är väl skickad att möta högt ställda krav.

Som i propositionen anförs måste forsknings- och utvecklingsarbetet i fortsättningen intensifieras och inriktas på både det biologiska och det skogstekniska området. Miljöfrågor med anknytning till skogsproduktionen bör vara ett normalt inslag i arbetet. Vid sidan av den rent biologiska forskningen är det nödvändigt att satsa på rationalisering av olika åtgärder i skogsbruket. Det gäller både skogsvården och avverkningen. I det senare fallet måste arbetet, som jordbruksministern framhåller, i högre grad än hittills inriktas mot att ta fram lämpliga maskiner och metoder för det enskilda mindre skogsbruket.

En inriktning av den skogstekniska forskningen enligt nyss antydda riktlinjer står bl. a. i överensstämmelse med de önskemål som framförs i motionen 1964 om bättre stöd för ett småskaligt bondeskogsbruk inriktat på ett miljövänligt och uthålligt skogsbruk. Önskemålet tillgodoses också i det

avtal som nyligen tecknats om kollektiv skogsteknisk forskning och som redovisas i föreliggande proposition. Ramprogrammet i avtalet omfattar målinriktat forsknings- och utvecklingsarbete rörande anläggning, skötsel och avverkning av skog samt transport av virke till industrin. Verksamheten inriktas på tekniska, administrativa och sociala aspekter inom skogsbruket. Härvid skall beaktas dels de skiftande biologiska och ekonomiska produktionsförutsättningar som föreligger inom olika delar av landet, dels de olika skogsägarkategoriernas varierande problem bl. a. med hänsyn till graden av självverksamhet.

Motionen 1964 påkallar mot bakgrund av det anförda enligt utskottets uppfattning ingen ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Mekaniseringen i skogsbruket berörs i ett par motioner. Enligt motionen 2279 har den under det senaste året aviserade snabba utvecklingen mot högmekanisering inom skogsbruket aktualiserat bl. a. följande frågeställningar, nämligen från social synpunkt frågan om framtida sysselsättning inom skogsbruket samt för det andra de betydande skador som skogsmaskiner åsamkar virket, vilket man från början även från företagsekonomisk synpunkt bortsåg ifrån. Enligt motionen bör riksdagen hos regeringen begära en utredning om den totala företagsekonomiska lönsamheten av ytterligare högmekanisering inom skogsbruket. Enligt motionen 2281 måste fortsatt mekanisering betraktas som ofrånkomlig. Mekaniseringen är dessutom, i den mån den underlättar arbetet och förbättrar arbetsmiljön, önskvärd. För att motverka de negativa effekterna av en fortsatt mekanisering och för att garantera att den sker i former som är acceptabla för dem som arbetar i skogsbruket hemställs om förslag till lag innebärande att fortsatt mekanisering av skogsbruket först får ske efter godkännande av berörda fackföreningar.

Utskottet delar naturligtvis uppfattningen att mekaniseringen inom skogsbruket liksom på andra områden måste ske på ett sätt som är socialt godtagbart och även uppfyller allmänt accepterade krav på god arbetsmiljö för de anställda. Det är därför angeläget att effekterna av den fortgående mekaniseringen noga uppmärksammas. Utskottet vill erinra om att frågor som berör personalens arbetsförhållanden, bl. a. mekaniseringen i skogsbruket, enligt den moderna arbetsrättens principer numera regelmässigt är föremål för samråd. Vad gäller frågan om företagsekonomiska bedömningar av mekaniseringsprocessen må framhållas att sådana sker fortlöpande inom företag, organisationer och forskningsorgan.

Motionerna 2279 och 2281, yrkandet 4, bör kunna anses besvarade med vad utskottet här anför.

Mot bakgrund av den gångna vinterns snöoväder som bl. a. Skåne och delar av ostkusten utsatts för har i motionen 280 väckts tanken på att genom försöksodlingar söka utröna möjligheterna att odla energiskogar som samtidigt skulle kunna fungera som läbälten till skydd mot kommunikationsavbrott och andra stormskador. Enligt motionerna skulle försöken

kunna inordnas i det vid Sveriges lantbruksuniversitet pågående projektet Energiskogsodling. Förslag om plantering av energiskog som läplantering förs fram även i motionen 1998, vari yrkas på utredning och förslag i frågan om skyddsplanteringar i Skåne.

Utskottet vill hänvisa till att utskottet i det föregående relativt utförligt berört problemet med energiskogar i samband med diskussionen om skogen som energikälla.

Med hänsyn till vad i nämnda sammanhang redovisats anser utskottet inte erforderligt med någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionerna 280 och 1998.

I propositionen föreslås att anslaget till skoglig forskning för nästa budgetår förs upp med sammanlagt 8 039 000 kr., vilket innebär en ökning med nära 1 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår. Därvid har räknats med 400 000 kr. för det särskilda forskningsprojekt om sticklingsskogsbruk som påbörjades budgetåret 1977/78.

Med hänsyn till angelägenheten av att minska användningen av herbicider har även räknats med medel för forskning om möjligheterna att genom förebyggande åtgärder minska behovet av kemisk bekämpning av lövsly. Vidare har räknats med medel för viss forskning om konsekvenser av dikning och gödsling av sumpskog och om biologiska konsekvenser av införande av främmande trädslag.

I motionen 2275 biträder motionärerna jordbruksministrarnas uppfattning att den skogliga forskningen behöver ökad medelstillsättning. Däremot finner motionärerna det vara oansvarigt att inte stärka forskningen angående skydd mot skogsskadeinsekter. Skogsskyddet mot insekter är, anför motionärerna, ett synnerligen allvarligt problem. I sammanhanget åberopas t. ex. situationen beträffande granbarkborren i Värmland, snytbaggen samt närgborreskadorna på tall. Till sammanhanget hör också de problem som uppstår i samband med nya krav på bortförande av vissa virkesrester i skogarna och problem i samband med lagring och transport av i första hand massaved. Motionärerna anser därför att ett extra anslag, särskilt avsett för forskning angående skogsskydd mot skogsskadeinsekter, bör anvisas. I motionen föreslås att skogs- och jordbruksforskningen för detta speciella ändamål för budgetåret 1979/80 tillförs ett extra anslag av 5 milj. kr.

Utskottet anser för sin del att den i propositionen gjorda medelsberäkningen beträffande förevarande anslag bör godtas. Propositionen tillstyrks alltså i denna del. Med anledning av motionsyrkandet vill utskottet hänvisa till ett uttalande i årets budgetproposition (utbildningsdepartementet) om att ett av naturvetenskapliga forskningsrådet föreslaget forskningsprojekt om biologisk kontroll av skadeinsekter nyligen har startats. Föredraganden har i denna fråga samrått med chefen för jordbruksdepartementet. Projektet beräknas pågå i 6 år och har för det första året erhållit ca 2,5 milj. kr. Medel har tillskjutits från bl. a. naturvetenskapliga forskningsrådet, forskningsrådsnämnden och rådet för skogs- och jordbruksforskning.

Syftet med motionen 2275 torde med hänsyn till det anförda få anses delvis tillgodosett. Motionen bör kunna lämnas utan riksdagens åtgärd.

I motionen 1455 begärs ökade forskningsinsatser i syfte att utröna stamkvistningens effekter för att förbättra kvaliteten på den svenska skogsråvaran.

Enligt vad utskottet inhämtat övervägs f. n. vid den skogsvetenskapliga fakulteten vid lantbruksuniversitetet forskningsåtgärder på detta område. Forskningsnämnden vid fakulteten har behandlat frågan. Vid behandlingen framkom delvis olika bedömningar av behovet av ytterligare forskning på området samt möjligheterna till avsättning av produkterna. Utskottet anser i likhet med motionärerna att forskningsområdet är intressant och bör ägnas uppmärksamhet. Det bör dock ankomma på lantbruksuniversitetet resp. statens råd för skogs- och jordbruksforskning att inom ramen för tillgängliga medel prioritera angelägna forskningsområden.

Utskottet finner sig mot bakgrund av det anförda inte böra påyrka någon särskild riksdagens åtgärd med anledning av motionen 1455. Detsamma gäller yrkandet 7 i motionen 2281, såvitt avser utfärdandet av vissa föreskrifter angående stamkvistning.

Övrigt

I anslutning till förevarande proposition har i motionen 2261 framförts önskemål om att medel ställs till förfogande för anordnande av vissa kurser i körning med arbetshästar i skogsbruket. Det påpekas i motionen att hästkörning i skogen kan spara betydande kvantiteter olja förutom att hästekipaget visat sig vara det utan jämförelse biologiskt mest skonsamma av alla transportmedel. För kortvägstransporterna ställer sig därtill hästkörning billigare än andra transportmetoder.

Frågan om ökad användning av hästar i skogsbruket tas upp även i den vid årets början väckta motionen 1965, vari framhålls vikten av att utvecklingsarbete gällande redskap för skogskörning med häst åter kommer i gång och att erforderliga medel ställs till förfogande för ändamålet.

Utskottet vill erinra om att jordbruksministern i årets budgetproposition i samband med behandlingen av anslaget Befrämjande av husdjursaveln aviserat tillsättandet av en särskild utredning om bl. a. det statliga stödet till hästaveln.

Utskottet föreslår att nu ifrågavarande båda motioner överlämnas till nämnda utredning och hemställer att riksdagen som sin mening ger regeringen detta till känna.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. beträffande krav på avslag på propositionen och begäran om ny utredning avslår motionen 1978/79:2281, yrkandet 1,
2. beträffande skogspolitikens mål
 - a. med avslag på motionerna 1978/79:2274, yrkandet 1, och 1978/79:2275, yrkandet 1, godkänner de riktlinjer som förordats i propositionen,
 - b. lämnar motionen 1978/79:2275, yrkandet 2, om skogens roll som energikälla, utan åtgärd,
3. beträffande skogsproduktionsprogram
 - a. avslår motionen 1978/79:1467,
 - b. anser motionen 1978/79:2281, yrkandet 2, besvarad med vad utskottet anfört,
 - c. med anledning av regeringens förslag och motionen 1978/79:2278, yrkandet 7, godkänner vad utskottet anfört om plantering av contortatall,
 - d. avslår motionen 1978/79:2281, yrkandet 10,
 - e. avslår motionen 1978/79:2281, yrkandena 5 och 6,
 - f. avslår motionen 1978/79:1469,
 - g. med anledning av regeringens förslag samt motionerna 1978/79:807 och 1978/79:2278, yrkandet 5, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört angående visst samråd mellan kommun och skogsföretag före spridning av kemiska bekämpningsmedel, m. m.,
 - h. anser motionen 1978/79:2281, yrkandet 9, besvarad med vad utskottet anfört om skyddet för våtmarker,
 - i. avslår motionen 1978/79:2281, yrkandet 8,
4. beträffande skogspolitikens medel
 - a. avslår motionerna 1978/79:382, 1978/79:2278, yrkandet 1, och 1978/79:2281, yrkandet 13,
 - b. avslår motionen 1978/79:2281, yrkandet 11,
5. med avslag på motionen 1978/79:2281, yrkandet 15, godkänner de i propositionen i övrigt förordade riktlinjerna för skogspolitiken,
6. beträffande i propositionen framlagt förslag till skogsvårdslag
 - a. med avslag på motionerna 1978/79:1438, yrkandet 1, 1978/79:2274, yrkandet 2, 1978/79:2275, yrkandet 3, och 1978/79:2281, yrkandet 3, antar 1 § lagförslaget,
 - b. med avslag på motionen 1978/79:2275, yrkandena 4 och 8 a, antar 4 § lagförslaget,
 - c. lämnar motionen 1978/79:2275, yrkandet 8 b, angående

- motiven till 5 §, utan åtgärd,
- d. med avslag på motionen 1978/79:2262 i förevarande del antar 6 § lagförslaget,
- e. avslår motionen 1978/79:2278, yrkandet 4,
- f. med avslag på motionerna 1978/79:2274, yrkandet 3, och 1978/79:2275, yrkandet 5, antar 7 § lagförslaget,
- g. anser motionen 1978/79:2281, yrkandet 7 i vad avser föreskrifter angående röjning, besvarad med vad utskottet anfört,
- h. med avslag på motionen 1978/79:2262 i förevarande del antar 12 § lagförslaget,
- i. med avslag på motionerna 1978/79:2275, yrkandet 6, och 1978/79:2281, yrkandet 14, antar 13 § lagförslaget,
- j. godkänner vad utskottet med anledning av regeringens förslag och motionen 1978/79:2275, yrkandet 8 c, anfört angående ransoneringsbestämmelserna i 14 § lagförslaget,
- k. avslår motionen 1978/79:2278, yrkandet 6, angående tillstånd för röjning eller gallring i svårföryngrad skog eller skyddsskog,
- l. avslår motionen 1978/79:1458,
- m. med avslag på motionerna 1978/79:2262 i förevarande del och 1978/79:2274, yrkandet 4, antar 21 § lagförslaget,
- n. anser motionen 1978/79:2275, yrkandena 8 d, 8 e och 9, besvarad med vad utskottet anfört angående naturvårdshänsyn m. m.,
- o. med avslag på motionen 1978/79:2275, yrkandet 7, antar 29 § lagförslaget,
- p. antar lagförslaget i de delar det ej behandlats i det föregående,
7. antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1974:434) om bevarande av bokskog,
8. beträffande stöd till skogsvård m. m.
- a. avslår motionen 1978/79:2275, yrkandet 10 c,
- b. med anledning av regeringens förslag och motionen 1978/79:2276 samt med bifall till motionen 1978/79:2278, yrkandet 10 b, godkänner vad utskottet anfört om statsbidrag till skogliga åtgärder i norra Sverige,
- c. med anledning av regeringens förslag och motionen 1978/79:2280 godkänner vad utskottet anfört om bidrag till skogliga åtgärder inom vissa höjdområden utanför det skogliga stödområdets inre zon,
- d. med anledning av regeringens förslag samt med avslag på motionerna 1978/79:2278, yrkandet 2, och 1978/79:2281, yrkandet 12, godkänner vad utskottet anfört beträffande skogsbruksplaner,

- c. som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av regeringens förslag och motionen 1978/79:2275, yrkandet 10 b, anfört om ersättning för vissa skador förorsakade av snytbagge.
- f. beträffande införande av s. k. klenvirkesstöd i överensstämmelse med skogsstyrelsens förslag m. m. lämnar motionerna 1978/79:751, 1978/79:989, 1978/79:999, 1978/79:1996 och 1978/79:2275, yrkandet 10 a, utan åtgärd,
- g. anser motionerna 1978/79:2141, yrkandena 1 och 2, samt 1978/79:2278, yrkandena 12 a och b, besvarade med vad utskottet anfört om fortsatta överväganden rörande stöd till klenvirkesgallring m. m.,
- h. lämnar motionen 1978/79:998 utan åtgärd,
9. beträffande stöd till byggande av skogsvägar
- a. med avslag på motionen 1978/79:2277, yrkandena 1 och 2, förstnämnda yrkande i förevarande del, godkänner i propositionen förordade grunder,
- b. anser motionerna 1978/79:1984 och 1978/79:1985 besvarade med vad utskottet anfört,
10. godkänner de i propositionen i övrigt förordade grunderna för statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket,
11. med anledning av regeringens förslag och motionen 1978/79:2274, yrkandet 5, godkänner vad utskottet anfört om användningen av skogsvårdsavgiftsmedel,
12. till *Skogsstyrelsen* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 19 989 000 kr.,
13. beträffande bidrag till skogsvårdsstyrelserna
- a. avslår motionen 1978/79:2278, yrkandet 8,
- b. till *Bidrag till skogsvårdsstyrelserna* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 87 284 000 kr.,
14. med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1978/79:2278, yrkandena 9 a och 9 b, till *Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 3 385 000 kr.,
15. beträffande bidrag till skogsvård m. m.
- a. avslår motionen 1978/79:2278, yrkandet 10 a,
- b. medger att under budgetåret 1979/80 statsbidrag beviljas med sammanlagt högst 100 000 000 kr. till skogsvård m. m.,
- c. till *Bidrag till skogsvård m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 85 000 000 kr.,
- d. avslår motionen 1978/79:2275, yrkandet 11,
16. beträffande stöd till byggande av skogsvägar
- a. avslår motionen 1978/79:2277, yrkandet 1 i återstående del,

- b. medger att under budgetåret 1979/80 statsbidrag beviljas med sammanlagt högst 32 500 000 kr. till byggande av skogsvägar,
- c. medger att under budgetåret 1979/80 statlig garanti lämnas för lån till byggande av skogsvägar med sammanlagt högst 3 000 000 kr.,
- d. medger att förluster på grund av statlig lånegaranti till byggande av skogsvägar får täckas från anslaget Stöd till byggande av skogsvägar,
- e. med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1978/79:2278, yrkandet 11, till *Stöd till byggande av skogsvägar* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 30 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
- 17. beträffande bidrag till mekanisk röjning avslår motionen 1978/79:2278, yrkandena 13 a och 13 b,
- 18. till *Främjande av skogsvård m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 4 250 000 kr.,
- 19. beträffande forskningsprogram lämnar motionen 1978/79:2278, yrkandet 3, utan åtgärd,
- 20. beträffande stöd till småskaligt bondeskogsbruk m. m. lämnar motionen 1978/79:1964 utan åtgärd,
- 21. beträffande mekaniseringen i skogsbruket anser motionerna 1978/79:2279 och 1978/2281, yrkandet 4, besvarade med vad utskottet anfört,
- 22. beträffande försök med energiskogsodling m. m. lämnar utan åtgärd motionerna
 - a. 1978/79:280 och
 - b. 1978/79:1998,
- 23. till *Sveriges lantbruksuniversitet: Skogsvetenskapliga fakultetens driftkosnader* för budgetåret 1979/80 utöver i propositionen 1978/79:100 bil. 13 föreslaget reservationsanslag anvisar ytterligare 1 300 000 kr.,
- 24. beträffande sköglig forskning
 - a. lämnar motionen 1978/79:2275, yrkandet 12, utan åtgärd,
 - b. till *Sköglig forskning* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 8 039 000 kr.,
- 25. beträffande forskning och försök rörande stamkvistningens effekter m. m. lämnar utan åtgärd
 - a. motionen 1978/79:1455 och
 - b. motionen 1978/79:2281, yrkandet 7 i återstående del,
- 26. beträffande stöd till kollektiv forskning rörande skogsträdsförädling och skogsgödsling m. m.
 - a. bemyndigar regeringen att godkänna avtal angående stöd till kollektiv forskning rörande skogsträdsförädling och skogsgöds-

- ling m. m. i enlighet med vad i propositionen anförts,
- b. till *Stöd till kollektiv forskning rörande skogsträdsförädling och skogsgödsling m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 3 350 000 kr.,
27. beträffande stöd till kollektiv skogsteknisk forskning
- a. bemyndigar regeringen att godkänna avtal angående stöd till kollektiv skogsteknisk forskning i enlighet med vad i propositionen anförts,
- b. till *Stöd till kollektiv skogsteknisk forskning* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 7 800 000 kr.,
28. som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om överlämnande av motionerna 1978/79:1965 och 1978/79:2261 till utredning angående stödet till hästaveln m. m.

Stockholm den 15 maj 1979

På jordbruksutskottets vägnar
SVANTE LUNDKVIST

Närvarande: Svante Lundkvist (s), Hans Wachtmeister (m), Maj Britt Theorin (s), Bertil Jonasson (c), Grethe Lundblad (s), Börje Stensson (fp), Filip Johansson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Gunnar Olsson (s), Märta Fredrikson (c), Håkan Strömberg (s), Stig Alftin (s)*, Gunnar Johansson (m)*, Anders Dahlgren (c) och Wivi-Anne Radesjö (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

1. Inledande synpunkter

Hans Wachtmeister, Arne Andersson i Ljung och Gunnar Johansson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar denna uppfattning men anser att föreliggande proposition icke erbjuder tillräckligt underlag för andra än kortsiktiga beslut. Skogsutredningen har nämligen helt underlåtit att efterkomma utredningsdirektiven i vad avser de konsekvenser i miljövardshänseende, som nuvarande och framtida avverkningspolitik kan komma att leda till. En hänvisning till tidigare beslut är enligt utskottets mening icke bärande, bl. a. cnär utvecklingen gått snabbare i olika riktningar än som kunnat förutses.

Trots detta kan utskottet icke biträda det i motionen 2281 i första hand framförda yrkandet om avslag på propositionen men förutsätter att regering-

en har sin uppmärksamhet riktad på avverkningspolitikens följder i miljö-
vårdshänseende.

2. Användning av DDT

Hans Wachtmeister, Arne Andersson i Ljung och Gunnar Johansson (alla m)
anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Mot bakgrund"
och slutar med "mot snytbagg" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av vad som anförts finner utskottet att man i avvaktan på att
nya metoder och preparat prövats och kommit till praktisk användning inte
bör utesluta att genom dispens tillåta en i tid och rum begränsad användning
av DDT. Med beaktande av de numera rigorösa bestämmelser som är fogade
till användning av kemiska preparat i allmänhet och de ytterligare anvisning-
ar ur såväl miljö- som arbetarskyddssynpunkt som kan knytas till en
dispensgivning bör nyttan av att skydda skogsplanteringar för snytbagg-
grepp i särskilt utsatta områden vägas mot en allmän önskan om restriktivitet
med användning av kemiska medel.

Det i motionen 1467 framförda yrkandet om att DDT åter skall få användas
som skydd för skogsplantor mot snytbagg anser utskottet därmed besva-
rat.

dels utskottets hemställan under 3 a bort ha följande lydelse:

- 3 a. beträffande användning av DDT anser motionen 1978/79:1467
besvarad med vad utskottet anförde.

3. Trädslagssammansättningen

Hans Wachtmeister, Arne Andersson i Ljung och Gunnar Johansson (alla m)
anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Utskottet har"
och slutar med "denna uppfattning" bort ha följande lydelse:

Utskottet har --- (lika med utskottet) --- nu har.

dels den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Vad utskottet"
och slutar med "viktiga samhällsmål" bort ha följande lydelse:

Vad utskottet --- (lika med utskottet) --- viktiga samhällsmål. Härvid
kan nuvarande volymandel löv i skogsbeståndet i stort sett bibehållas när det
gäller halv vuxna eller vuxna träd. Däremot kan inte den under senare år
ökande andelen löv i plant- och ungskogar accepteras. Samtidigt som en
uttalad strävan inom skogspolitiken bör vara att öka skogsproduktionen
måste medlen och metoderna härför göras realistiska.

Enligt utskottets mening förkligger en betydande skillnad mellan mål och
medel bl. a. när det gäller möjligheterna att uppnå eftersträvad trädslagssam-

mansättning. En förutsättning för att de nya bestånd som anläggs skall nå samma kvalitet som de nuvarande ungskogarna är att lövinslaget kan begränsas de första åren efter plantering.

4. Samråd mellan skogsägare och kommun före spridning av kemiska bekämpningsmedel, m. m.

Svante Lundkvist, Maj Britt Theorin, Grethe Lundblad, Gunnar Olsson, Håkan Strömberg, Stig Alftin och Wivi-Anne Radesjö (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Utskottet har" och på s. 29 slutar med "och 2278" bort ha följande lydelse:

Utskottet har --- (lika med utskottet) --- åstadkomma detta. Utskottet finner således för sin del att starka skäl talar för det i motionen 2278 framförda förslaget i nu berört avseende. Utskottet föreslår därför att förenämnda informationsskyldighet utvidgas till att gälla ett obligatoriskt samråd mellan skogsägaren och berörd kommun. Vid detta samråd skall, om det är möjligt från skogsvårdssynpunkt, kommunen kunna kräva att mekanisk röjning används i stället för kemisk.

Utskottet förordar i enlighet härmed att riksdagen med bifall till motionen 2278 i förevarande del och med anledning av motionen 807 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet här anfört.

dels utskottets hemställan under 3 g bort ha följande lydelse:

3 g. med anledning av regeringens förslag och motionen 1978/79:807 samt med bifall till motionen 1978/79:2278, yrkandet 5, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört angående obligatoriskt samråd mellan skogsägare och kommun före spridning av kemiska bekämpningsmedel, m. m.

5. Insättning av medel på skogsvårdskonto

Svante Lundkvist, Maj Britt Theorin, Grethe Lundblad, Gunnar Olsson, Håkan Strömberg, Stig Alftin och Wivi-Anne Radesjö (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Utskottet finner" och på s. 32 slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner inte de skäl som jordbruksministern anfört till stöd för sin ståndpunkt övertygande. Enligt utskottets mening talar starka skäl för att det av skogsutredningen föreslagna systemet med obligatorisk insättning av medel på särskilt skogsvårdskonto bör genomföras. Utredningens förslag innebär att skogsägaren efter varje slutavverkning skall sätta av så mycket pengar till ett eget skogsvårdskonto, som beräknas gå åt för att anlägga ny skog av den kvalitet som skogsvårdslagen föreskriver, dels att skogsägaren till sitt skogsvårdskonto varje år skall sätta av en procent av det taxerade

skogsbruksvärdet för att bekosta röjningar och andra skogsvårdsåtgärder under skogens växttid. Det föreslagna systemet kommer enligt utskottets mening att få avgörande betydelse för den framtida råvaruförsörjningen. Återväxtåtgärderna kommer också att säkras. De föreslagna skogsvårdskontona innebär också en nödvändig utjämning i tiden för skogsägarens kostnader för skogsvård.

Brist på ekonomiska medel får inte utgöra ett hinder för en god skogsvård. Det är därför nödvändigt att så långt möjligt trygga att sådana medel disponeras av skogsägarna när skogsvårdsinsatser är aktuella.

Vad utskottet sålunda med bifall till motionerna 382 och 2278 samt med anledning av motionen 2281 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 4 a bort ha följande lydelse:

- 4 a. med bifall till motionerna 1978/79:382 och 1978/79:2278, yrkandet 1, samt med anledning av motionen 1978/79:2281, yrkandet 13, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om obligatorisk insättning av medel på särskilt skogsvårdskonto,

6. Lönsamhetskriterium

Hans Wachtmeister, Arne Andersson i Ljung och Gunnar Johansson (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Utskottet ansluter" och på s. 18 slutar med "ny skogspolitik" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig i huvudsak till jordbruksministerns bedömning. Liksom denne anser utskottet det vara självklart att skogsnäringen måste verka i överensstämmelse med de övergripande samhällsekonomiska målen och i samspel med andra samhällssektorer. Det innebär att bl. a. skogsskötselns för den enskilda fastigheten eller för den enskilde skogsägaren skall bedrivas på ett lönsamt sätt och att näringen därigenom skall kunna bidra till att uppfylla målen om ekonomisk tillväxt, full sysselsättning, regional balans och balans i utrikesbetalningarna liksom målen för miljö- och naturvårdspolitiken. Dessa faktorer måste vara utgångspunkter vid formuleringen av skogspolitikens mål.

dels den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "De allmänna" och slutar med "skogspolitikens medel" bort ha följande lydelse:

De allmänna synpunkter som redovisas i motionerna 2274 och 2275 synes i avseende på skogspolitikerna i huvudsak överensstämma med vad i propositionen anförts. Motionerna i fråga betonar dock vikten av att en av utgångspunkterna för en god skogspolitik är att skogsskötseln skall bedrivas utifrån ett lönsamhetskriterium.

Som i propositionen redovisas --- (lika med utskottet) --- skogspolitikkens medel.

dels den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "yrkandet 15)" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan för sin del instämma i jordbruksministerns förslag men vill understryka vikten av att en av utgångspunkterna vid fastställande av målet för skogspolitiken bör vara ett lönsamhetskriterium.

dels den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Utskottet får" och på s. 34 slutar med "ytterligare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen bör godta 1 § förslaget till skogsvårdslag med den ändring som förordas i motionen 2274 i förevarande del.

dels utskottets hemställan under 6 a bort ha följande lydelse:

6 a. beträffande lönsamhetskriterium m. m. med bifall till motionerna 1978/79:1438, yrkandet 1, och 1978/79:2274, yrkandet 2, samt med anledning av motionerna 1978/79:2275, yrkandet 3, och 1978/79:2281, yrkandet 3, antar följande som *reservanternas förslag* betecknade lydelse av 1 § skogsvårdslagen:

Regeringens förslag

Skogsmark med dess skog skall genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. Vid skötseln skall hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen.

Reservanternas förslag

1 §

Skogsmark med dess skog skall genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning *med tillfredsställande ekonomiskt utbyte*. Vid skötseln skall hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen.

7. Avverkning av överårig skog m. m.

Hans Wachtmeister (m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 37 som börjar med "Utskottet biträder" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder --- (lika med utskottet) --- av arbetsföretag. Vad nu sagts gäller emellertid endast bibehållandet av bestånd med redan utbildad urskogsnatur. En förutsättning för nybildning av sådana områden är, att en ur skogsvårdssynpunkt eljest icke godtagbar låg tillväxt kan accepteras, även om deras karaktär ännu ej utvecklats så långt, att de bedöms bära avsättas till naturreservat. Utskottet utgår ifrån att vederbörande skogsvårdsstyrelse i

sådana fall beaktar naturvårdens intressen och ej beslutar om beståndens slutavverkning mot markägarens vilja. Under sådana förhållanden är särskilt uttalande av riksdagen ej påkallat, varför motionen 2262 avstyrks såvitt nu är i fråga.

8. Krav på beståndsanläggning

Svante Lundkvist, Maj Britt Theorin, Grethe Lundblad, Gunnar Olsson, Håkan Strömberg, Stig Alftin och Wivi-Anne Radesjö (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner för egen del att de krav på skärpta tillämpningsföreskrifter som skogsutredningen föreslagit är väl motiverade. Mycket av de brister som finns i de senaste årens dåliga återväxter är direkta effekter av för låga krav i tillämpningsföreskrifterna för beståndsanläggning. De åberopade bristerna motiverar enligt utskottets mening snarare en skärpning av tillämpningsföreskrifterna. Utskottet finner departementschefens uttalande som mycket oroande med tanke på den kommande utformningen av tillämpningsanvisningarna. Utskottet föreslår därför, att riksdagen uttalar sig för att de krav på beståndsanläggningar som förordats av skogsutredningen skall ligga till grund för utformningen av tillämpningsföreskrifterna till skogsvårdslagen.

Riksdagens uttalande bör ske i den formen att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionen 2278 i förevarande del.

dels utskottets hemställan under 6 e bort ha följande lydelse:

- 6 e. med anledning av motionen 1978/79:2278, yrkandet 4, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om skärpta krav på beståndsanläggning,

9. Slutavverkning

Hans Wachtmeister (m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "förevarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill --- (lika med utskottet) --- i lagtexten. Såsom i specialmotiveringen till propositionen i detta avseende (12 §) utsägs, innebär sådan avverkning i normalfallet trakhuggning med eller utan fröträd. Uttrycket "normalfall" utvisar enligt utskottets mening, att undantagsvis även andra former för slutavverkning kan förekomma. Jordbruksministern har emellertid redan i nästa mening begränsat denna tolkning till att endast avse fjällområden, en begränsning som f. ö. också kommer till uttryck i den allmänna motiveringen. Att även andra former för slutavverkning bör finnas inom delar av landet, där förhållandena så gör lämpligt, förefaller emellertid utskottet rimligt. Utskottet delar härvidlag den uppfattning, som kommer till uttryck i motionen 2262 och tillstyrker därför denna.

dels utskottets hemställan under 6 h bort ha följande lydelse:

6 h. angående avverkning på skogsmark med bifall till motionen 1978/79:2262 i förevarande del antar följande som *reservantens förslag* betecknade lydelse av 12 § skogsvårdslagen:

Regeringens förslag

Reservantens förslag

12 §

Avverkning på skogsmark får inte ske på annat sätt än genom

1. röjning eller gallring som främjar skogens utveckling,
2. slutavverkning som är ändamålsenlig för anläggning av ny skog.

Avverkning på skogsmark får inte ske på annat sätt än genom

1. röjning eller gallring som främjar skogens utveckling,
2. slutavverkning som är ändamålsenlig för anläggning av ny skog,
3. när särskilda skäl föreligger därnill, annan avverkning av mogen skog, som ger en efter omständigheterna godtagbar återväxt.

10. Uttag av virke för husbehov

Hans Wachtmeister, Arne Andersson i Ljung och Gunnar Johansson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Det bör" och slutar med "för husbehov" bort ha följande lydelse:

Det bör --- (lika med utskottet) --- inte är avsedd att lägga hinder i vägen för uttag av virke ur egen skog som är att hänföra till husbehovsvirke dvs. som åtgår för eget byggande, underhåll etc. på egen fastighet.

11. Tillstånd för gallring och röjning i svårföryngrade skogar m. m.

Svante Lundkvist, Maj Britt Theorin, Grethe Lundblad, Gunnar Olsson, Håkan Strömberg, Stig Alftin och Wivi-Anne Radesjö (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 44 som börjar med "För egen" och slutar med "utan bifall" bort ha följande lydelse:

Som redovisas i propositionen anser länsstyrelsen i Jämtlands län och Miljöförbundet att tillstånd också bör krävas för röjning och gallring. Enligt länsstyrelsen i Gotlands län bör tillstånd krävas för gallring i medelålders och äldre skog. Naturvårdsverket anser att tillstånd bör prövas av skogsvårdsstyrelsen i samråd med länsstyrelsen.

Utskottet ansluter sig till de remissinstanser som anser att tillstånd bör krävas också för röjning och gallring i skydds- och svårföryngrade skogar. De skogar det här är fråga om finns i mycket känsliga områden. Det förhållandet, att sådana arbetsföretag skall vara ändamålsenliga, utesluter inte att insätta

åtgärder kan bli felaktiga. En felaktigt utförd gallring i svårföryngrade områden i närheten av barrskogsgrensens kan få mycket svåra konsekvenser för beståndets fortsatta utveckling. På öar och andra områden som är utsatta för vind, kan en utförd utglesning av beståndet medföra att träden blåser ner. I områden med risk för sand- eller jordflykt kan en felaktigt utförd röjning få förödande konsekvenser. Även om skogsvårdslagen föreskriver att åtgärder skall vara ändamålsenliga för skogens utveckling så hjälper det föga om skadan genom okunnighet eller vårdslöshet redan uppkommit. Utskottet föreslår därför att 19 § i förslaget ändras så att det även för gallring och röjning krävs tillstånd av skogsvårdsstyrelse.

Vad nu anförts innebär att utskottet delar den i motionen 2278 uttryckta uppfattningen i nu förevarande avseende.

dels utskottets hemställan under 6 k bort ha följande lydelse:

- 6 k. beträffande tillstånd för röjning eller gallring i svårföryngrad skog eller skyddsskog med anledning av regeringens förslag och motionen 1978/79:2278, yrkandet 6, antar förslaget till skogsvårdslag med den ändringen att 19 § erhåller följande som *reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

I svårföryngrad skog eller skyddsskog får avverkning inte ske utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

I samband med att tillstånd ges kan skogsvårdsstyrelsen besluta om åtgärder för att begränsa eller motverka olägenhet och trygga återväxten.

Tillstånd behövs inte för röjning eller gallring som främjar skogens utveckling.

Reservanternas förslag

I svårföryngrad skog eller skyddsskog får avverkning inte ske utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

I samband med att tillstånd ges kan skogsvårdsstyrelsen besluta om åtgärder för att begränsa eller motverka olägenhet och trygga återväxten.

12. Naturvårdshänsyn

Hans Wachtmeister, Arne Andersson i Ljung och Gunnar Johansson (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 46 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "e och 9)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen att det är angeläget att naturvårdens särskilda krav blir beaktade inom de särskilda områden av landet som har betydelse ur naturvårdssynpunkt, varför lämpligen naturvårdslagstiftningens regler bör tillämpas för sådana områden. Beträffande skogsmark i

allmänhet finner utskottet att den aktsamhetsregel som föreslås i 1 § väl tillgodoser de allmänna krav som kan resas ur naturvårdssynpunkt när det gäller skogens skötsel. Naturvårdens och skogsvårdens intressen är, enligt vad utskottet finner, i stor utsträckning gemensamma. Av det skälet torde dessa frågors handläggning väl kunna grundas på 4 § och således förslaget till 21 § kunna utgå.

Utöver vad som nu anförts vill utskottet erinra om vad som anförts i prop. 1978/79:163 ang. skötsel av jordbruksmark. I denna proposition finns en direkt parallell i lagstiftningshänseende, nämligen där jordbruksministern anför: "Jag anser således att det i detta sammanhang inte finns skäl att vid sidan av de bestämmelser som finns i annan lagstiftning föra in någon allmän regel om hänsyn till naturvården och kulturminnesvården i den nu föreslagna lagen." (sid. 9)

Motivet i ifrågavarande lagstiftning äger enligt utskottets mening samma styrka när det gäller att i detta sammanhang avvisa reglering av naturvårdshänsyn i särskild paragraf.

Med stöd av vad ovan anförts anser utskottet att 21 § i förslaget till skogsvårdslag skall utgå.

Utskottets ställningstagande innebär att utskottet tillstyrker motionerna 2262 och 2274 i förevarande avseende. Vid bifall till utskottets förslag bör vissa konsekvensändringar vidtagas i lagförslagets övriga delar.

Vad i --- (lika med utskottet) --- e och 9).

dels utskottets hemställan under 6 m bort ha följande lydelse:

6 m. beträffande naturvårdshänsyn m. m. med anledning av motionerna 1978/79:2262 i förevarande del och 1978/79:2274, yrkandet 4, antar förslaget till skogsvårdslag med den ändringen

att 21 § utgår ur lagförslaget och

att 27 § erhåller följande som *reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

27 §

Till böter ---

Till böter ---

5. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 17 §,

5. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 17 §.

6. underlåter att iakttä föreläggande eller bryter mot förbud som har meddelats för att föreskrifter enligt 21 § skall efterlevas.

I ----- ansvar

Har ----- brottsbalken.

Den ----- förbudet.

Statsbidrag till skogliga åtgärder i norra Sverige

13. Hans Wachtmeister (m), Börje Stensson (fp), Arne Andersson i Ljung (m) och Gunnar Johansson (m) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 50 börjar med "Utskottet vill" och på s. 51 slutar med "det följande" bort ha följande lydelse:

Utskottet har vid sin prövning av förevarande fråga kommit fram till att det i propositionen framlagda förslaget till utformning av bidragsreglerna för det skogliga stödområdet bör godtagas. Som nyss anförts är avsikten med regeringens förslag att det intensifierade skogsvårdsprogram som påbörjades år 1974 i första hand skall fullföljas. Regeringens förslag bör ge möjligheter härtill.

I överensstämmelse med vad utskottet här anført föreslår utskottet att motionen 2276 och, såvitt avser yrkandet 10 b, motionen 2278 lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

dels utskottets hemställan under 8 b bort ha följande lydelse:

8 b. med avslag på motionerna 1978/79:2276 och 1978/79:2278, yrkandet 10 b, godkänner vad i propositionen anförts om bidrag till vissa skogliga åtgärder i norra Sverige.

14. Bertil Jonasson, Filip Johansson, Märta Fredrikson och Anders Dahlgren (alla c) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 50 börjar med "Utskottet vill" och på s. 51 slutar med "det följande" bort ha följande lydelse:

Utskottet har vid prövning av frågan funnit att det av regeringen framlagda förslaget till utformning av bidragsreglerna för det skogliga stödområdet skulle innebära en klar försämring jämfört med nu gällande bidrag. Förslaget innebär en sänkning av ambitionsnivån vad gäller främjandet av återväxtåtgärder. Enligt utskottets uppfattning har bidragen haft en positiv effekt på främst sysselsättningen både inom det inre och yttre stödområdet. Det är därför angeläget att nuvarande bidragsprocent bibehålls.

I överensstämmelse med vad som här anförts, yrkar därför utskottet bifall i denna del till motionen 2276.

dels utskottets hemställan under 8 b bort ha följande lydelse:

8 b. med anledning av regeringens förslag och motionen 1978/79:2278, yrkandet 10 b, samt med bifall till motionen 1978/79:2276 godkänner vad utskottet anført om statsbidrag till skogliga åtgärder i norra Sverige.

15. Skogsbruksplaner

Svante Lundkvist, Maj Britt Theorin, Grethe Lundblad, Gunnar Olsson, Håkan Strömberg, Stig Alftin och Wivi-Anne Radesjö (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "ytterligare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motionen 2278 uttryckta uppfattningen att det för varje skogsfastighet bör finnas en skogsbruksplan. I likhet med motionärerna anser utskottet inte att avgörandet om en plan skall upprättas eller ej kan överlämnas åt varje markägares godtycke.

För att den nya skogsvårdslagen och de riktlinjer som anges för avverkningar skall kunna genomföras i praktiken måste skogsbruksplaner efter hand utarbetas för alla skogsfastigheter. För mindre skogsfastigheter bör en skogsbruksplan kunna omfatta flera fastigheter. Därigenom får man också ökade förutsättningar för en samverkan mellan ägarna, också i själva avverkningsarbetet.

Statsbidrag bör utgå till upprättandet av skogsbruksplanerna. Skälet för detta förstärks av att skogsbruksplanerna enligt utskottets förslag skall omfatta alla fastigheter som har någon betydelse för skogsbruket.

Skogsbruksplaner bör upprättas successivt under 1980-talet, efter hand som underlag i form av översiktliga skogsinventeringar växer fram. Utskottet föreslår därför att riksdagen beslutar att skogsbruksplaner skall finnas för varje skogsfastighet enligt de riktlinjer utskottet angivit och att regeringen ges i uppdrag att utarbeta förslag därom samt framlägga förslag om statligt stöd för skogsbruksplaner och översiktliga skogsinventeringar.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionen 2278 och med anledning av motionen 2281 godkänner vad utskottet anfört beträffande skogsbruksplaner samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om framläggande av förslag om statligt stöd för sådana planer m. m.

dels utskottets hemställan under 8 d bort ha följande lydelse:

- 8 d. beträffande skogsbruksplaner med anledning av regeringens förslag och motionen 1978/79:2281, yrkandet 12, samt med bifall till motionen 1978/79:2278, yrkandet 2, godkänner vad utskottet anfört ävensom som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om framläggande av förslag om statligt stöd för skogsbruksplaner m. m.,

16. Klenvirkesstöd

Bertil Jonasson, Filip Johansson, Märta Fredrikson och Anders Dahlgren (alla c) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "och 1996" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill för sin del understryka att starka skäl talar för en relativt snabb utveckling av biomassa som energikälla – inte minst därför att detta är ett av de snabbaste och mest effektiva sätten att nedbringa oljeberoendet. Det är därför nödvändigt att denna inriktning av skogsproduktionen också beaktas i det skogspolitiska sammanhanget.

I propositionen har departementschefen inte berört skogen som energikälla.

Enligt utskottets uppfattning är detta anmärkningsvärt mot bakgrund av de ständigt ökande priserna på traditionell energi och när det gäller att formulera en målsättning för skogsbruket. Det är uppenbart att skogens roll som energikälla inom de närmaste åren kommer att öka. Det betyder att hela skogsskötselprogrammet kan behöva få en annan inriktning än den som såväl utredningen som departementschefen nu ger uttryck för. Det stora och ökande lövinslaget kan i en sådan situation inte vara en belastning för skogsbruket utan t. o. m. en favör. Undersökningar har gjorts i olika sammanhang om skogen som energikälla, bl. a. av projekt Helträdsutnyttjande och av skogsstyrelsens klenvirkesprojekt.

Utskottet vill här peka på några av de områden där skogen kan utnyttjas som energikälla.

Utskottet anser att energipolitiken måste inriktas på att systematiskt byta ut oljan mot andra energislag, främst inhemska förnyelsebara bränslen som ved, flis, biomassa, torv etc., och på utveckling av alternativa energikällor. En viktig princip är att utnyttja en större mångfald av energislag som finns inom landet och på så sätt nå större säkerhet och mindre sårbarhet än i dagens situation.

Energiproduktion genom förnyelsebara energikällor kan ske i decentraliserad form, eftersom råvarorna är geografiskt väl spridda. Det gäller bl. a. olika former av biomassa. Vi kan uppnå positiva sysselsättningseffekter genom tillvaratagande av avfall, trädrester som nu lämnas kvar i skogen och genom utvinning av torv för energiändamål. Dessa energikällor blir alltmer ekonomiskt lönsamma. Om vi gör dessa insatser för att nyttiggöra träbränsle och torv innebär varje varmekalori en minskad oljeimport och positiv effekt på betalningarna gentemot utlandet.

23 miljoner ha skogsmark, nära hälften av Sveriges landareal, används i dag för produktion av skogsprodukter. Exporten av skogsprodukter är av samma storlek som importen av oljeprodukter. Man kan därför på sätt och vis påstå att en mycket stor del av landets yta i dag brukas för att klara oljeförsörjningen.

Inhemskas bränslen, i första hand biomassa från framtida energiskogsodlingar, torv, skogsavfall, halm och vass samt också avfall från den urbaniserade och industrialiserade miljön, kan täcka en stor del av Sveriges energibehov framöver. Även ett fullt utbyggt energiskogssystem kommer på sin höjd att behöva mer mark än en fjärdedel av den mark som i dag används för skogsindustrins råvaruförsörjning. Det är mot den bakgrunden mycket anmärkningsvärt att regeringen nu tydligen avser att dra ned insatserna på utvecklingen av teknik för nyttiggörande av inhemska bränslen i Sverige trots allt tal om satsningen på förnyelsebara energikällor. Utskottet drar den slutsatsen att detta kan bero på att de inhemska bränslena är den enda energikällan som kvantitativt kan ersätta oljan till acceptabla kostnader. De inhemska bränslena utgör ett hot mot själva grundvalen i regeringens energipolitik med satsning på kärnkraft.

Sverige har en internationellt redan erkänd verksamhet för forskning och utveckling av processteknik för inhemska bränslen. Det är också redan väl dokumenterat genom energikommissionens arbete och på annat sätt att inhemska bränslen kan ge synnerligen betydande tillskott till energiförsörjningen i framtiden. Senare utredningar i Sverige och utomlands har visat att energikommissionens uppfattning om framtida kostnader för biobränslen är alldeles för hög. Det nyligen producerade betänkandet Energiskog anger en kostnad för biomassa levererad till ett värmeverk på nivån 170 kr./ton torrs substans. Denna nivå harmonierar väl med inträngande analyser gjorda framför allt i USA. Det är tydligt att mycket talar för att biomassan inom en snar framtid kommer att ställa sig väsentligt billigare än importbränsle. Redan möjligheten av att en sådan kostnadsutveckling kan ske, som givetvis är av helt avgörande betydelse för Sveriges energipolitik, borde leda till mycket kraftfulla insatser över hela området från odling till nyttiggörande.

Det finns i dag förbränningsanläggningar såväl för miljövänliga inhemska bränslen såsom ved som för mer besvärliga såsom hushållsavfall. Dessa nya eldningsanläggningar ger väsentligt renare rökgaser med stofthalter långt under angivna tillåtna nivåer och mer fullständig förbränning än de förbränningssystem som nu finns på marknaden. Det är fråga om kombinationer av pyrolys- och förgasningsprocesser samt slutförbränning i skilda steg.

Första etappen i ett program för omställning av Sverige från olja till inhemska bränslen är givetvis ett införande av torv, skogsenergi och så småningom energiskog för produktion av värme och kraft, framför allt i mindre och medelstora anläggningar, med alla de fördelar i fråga om driftsäkerhet och låga totalkostnader som är förknippade med dispers energiproduktion. Här är de inhemska bränslena att se som direkta konkurrenter till kärnkraft och kärnvärme, olja och kol.

Det finns stora möjligheter att ställa om i dag existerande reservkraftverk för företrädesvis oljeeldning till vedeldning. Detta kan ske på olika sätt,

beroende på de speciella förutsättningar som gäller för varje enskilt kraftverk. I vissa större anläggningar kan systemet kompletteras med förgasningsanläggning. De arbeten som hittills utförts i Sverige – som har en ledande position på området – har visat att bibränslena är utomordentligt reaktiva och användbara för olika ändamål inom svensk processindustri. Denna reaktivitet ger en möjlighet till mer miljövänlig förbränning än förbränning av stenkol och olja. Ett nyttiggörande av de förnyelsebara råvarorna kan ske på flera vägar vid sidan om redan etablerade förfaranden, bl. a. genom extraktion.

Den nuvarande produktionen av fiber inom skogsindustrin är på sitt sätt ett exempel på extraktion. Ligninet avlägsnas från veden och fibern separeras. Det förekommer i dag många andra liknande kemiska och mekaniska förfaranden för att extrahera eller separera värdefulla komponenter från växtbiomassa. Några exempel av särskilt intresse för Sverige skall nämnas här. Barrträd avger kåda som är en potentiell bränsleråvara och råvara för kemisk produktion. Ett träd kan avge ungefär lika mycket kåda under sin livstid som motsvarar dess innehåll av vedbränsle. I USA sker nu forskning och utveckling på teknik för skörd av kåda från barrträd för bränsle och kemiska ändamål. När kådproduktionen passerat maximum skördas trädet som råvara för bränsle och fiberproduktion. På detta sätt fördubblar man utbytet från skogsodlingar av konventionellt slag.

Det talas ofta om en framtida vätgasekonomi, med vätgas som energibärare. Vätgasen brinner miljövänligt till vattenånga och kan transporteras i ledning till låga kostnader. Vätgasen är också en viktig råvara för processindustrin, framför allt för framställning av kvävegödselmedel. Vätgas kan framställas från biomassa på flera olika sätt och med fördel tack vare biomassans höga reaktivitet.

Under andra världskriget tillverkades en hel del etylalkohol från avlutarna från sulfidfabrikerna i landet. Energikommissionen har framför allt pekat på metanol som framtida ersättning till bensin. Det finns all anledning att på ett mer samlat sätt än hittills utveckla och utvärdera metoder för inhemsk framställning av etylalkohol genom jäsning av olika produkter från jord- och skogsbruket.

Biobränslena är en idealisk råvara för framställning av syntetgas för syntes av metan (naturgas), metanol (som i sin tur kan konverteras till bensin med god verkningsgrad) och syntetisk bensin.

Tyvär syns resurserna för arbeten på metanolområdet vara helt otillräckliga. Intresset i dag är i första hand inriktat på stenkol och restoljor som råvara för en tänkt inhemsk metanolproduktion. Allt talar emellertid för att biobränslena är överlägsna råvaror för denna produktion. Kostnaden för metanol är i dag 500 kr./ton, dvs. ungefär på samma nivå som bensin räknat på energivärdet. Stigande oljepriser kommer att göra metanolen och andra syntetiska bränslen också ekonomiskt konkurrenskraftiga vid tiden för sekelskiftet – naturligtvis beroende på kostnadsutvecklingen för oljan och

naturgasen. Det är en självklarhet att ett svenskt forsknings- och utvecklingsprogram för metanolframställning i första hand skall inriktas på inhemska bränslen och inte på importbränslen. Detta för att garantera ett framtida oberoende på den viktiga drivmedelssidan.

Skogsstyrelsen har gjort vissa beräkningar om vad ett ökat klenvirkestillvaratagande skulle tillföra samhället. För att detta skall vara möjligt föreslår skogsstyrelsen att ett klenvirkestöd införs.

De samhällsekonomiska effekterna av det föreslagna stödet kan exemplifieras sålunda.

- Om allt klenvirke går till skogsindustrin och exporteras ökar exportintäkten med 800 milj. kr.
- Om allt klenvirke går till energiproduktion minskar oljeimporten med 400 000 ton olja motsvarande 200–260 milj. kr.
- Vid skogsindustriell förädling ökar sysselsättningen totalt med ca 15 000 årsarbeten i skogsnäringen. Vid användning för energiproduktion blir sysselsättningseffekten lägre.

Utskottet är medvetet om att samhället f. n. inte är rustat för en omställning till fasta bränslen. Men den kartläggning som bl. a. skogsstyrelsen gjort visar klart att skogen som energikälla kan vara en realitet den dag samhället beslutar sig för att stimulera fram en användning av fasta bränslen. Av vad vi här sagt framgår med all önskvärd tydlighet att skogens roll som energikälla nu är dokumenterad.

Samhället måste nu nyttiggöra sig de naturresurser som vi har i vårt land, och mot den bakgrund som här skisserats är det alldeles uppenbart att det kommande skogsskötselprogrammet måste ta hänsyn till lövvirket som en värdefull tillgång. I sin tur medför detta förändrade synsätt att skogen och skogsmarken blir intressantare från biologisk synpunkt där ett lövträdsinslag kan ekonomiskt tolereras. En konsekvens blir även att kemiska medel för (medel för) lövslybekämpning starkt kan begränsas och när systemet är utbyggt helt undvikas.

Utskottet föreslår därför att ett klenvirkesbidrag införs i enlighet med skogsstyrelsens förslag och att detta finansieras med budgetmedel. Enligt skogsstyrelsen har man beräknat att ett projekt av den här omfattningen skulle kosta omkring 90 milj. kr.

Utökas den skogsvårdande gallringen, får detta en omedelbar positiv effekt på sysselsättningen inte minst genom att den kemiska bearbetningen kan undvikas. Denna sysselsättningseffekt fördelas på landets skogsmark, vilket påverkar sysselsättningen mest i de glesbefolkade delarna av landet där sysselsättningsproblemen är störst. En ökad sysselsättningseffekt i skogen passar i glesbygdens infrastruktur.

Genom helträdsutnyttjande i gallring ökar det möjliga uttaget 1,7 gånger i förhållande till konventionell avverkning. Sysselsättningen ökar i motsvarande grad.

Riksdagen bör med bifall till motionen 2275 i förevarande del och med

anledning av motionerna 751, 989, 999, 1996 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet sålunda anför.

dels utskottets hemställan under 8 f bort ha följande lydelse:

8 f. beträffande införande av s. k. klenvirkesstöd i överensstämmelse med skogsstyrelsens förslag m. m. med bifall till motionen 1978/79:2275, yrkandet 10 a, samt med anledning av motionerna 1978/79:751, 1978/79:989, 1978/79:999 och 1978/79:1996 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

17. Skogsvårdsavgiftsmedlens användning m. m.

Svante Lundkvist, Maj Britt Theorin, Grethe Lundblad, Gunnar Olsson, Håkan Strömberg, Stig Alftin och Wivi-Anne Radesjö (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 57 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "nästa budgetår" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör en del av det föreslagna anslaget på 30 milj. kr. finansieras med avgiftsmedel. Utskottet biträder således den uppfattning som förs fram i motionen 2278 på denna punkt. I övrigt är utskottet för sin del berett --- (lika med utskottet) --- nästa budgetår.

dels den del av utskottets yttrande på s. 57 som börjar med "Utskottets nyss" och slutar med "det följande" bort ha följande lydelse:

Utskottets nyss --- (lika med utskottet) --- av skogsbilvägar. Till det nyss berörda yrkandet i motionen 2278 om finansieringen återkommer utskottet i det följande.

dels den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Till en" och på s. 60 slutar med "det föregående" bort ha följande lydelse:

Enligt motionen 2278 bör produktionsbefrämjande åtgärder inom skogsbruket finansieras med avgiftsmedel. Utskottet ansluter sig till motionärernas uppfattning härvidlag. Det i motionen framlagda förslaget innebär som nyss nämnts att ca 165 milj. kr. utöver vad regeringen förordat bör anvisas till statligt ekonomiskt stöd till skogsvård m. m. för nästa budgetår. Hela ökningen bör enligt motionsförslaget finansieras med skogsvårdsavgiftsmedel. Vidare bör avgiftsmedel till ett belopp av ca 100 milj. kr. användas för att minska behovet av budgetmedel för ändamålet.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att betydande ansträngningar måste göras för att åstadkomma en mera effektiv skogsproduktion. Enligt utskottets mening får de i propositionen förordade insatserna i fråga om statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket anses helt otillräckliga för detta syfte. Den i motionen 2278 gjorda bedömningen synes härvidlag mera motsvara det faktiska behovet och utskottet kan för sin del i allt väsentligt ansluta sig till de yrkanden och förslag som där framförs, såvitt avser

skogsvårdsavgiftsmedlens användning och anslagsberäkningarna för olika ändamål. Motionärernas förslag, som alltså biträds av utskottet, innebär sammanfattningsvis följande.

Av medel som inflyter i form av skogsvårdsavgifter bör 8 milj. kr. tillföras skogsstyrelsen för fördelning på skogsvårdsstyrelserna för en ökning av antalet förrättningsdagar med sammanlagt 7 000 dagar. Förslaget motiveras med att skogsvårdsstyrelsernas offentliga verksamhet i högre grad än förut måste inriktas på insatser av skilda slag för att åstadkomma en ökad virkesproduktion. Framför allt måste bättre återväxtåtgärder eftersträvas samt röjnings- och gallringsåtgärder i skogsbruket ökas i betydande grad. Även produktionshöjande åtgärder måste stimuleras. Dessa ambitioner i förening med kravet på intensifierade insatser för naturvård och uppföljning av den fysiska riksplaneringen m. m. fordrar ökade resurser för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet med främst tillsyn enligt skogsvårdslagen, bidragsgivning, planering och rådgivning.

Vidare bör skogsstyrelsen tillföras 3 385 000 kr. av avgiftsmedel för att bekosta kursverksamheten för skogsbrukets rationalisering.

I fråga om bidrag till skogsvård m. m. bör i enlighet med skogsstyrelsens anslagsäskanden totalt 95 milj. kr. anvisas till intensifierad skogsvård i norra Sverige, vilket är 26 milj. kr. mer än vad som föreslås i propositionen. Om anslaget höjs i enlighet med skogsstyrelsens äskande beräknas sysselsättningseffekten till 250 000–300 000 dagsverken. Totalt innebär utskottets förslag under denna punkt att skogsstyrelsen av medel som inflyter i form av skogsvårdsavgifter tillförs 111 milj. kr. att användas som bidrag till skogsvård m. m. En medelstildelning i enlighet härmed medger bl. a. att bidragsprocenten för vissa skogsvårdande åtgärder inom det inre skogliga stödområdet kan bibehållas vid nuvarande nivå.

Utskottet har i det föregående framhållit att en del av det i propositionen föreslagna anslaget på 30 milj. kr. till stöd till byggande av skogsvägar bör finansieras med avgiftsmedel. Utskottet föreslår att skogsstyrelsen tillförs 13 milj. kr. av skogsvårdsavgiftsmedel för sagda ändamål.

Slutligen bör skogsstyrelsen under ett särskilt anslag tillföras 10 milj. kr. som influtit i form av skogsvårdsavgifter att användas för bidrag till mekanisk röjning som ersättning för kemisk bekämpning. Enligt utskottets mening bör kemiska bekämpningsmedel användas endast då mekanisk röjning är omöjlig att genomföra från skogsvårdssynpunkt eller av arbetsmiljöskäl.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner av utskottet förordade grunder för skogsvårdsavgiftsmedlens användning. Motionen 2274 bör i enlighet härmed inte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

Utskottets i det föregående redovisade ställningstagande innebär att utskottet i allt väsentligt biträder de förslag till anslagsanvisning m. m. som lagts fram i motionen 2278 i vad avser yrkandena 8, 9 a och b, 10 a, 11 samt 13 a och b. Yrkandena 12 a --- (lika med utskottet) --- det föregående.

dels utskottets hemställan under 9 a, 11, 13 a, 14, 15 a och c, 16 e samt 17 bort ha följande lydelse:

- 9 a. med anledning av regeringens förslag och med avslag på motionen 1978/79:2277, yrkandena 1 och 2, förstnämnda yrkande i förevarande del, godkänner av utskottet förordade grunder beträffande stöd till byggande av skogsvägar,
11. med anledning av regeringens förslag och med avslag på motionen 1978/79:2274, yrkandet 5, godkänner vad utskottet anfört om användningen av skogsvårdsavgiftsmedlen,
- 13 a. med bifall till motionen 1978/79:2278, yrkandet 8, beslutar tillföra skogsstyrelsen 8 000 000 kr. för budgetåret 1979/80 av de medel som flyter in i form av skogsvårdsavgifter som bidrag till skogsvårdsstyrelserna för en ökning av antalet förrättningsdagar i förhållande till regeringens förslag med 7 000 dagar till 77 000 dagar,
14. med anledning av regeringens förslag och med bifall till motionen 1978/79:2278, yrkandena 9 a och b, till Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m. för budgetåret 1979/80 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 3 385 000 kr. minskat förslagsanslag, samt beslutar tillföra skogsstyrelsen 3 385 000 kr. för budgetåret 1979/80 av de medel som flyter in i form av skogsvårdsavgifter till kostnader för kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m.,
- 15 a. med bifall till motionen 1978/79:2278, yrkandet 10 a i förevarande del, beslutar tillföra skogsstyrelsen 111 000 000 kr. för budgetåret 1979/80 av de medel som flyter in i form av skogsvårdsavgifter för bidrag till skogsvård m. m. varav 95 000 000 kr. skall användas till intensifierad skogsvård i norra Sverige,
- c. med anledning av regeringens förslag och motionen 1978/79:2278, yrkandet 10 a i återstående del, till Bidrag till skogsvård, m. m. för budgetåret 1979/80 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 85 000 000 kr. minskat förslagsanslag,
- 16 c. med anledning av regeringens förslag och med bifall till motionen 1978/79:2278, yrkandet 11, till *Stöd till byggande av skogsvägar* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 17 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen, samt beslutar tillföra skogsstyrelsen 13 000 000 kr. för budgetåret 1979/80 av de medel som flyter in i form av skogsvårdsavgifter till stöd till byggande av skogsvägar,
17. med bifall till motionen 1978/79:2278 yrkandena 13 a och b, till *Bidrag till mekanisk röjning* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 10 000 000 kr., samt medger att under budget-

året 1979/80 statsbidrag beviljas med sammanlagt högst 10 000 000 kr. till mekanisk röjning.

18. Bidragsram till skogsbruksplaner m. m.

Bertil Jonasson, Filip Johansson, Märta Fredrikson och Anders Dahlgren (alla c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "förevarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill för sin del i detta sammanhang påpeka att det är angeläget att det sker en omfördelning av de ekonomiska medlen mellan översiktliga planer och skogsbruksplaner.

Utskottet vill därför i denna del ansluta sig till motionen 2275.

dels utskottets hemställan under 15 d bort ha följande lydelse:

15 d. med anledning av motionen 1978/79:2275, yrkandet 11, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om bidragsram till skogsbruksplaner m. m.

19. Forsknings- och utvecklingsarbetet på skogsbrukets område

Svante Lundkvist, Maj Britt Theorin, Grethe Lundblad, Gunnar Olsson, Håkan Strömberg, Stig Alftin och Wivi-Anne Radesjö (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 61 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "utan åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner i likhet med utredningen och departementschefen att forsknings- och utvecklingsarbetet på skogsbruksområdet måste intensifieras för att de skogspolitiska målen skall kunna nås.

Forskningen inom detta område bedrivs inom lantbruksuniversitetet, anslag disponeras av statens råd för skogs- och jordbruksforskning, staten stöder forskning genom avtal med Stiftelsen Skogsteknisk FoU. De totala forskningsinsatserna och prioriteringen mellan olika forskningsprojekt blir därigenom svåra att överskåda. Utskottet delar därför den i motionen 2278 framförda uppfattningen att regeringen bör ges i uppdrag att inför riksdagen lämna en samlad redovisning av forskningsprojekt, som kan leda till ett miljövänligare skogsbruk, en förbättrad skogshygien samt bättre skogsteknik. Som ett led i strävan att snabbt och i avsevärd grad nedbringa kemikalieanvändningen i bl. a. skogsbruket bör ett tidsbestämt forsknings- och undersökningsprogram upprättas.

Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionen 2278, såvitt nu är i fråga.

dels utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande forskningsprogram m. m. som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionen 1978/79:2278, yrkandet 3.

20. Extra anslag till skogsskydd

Bertil Jonasson, Filip Johansson, Märta Fredrikson och Anders Dahlgren (alla c) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med "Utskottet anser" och på s. 64 slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den i motionen 1978/79:2275 framförda uppfattningen att forskningen angående skydd mot skogsskadeinsekter är i behov av ökad medelstilldelning. Statsmakterna har under senare år, efter framställning från skogshögskolan, i viss omfattning lämnat ökat stöd till denna verksamhet. Dessa insatser har emellertid inte varit tillräckliga.

Skogsskyddet mot insekter är nu ett synnerligen allvarligt problem. I sammanhanget kan åberopas t. ex. situationen beträffande granbarkborren i Värmland, snytbaggen samt märkeborreskadorna på tall. Till sammanhanget hör också de problem som uppstår i samband med nya krav på bortförande av vissa virkesrester i skogarna och problem i samband med lagring och transport av i första hand massaved.

Det synes nu nödvändigt att göra en kraftansträngning för att söka lösningar på dessa problem, som för närvarande orsakar skogsnäringen – och landet – förluster i 100-miljonkronorsklassen. För detta syfte erfordras såväl grundläggande biologiska kunskaper om insekternas biologi m. m. som snabba praktiska tillämpningar härav.

Utskottet anser därför att ett extra anslag, särskilt för forskning angående skogsskydd mot skogsskadeinsekter, bör anvisas. Vidare vill utskottet föreslå att skogs- och jordbruksforskningen för detta speciella ändamål för budgetåret 1979/80 tillförs ett extra anslag av 5 milj. kr. Sålunda yrkar utskottet i denna del bifall till motionen 2275.

dels utskottets hemställan under 24 a bort ha följande lydelse:

- 24 a. med bifall till motionen 1978/79:2275, yrkandet 12, till *Skoglig forskning rörande skogsskydd* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

21. Skogskörning med häst

Hans Wachtmeister (m), Bertil Jonasson (c), Filip Johansson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Märta Fredrikson (c), Gunnar Johansson (m) och Anders Dahlgren (c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan vitsorda att frågan om ökad användning av hästar i skogsbruket torde få allt större betydelse. Förevarande motioner tar upp vissa forsknings- och utbildningsproblem som blivit aktuella i nämnda sammanhang. Enligt utskottets mening talar skäl för att de i motionerna väckta frågorna genom regeringens försorg övervägs och att erforderliga förslag till åtgärder snarast föreläggs riksdagen.

dels utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionerna 1978/79:1965 och 1978/79:2261 anfört om överväganden och förslag rörande viss forsknings- och utbildningsverksamhet på området.

Särskilda yttranden

1. Handlingsprogram för skogsnäringen

Svante Lundkvist, Maj Britt Theorin, Grethe Lundblad, Gunnar Olsson, Håkan Strömberg, Stig Alftin och Wivi-Anne Radesjö (alla s) anför:

Skogsnäringen spelar en avgörande roll för sysselsättning och regionalpolitik i stora delar av landet. Många orter och kommuner står och faller med skogsnäringen. Där kan nedläggningar, driftsinskränkningar och andra personalminskningar i skogsindustrin och skogsbruk få förödande konsekvenser. Där upplevs den brist på skogsråvara som vi redan nu har kännning av som ett allvarligt hot mot sysselsättning och trygghet.

De kommuner som har ett starkt inslag av sysselsättning i skogsnäringen är till övervägande delen kommuner med ensidigt näringsliv. Ofta är det fråga om kommuner med svårighet att få annan typ av sysselsättning. I regel har man en klart lägre andel av befolkningen i förvärsarbete än vad som är normalt för landet. Riskerna för bestående arbetslöshet, avfolkning och ogynnsam åldersfördelning vid bortfall av arbetstillfällena är därför större i dessa kommuner än i landet som helhet. Skogsnäringen har således en mycket stor regionalpolitisk betydelse. Ur dessa synpunkter är en ökad skogsproduktion synnerligen angelägen.

Vi delar å andra sidan departementschefens allmänna inställning till den försiktighet som måste iaktas mot metoder som kan innebära risker för miljön när det gäller att befrämja en ökad skogsproduktion.

I den socialdemokratiska riksdagsgruppens miljömotion till vårriksdagen slås i princip fast att kemiska ämnen skall bevisas vara ofarliga innan de får användas. Användningen av kemikalier i jord- och skogsbruk måste minskas.

I skogsutredningens produktionsprogram föreslås en ökad satsning på skogsdikning. Härvidlag måste lämplig avvägning ske mellan naturvårdens

bevarandevärden och skogsproduktionen. Socialdemokraterna har tidigare i motioner i riksdagen krävt en inventering av våtmarkerna för att få fram underlag för en lämplig avvägning mellan naturvårdens intressen och annan markanvändning. En sådan inventering sker f. n. inom naturvårdsverket. När denna utvärdering är avslutad bör snarast övervägas i vilken omfattning skogsdikning kan ske. Vi har tidigare också i en partimotion yrkat på att tillståndsplikt skall krävas för dikning.

Om sålunda en allmän försiktighet måste iaktas med sådana åtgärder som kan innebära risker för miljön är det självklart så mycket mera angeläget med en effektiv satsning på andra insatser för att främja en god skogsvård och en god skogsproduktion. I våra reservationer redovisar vi förslag till sådana åtgärder.

Brist på råvara, höga virkespriser och en hårdnande internationell konkurrens ställer den svenska skogsnäringen inför besvärliga anpassningsproblem som kräver förändringar. Vi ser i detta sammanhang skogsnäringen som en helhet där förutsättningarna för en gynnsam utveckling av näringen totalt är beroende av ett samordnat program för skogsbruk och skogsindustri. Erfarenheten har övertygat oss om att det privatägda näringslivet inte av egen kraft kommer att kunna genomföra de förändringar som blir nödvändiga inom näringen i socialt acceptabla former. Utvecklingen har med all önskvärd tydlighet understrukt behovet av att statsmakterna snabbt får möjlighet att ta ställning till ett samlat handlingsprogram för den svenska skogsnäringen.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen inledde ett arbete som syftade till att förelägga riksdagen ett sådant program. Vi beklagar att de borgerliga regeringarna valt att angripa skogsnäringens problem utan någon inbördes samordning mellan åtgärderna på olika områden inom skogspolitiken. Vi hänvisar i detta sammanhang till det utlåtande som kommer att avges av socialdemokraterna i näringsutskottet över motionen 1978/79:2140 av Olof Palme m. fl. och det krav som där reses på ett handlingsprogram för skogsnäringen.

2. Skogspolitikens mål och medel

Bertil Jonasson, Filip Johansson, Märta Fredrikson och Anders Dahlgren (alla c) anför:

I motionen 1978/79:2275 har centerpartiet ingående redovisat sin syn på skogspolitikens målsättning och anvisat medel för dess genomförande.

I detta utskottsbetänkande kan konstateras att det inte varit möjligt att till alla delar få en majoritet för innehållet i centermotionen. Vi har i denna situation valt att medverka till de förbättringar av propositionen som det varit möjligt att uppnå. Detta innebär dock inte att vi lämnat vår principiella inställning i denna fråga. Vi är fortfarande av den uppfattningen att

skogspolitikens mål och medel har ett starkt samband med det kombinerade skogs- och jordbruket. Från centerns sida anser vi att samhället bör uppmuntra och stimulera ett omsorgsfullt bedrivet skogsbruk och beakta rekreationslivets och naturvårdens intressen. Det finns därför all anledning att slå vakt om det enskilda skogsbruket, däribland främst självverksamma skogsägare som bor i bygden.

Vad gäller den biologiska produktionen finns det åtskilliga fördelar förknippade med enskilt ofta småskaligt skogsbruk. Det är därför naturligt att forskning och utveckling inriktas på maskiner och redskap för det småskaliga skogsbrukets behov. Centern anser att utskottet borde ha ägnat större uppmärksamhet åt det kombinerade jord- och skogsbruket. Ur regionalpolitisk synpunkt spelar det enskilda skogsbruket en mycket stor roll för sysselsättningen i våra glesbygdslän. Sambandet jordbruk och skogsbruk poängterades också mycket starkt i den proposition om jordbrukspolitiken som riksdagen antog 1977.

När det gäller skogens roll som energikälla har, i den situation som vi befinner oss i, denna bort uppmärksammas mer av utskottet och satsningar borde redan nu ha vidtagits för att säkerställa den energiandel som kan komma fram ur skogsprodukter. Centern har i en särskild reservation närmare tagit upp just energisituationen i skogsbruket.

Det hade vidare varit angeläget att närmare gå in på vad en sådan ny skogsvårdsinriktning skulle ha inneburit på skogsträdssammansättning barrträd contra lövträd – och vilka effekter denna inriktning skulle fått på skogen ur ekologisk synpunkt och den minimerade och kanske helt obehövligen kemiska lövslybekämpningen.

3. Samråd före spridning av kemiska bekämpningsmedel

Hans Wachtmeister, Arne Andersson i Ljung och Gunnar Johansson (alla m) anför:

Utskottet har i det föregående vänt sig mot ett förslag att till kommunerna skulle överföras de beslutsfunktioner som f. n. i princip åvilar produktkontrollnämnden. Ett samrådsförfarande i hithörande frågor kan således ha ett värde varför det i framtiden bör vara värt att pröva. Ett meningsfullt och förtroendefullt samråd vilar emellertid i stor utsträckning på frivillig grund och bör inte i något fall innebära att den ena samrådsparten i själva samrådet utövar sin myndighetsfunktion. Således bör inte kommunen och hälsovårdsnämndens tillsynsverksamhet direkt knytas till ett framtida samrådsförfarande. Vi anser att det f. n. inte föreligger tillfredsställande underlag för att göra bedömningar som kan leda till något uttalande från riksdagens sida i denna fråga.

Vad som anförts i motionen 2278 beträffande samrådsförfarandet hör enligt vår mening inte hemma i detta sammanhang. Samtidigt vill vi erinra om att det enligt gällande produktkontrollagstiftning ankommer på regeringen att besluta i dessa frågor.

Innehållsförteckning

Propositionen	1
Hemställan	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	2
Lagförslagen	3
Motionerna	9
Uppvaktningar, skrivelser m. m.	15
Utskottet	15
Inledning	15
Allmänna riktlinjer för skogspolitiken	17
Inledande synpunkter	17
Skogspolitikens mål	18
Skogsproduktionsprogram	23
Skogspolitikens medel	30
Skogsvårdslagstiftningen	32
Inledande synpunkter	32
Allmänna bestämmelser	32
Anläggning av ny skog	35
Avverkning	40
Naturvårdshänsyn	43
Övriga frågor	46
Statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket	47
Allmänt	47
Stöd till skogsvård m. m.	49
Stöd till byggande av skogsvägar	56
Skogsvårdsavgiftsmedlens användning m. m.	57
Anslagsfrågor	60
Bidrag till skogsvård m. m.	60
Utbildning och forskning	61
Övrigt	64
Hemställan	65
Reservationer	69
Särskilda yttranden	89